

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR NORSK FORSKERFORBUND

Hjerneimport

Mange høyt utdannede innvandrere kommer til Norge. Gjennomsnittsinnvandrerer har i dag 45 prosent høyere kompetanse og kunnskap enn snittet av Norges befolkning. Norge er dermed blitt nettomottaker av kompetanse.

Side 6

Nr. 10/2005 – 37. årgang
Tidsskrift for Norsk forskerforbund
Forskerforum blir redigert etter Redaktørplakaten.
Redaksjonen avsluttet 22. november 2005.

REDAKSJON
REDAKTØR: Ingar Myking
REDAKSJONSSEKRETÆR: Kjetil A. Brottveit
BLADBUNAD: Anna Aune

REDAKSJONSRAÐ
Martin Eide, professor UiB
Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiTø
Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ADRESSE
Forskerforum, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon: 21 02 34 00
Telefaks: 21 02 34 01
E-post redaksjon: i.myking@forskerforbundet.no,
k.brottveit@forskerforbundet.no

Trykk/ekspedisjon: Øyvind Glomvik AS
ISSN 0800-1715
Opplag 16 500

ANNONSER
ANNONSE: Arne Aardalsbakke
Telefon: 64 87 67 90
Telefaks: 64 87 67 91
E-post: forskerforum@c2i.net

Format
1/1 side 16900
1/2 side 11900
1/3 side 8500
1/4 side 6500

Stilling/kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

UTGIVELSESPLAN

nr. 10/2005	28.11.2005
nr. 1/2006	2.1.2006
nr. 2/2006	30.1.2006
nr. 3/2006	27.2.2006
nr. 4/2006	27.3.2006
nr. 5/2006	2.5.2006
nr. 6/2006	12.6.2006

Neste nummer: 2. januar. Deadline: 9. desember.
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte
innsendte innlegg. Sender du inn stoff, legg ved
diskett eller bruk e-post/vedlegg.

Internett: www.forskerforbundet.no
Omslagsillustrasjon: Heidi Ring/DIPP

aktuelt

5 DAGPENGESTRID

Aetat opptretr stivbeint i behandlingen av doktorgradskandidater, mener Karin Andersen, SV-politiker på Stortinget. Hun vil ta saken opp med arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen.

6 GODE HODER TIL NORGE

Mange høyt utdannede innvandrere kommer til Norge. Gjennomsnittsinnvandrer har i dag 45 prosent høyere kompetanse og kunnskap enn snittet av Norges befolkning.

9 REFORMPROBLEMER

Nær halvparten av forskerne ved norske universiteter og høyskoler mener de har dårlige eller relativt dårlige muligheter til å utføre forskningsarbeidet sitt. Kvalitetsreformen får mye av skylden.

12 EVALUERINGENS ROLLE

Dette er ikke forskning, mener høgskolelektor om NOKUT-evalueringen av allmennlærerutdanningen. Slik er det ikke ment heller, sier NOKUT.

magasin

17 KJEMI OG KUNST

Fagkunnskap og godt håndlag forenes når malerier restaureres ved Munch-museet.

20 KUNNSKAP HER OG DER

Mange kan enes om «kunnskapsbyen Trondheim» Men hvor skal den ligge?

23 IVRIG, MEN FORSIKTIG

Øystein Djupedal vil ha raske resultater, men utover det er det vanskelig å si så mye. Møt den nye kunnskapsministeren.

forbundssider

37 FORBUNDET INFORMERER

25 INNSPILL: Forbundsleder Kolbjørn Hagen

38 INNSPILL: Styremedlem Øystein Noreng

39 INNSPILL: Generalsekretær Kari Kjenndalen

faste spalter

22 TI KJAPPE, SKJØNNÅND, BILDER FRA NORSK FORSKNING.

30 KRONIKK:

Humanistene har vunnet lobbykampen om det nye finansieringssystemet, mener økonomiprofessor Kjell Erik Lommerud.

Djupedal må sikre fondet

KUNNSKAPSMINISTER Øystein Djupedal har lagt fram eit budsjett for forskning som vil gi norsk forskning ein realvekst på sju prosent. Forslaget til statsbudsjett er eitt av dei betre som har kome frå norske politikarar. Likevel får han ein storm av klagar mot seg frå ein illsint forskingssektor. Kvifor?

KVART ÅR NÅR dei skiftande regjeringane legg fram eit utkast til statsbudsjett, kjem forskingsinstituttet NIFU STEP med ei eiga analyse av konsekvensane for utdanning og forskning i Noreg. Arbeidsnotatet, som er ført i pennen av forskar Egil Kallerud, er interessant lesing. Her får vi reine ord for pengane, og den interesserte får hjelp til å trenge gjennom skogen av meir eller mindre spissformulerte utsegn om budsjetta frå departement og interesseorganisasjonar. Det er her vi får lese at norsk forskning står framfor ein vekst på nær sju prosent neste år. Grunnforskningsprofilen i budsjettet er sterk, og sjølv næringsforskninga, som måtte tåle litt kutt frå Stoltenberg, gjer det relativt bra. Så kva er det vi klagar på?

SVARET ER SJØLVSAGT Forskingsfondet. Regjeringa Stoltenberg reduserer auka i fondskapitalen i 2006 med 25 milliard kroner til 14 milliardar kroner i høve til Bondevik-regjeringas framlegg. I budsjettet frå Djupedal tek regjeringa heller ikkje stilling til ei eventuell ytterlegare auke i kapitalen i 2007 på 25 milliardar. Med det fell dei elementa i opptrappingsplanen som var basert på ein kraftig vekst i fondsavkastninga i 2007 og 2008 vekk. Med ein vekst i fondskapitalen på 14 milliardar kroner, slik den nye regjeringa foreslår, aukar avkastninga i 2007 med 525 millionar kroner, ikkje 1 365 millionar som Clemets budsjett lova. I praksis tyder det første budsjettet til kunnskapsminister Djupedal at regjeringa vel å ikkje legge fram den opptappingsplanen eit samla storting har bedt om.

DJUPEDAL OG TALSMENN for regjeringa forsvarer seg med at Bondevik-regjeringa har lagt igjen ei finte eller ei felle. Veksten bind opp regjeringa slik at dei ikkje får prioritere fritt frå budsjettår til budsjettår. Til det er det å svare at ja, truleg er dette eit pek frå Clemet si side. Men i så fall eit pek med støtte frå Stortinget som har bede om ein slik vekst, og som Djupedal og samtlige stortingsrepresentantar frå Sp, SV og Ap har vore med på å vedta. Sjølv om stortingslovnadar sjeldan blir realiserte i budsjettssamanhengar i forskingssektoren, har Bondevik-regjeringa for første gong synt at det kan vere mogleg å kome i nærleiken av "tre-prosent-målet", om det er reell politisk vilje til det. Dessutan har Clemet med å legge igjen ei slik kostnadstung "felle" signalisert til etterfølgjarane at forskningssatsinga er viktig. "Vi vil utfordre Stoltenberg-regimet på forskning og ønskjer meir fokus på

Statsråd Djupedal skal ha hatt problem med å overbevise regjeringskollegene om kor naudsynt det er å satse på forskingsfondet. (Foto: Scanpix)

dei langsiktige kunnskapsinvesteringane til Noreg." For akademien, som slit med vekselvis optimisme og desillusjon ettersom det nærast har blitt ein naturlov at avstanden til "BNP-måla" veks proporsjonalt med storleiken på pengeløfta frå politikarane, er dette ein sjanse som må gripast med attrå.

FOR OPPBYGGINGA av Forskingsfondet kjem ikkje av seg sjølv. Det var tidlegare statsråd Lilletun som var hjernen bak fondstanken i norsk forskingspolitikk. Tesen var at forskning treng langsiktige, stabile budsjett, utover det eine året som ligg i statsbudsjetta. Dei årlege politiske svingingane med ditto meir eller mindre vilkårlege budsjettkutt passsar forskingssektoren svært dårleg sidan han korkje er medieevenleg eller skapt for eittårsplanar. Eit fond vil skape større tryggleik for ein meir stabil finansiell situasjon for akademien, meinte Lilletun. Finansdepartementet var frå første stund lite glad for dette fondet, og har delvis greidd å stikke kjeppar i hjulet for oppbygginga av norsk forskings største "pengebinge". Slik var situasjonen òg under budsjettforhandlingane i Stoltenberg-regjeringa, seier informerte kjelder i regjeringsapparatet. Tidlegare statsråd Clemet oppsummerer motstanden mot Lilletuns forskingsfondtanke på følgende måte i ein artikkel i Dagbladet nyleg: "Alle som har vært i nærheten av regjeringsskvartalet, vet at Finansdepartementet ikke er begeistret for slike fond. Årsaken er opplagt: Siden avkastningen av fondet går til forskning, så bindes det også opp fremtidige midler til forskning. Jo større fond, jo mer midler bindes opp. Men sett fra politikernes side - og især forskningsministeren - er det nettopp hensikten: Fordi vi vet at forskning ellers lett kan bli en budsjett-taper, er det viktig å lage mekanismer som skaper trygghet og forutsigbarhet for at bevilgnin-

Redaktør Ingar Myking

gene kommer. Fondet er nærmest som handlingsregelen: En mekanisme politikerne har etablert for å beskytte seg mot seg selv."

STRIDEN OM funksjonen til Fondet for forskning og nyskaping kjem òg klart fram av Stoltenbergs framlegg til statsbudsjett. Det står om fondet at det "... kan være et virkemiddel for å sikre langsiktighet i planleggingen av forskningsvirksomhet. En utbredt øremerking av bevilgninger til enkeltformål gjennom fondskonstruksjoner vil imidlertid begrense handlingsrommet til å foreta reelle prioriteringer i de årlige statsbudsjettene." Å bruke Fondet som eit reiskap i å lage ein forpliktande opptrappingsplan for å nå målet om ein norsk satsing på tre prosent av BNP innan 2010, er og blir eit omdiskutert tema i statsapparatet. Det høyrer òg med til historia at Djupedal skal ha hatt problem med å overbevise regjeringssjefen og regjeringskollegene om kor naudsynt det er å satse på fondsoppbygging. Det som er vedtatt som viktig politikk i Stortinget, har ikkje fått feste seg i regjeringsapparatet.

FOR DJUPEDAL, som lova at han ikkje skulle levere noko dårlegare budsjett enn Clemet, må det følast som eit lite nederlag å kome til kort i eiga regjering. Den dagen han gjekk på som minister sa han til Forskerforum: "Jeg har slåss for forskning i tidligere budsjetter, og vært en av de som har ment at forskningsinnsatsen må heves betraktelig i Norge. Det har alltid skuffet meg at vi ikke har greidd å følge opp politiske løfter om forskningsinnsatsen med budsjett kroner. Nå skal vi bevise at vi virkelig skal få til en slik satsing." Og vidare: "Clemets budsjett er godt. Vårt budsjett skal bli minst like bra på forskning, ja."

DJUPEDAL MÅ NO få etablert Regjeringas forskingsutval og ta på seg rolla som «statsminister» for norsk forskning. Skal han nå dei ambisiøse måla for norsk forskning, må det ei samla regjering til. Vil SV halde på omdømet som eit framsynt parti i forskningsspørsmål, må ministeren vise at lovnadane frå partiet i opposisjonen tel i posisjon. I budsjettframlegget frå Stoltenberg lover han at statsbudsjettet for 2007 skal innehalde ein forpliktande opptrappingsplan for forskning. Vi skal ikkje gløyme det Djupedal!

I mellomtida er det verdt å merke seg at budsjettforslaget frå Bondevik og Stoltenberg legg til grunn at det vil vere naudsynt med ein samla realvekst for heile femårsperioden fram til 2010 på 6,5 milliard kroner (2005-prisar) om Noreg skal nå "BNP-målet". Etter NIFU STEP sine overslag ligg dette reknestykket "betydelig under det som faktisk skal til."

Lukke til! Her er mykje å ta igjen!

NOTISER

Slutt på 12 i åremål

– Jeg har forstått det slik at motstanden mot særbestemmelser i universitets- og høyskoleloven kanskje særlig har bakgrunn i innføringen av en *hjemmel til å tilsette i prosjektstilling på åremål i inntil 12 år*. Som kjent gikk alle partier som nå sitter i regjering *imot* dette da lovforslaget ble behandlet i Stortinget. Det jeg kan love her og nå, er at uansett i hvilke lover ulike bestemmelser skal stå i framover, vil det ikke være aktuelt for denne regjeringen å videreføre prosjekthjemmelen i sin nåværende form, sa statsråd Øystein Djupedal på Forskerforbundets strategikonferanse i november.

– Regjeringspartiene uttaler i Soria-Moria-erklæringen at vedtak om økt adgang til midlertidige ansettelser skal reverseres. Dette innebærer en generell *innstramning* av bruken av midlertidige ansetter, men det kan være behov for visse unntak, sa Djupedal.

Han fortalte at bruken av midlertidige ansettelser ved universitetet og høyskoler vil bli vurdert når arbeidsrettsbestemmelser for arbeidslivet generelt og for andre statsansatte er fastsatt.

– Selv har jeg ennå ikke trukket noen endelig konklusjon om hvilke bestemmelser det vil være behov for framover, eller i hvilket lovverk slike bestemmelser skal stå, sa kunnskapsministeren.

Djupedal nevnte åremålstilsetting for faglig ledelse og rekrutteringsstillinger som eksempel på stillinger som gjør UoH-sektoren spesiell.

Kunnskapsminister Øystein Djupedal.
(Foto: Ingar Myking)

Satser på FoU

Europakommisjonen har lagt fram en ny handlingsplan for innovasjon og forskning. Handlingsplanen er et ledd i Europakommisjonens iverksetting av Det europeiske partnerskapet for vekst og arbeidsplasser. "Hver cent som går til innovasjon og forskning er en cent investert i arbeidsplasser, vekst – og følgelig vår fremtid." Det uttalte Europakommisjonens visepresident Günther Verheugen, ansvarlig for næringsliv og industri, i forbindelse med den nye handlingsplanen 'More Research and Innovation'. Som et ledd i Lisboa-strategien ble det i 2002 satt et mål om at 3 prosent av EUs samlede BNP skulle gå til forskning og utvikling. En første handlingsplan 'Investing in Research' ble vedtatt i 2003. Denne tok sikte på å bringe EU opp på nivå med sine viktigste handelspartnere med hensyn til innovasjonsfremmende investeringer. Den nye handlingsplanen er et resultat av årets gjennomgang av Lisboa-strategien, hvor det ble konstatert at satsningen på forskning i Europa stagnerer. Hvis alle medlemslandenes nasjonale målsetninger oppnås, vil 2,6 av BNP gå til forskning og utvikling innen 2010, men heller ikke dette målet vil bli nådd med dagens investeringstakt. Europakommisjonen har formulert fire innsatsområder med til sammen nitten underpunkter i den nye handlingsplanen.

- Prioritering av forskning og innovasjon på den politiske agenda gjennom bedre rammevilkår, statsstøtte, sterkere immaterielle rettigheter, et attraktivt arbeidsmarked for forskere, forsknings- og innovasjonsvennlige offentlige anskaffelser og skatteincentiver.
- Mobilisering av EU-fond og instrumenter for å støtte forskning og innovasjon gjennom offentlige og private midler. Det europeiske strukturfondet, bedre finansieringstilbud til SMBer og nasjonale støtteprogrammer.
- Bedre forsknings- og innovasjonsmiljø for bedrifter gjennom tettere samarbeid mellom universiteter og industri, innovative industrielle nettverk, bedre støtte-tjenester for bedrifter, bedre evne til å håndtere innovasjon og samfunnsforandring, potensialet i nye tjenester og å etablere et system for analyse og rapportering.
- Overnasjonalt samarbeid som støtter opp om nasjonale ordninger gjennom å prioritere forskning og innovasjon under de nasjonale reformprogrammene for vekst og arbeidsplasser, bedre instrumenter for politisk analyse og støtte til politisk utveksling og samarbeid. Europakommisjonen følger opp satsningen med en egen internettside 'Investing in European Research': <http://europa.eu.int/invest-in-research>

Justerer arbeidsmiljølov

I tråd med regjeringserklæringen har Stoltenberg-regjeringen fremmet forslag om å reversere sentrale bestemmelser om stillingsvern i forhold til den arbeidsmiljøloven som ble fremmet av Bondevik-regjeringen. Dette gjelder først og fremst lovens regler om midlertidig tilsetning og retten til å fortsette i stillingen til det foreligger rettskraftig dom i oppsigelsessaker. Forslagene innebærer at dagens vilkår for midlertidig tilsetning beholdes og arbeidstakere får en større trygghet i samband med oppsigelser. Stoltenberg-regjeringens forslag inneholder også en reverse-ring av overtidbestemmelsene og reglene om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden. I tillegg vil regjeringen gå imot opphevelse av gjeldende tjenestemannslov. Dette innebærer blant annet at stillingsvernet for statsansatte fortsatt i hovedsak vil være regulert i tjenestemannsloven.

Sitatet

– Jeg stiller fordi jeg anser vervet som styremedlem for UiO som mye viktigere enn før. Større bruk av markedskrefter er en utvikling som preger hele den vestlige verden. Vi er i ferd med å bevege oss bort fra en liberal universitetsmodell. Mange av reformene tar ikke i stor nok grad hensyn til universitetets egenart. Dette gjelder både organiseringsform, styringsform, finansieringsmodell og eierskap.

Regjeringen vil bedre de økonomiske ytelserne for arbeidsledige ved å reversere flere av de innsparingstiltakene som er gjennomført under Bondevik II-regjeringen. Ferietillegget for dagpengemottakere foreslås derfor gjeninnført med virkning for opptjening fra 1. juli 2006. Retten til dagpenger under permittering utvides til 34 uker. Videre foreslår Regjeringen at ventelønnsordningen i staten videreføres i 2006.

Utviklingsforskningen under lupen

Styret i Divisjon for Store Satsinger, Norges forskningsråd har oppnevnt en gruppe som skal gjennomføre en evaluering av norsk utviklingsforskning. Gruppen har fått en frist til utgangen av april 2007. Etter at divisjonsstyret vedtok å evalueringen i forrige møte, har UD og Norad blitt bedt om innspill. Forskningsrådet definerer utviklingsforskning som «Forskning som er relevant for å forstå sammenhenger og endringsprosesser på globalt, regionalt og lokalt nivå og som kan bidra med kunnskap om dette av betydning for fattigdomsreduksjon, utbredelse av menneskerettigheter og bærekraftig utvikling». Denne brede definisjonen fra 2003 var resultat av en lang debatt om avgrensning av utviklingsforskningen. Forskningsrådet mottar rundt 50 millioner kroner i året fra UD/Norad, ca 25 millioner kroner fra UFD til frie prosjekter innen miljø- og utviklingsforskning, og en del mindre beløp fra andre departementer som går spesifikt til utviklingsforskning.

Doktorgrad

Stivbeint Aetat møter motbør

Aetat praktiserer regelverket for doktorgradskandidater stivbeint, mener stortingsrepresentant Karin Andersen (SV). Hun vil ta saken opp med arbeidsministeren.

Kan doktorgradskandidater fullføre avhandlingen utenfor vanlig arbeidstid og samtidig motta dagpenger? Nei, mener Aetat. Forskerforum har i to nummer skrevet om problemstillingen som berører kandidater som ikke er helt ferdige med avhandlingen når stipendperioden går ut (se ramme).

– Dette virker noe stivbeint. Jeg forstår poenget med at en ikke skal kalkulere med å få dagpenger og dermed unngå å jobbe i perioden en har planlagt å skrive oppgaven. Men så lenge en er klar for å ta fulltidsarbeid, burde kravet være oppfylt, sier Andersen som er leder for Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget.

Opp i Stortinget

– Det er kanskje slik at Aetat har erfaring med at en ikke kommer i jobb i denne perioden, men det er ingen grunn til å nekte dagpenger, sier Andersen. Hun undrer seg over om Aetat frykter at en mer liberal praksis ville få store

konsekvenser for hele systemet, men mener det ikke er mulig å lese dette ut av Aetats ytringer i Forskerforum.

– Jeg vil på prinsipielt grunnlag spørre statsråden om konsekvensene av slike dommer i Trygderetten, sier Andersen og sikter til arbeids- og sosialminister Bjarne Håkon Hanssen.

– Kjelker i veien

– Det viktige for oss er at folk blir ferdige og kommer seg ut i arbeidslivet. Vi aksepterer at folk som mottar dagpenger skal drive med aktiv jobbsøking, men Aetat bør ikke ha noe å gjøre med hva folk benytter fritiden til, sier Kolbjørn Hagen, leder i Forskerforbundet. Han mener Aetat med sin tolkning av regelverket legger kjelker i veien for doktorgradskandidater.

– Det burde være ønskelig at en i alle fall kan bruke fritiden til å gjøre seg ferdig med

avhandlingen, noe som selvfølgelig vil gjøre folk mer attraktive på arbeidsmarkedet.

– Aetat argumenter med at dagpenger er en arbeidssøkerstønad, og ikke en utdanningsstønad. Burde ikke utdanningsmyndigheten ta ansvar for alle som ikke blir ferdige med avhandlingen i stipendperioden?

– Utdanningsmyndighetene bør legge forholdene til rette slik at flest mulig blir ferdige i løpet av den tiden som er fastlagt, men det er alltid noen som vil bli forsinket av ulike grunner.

– Kunne ikke disse ha søkt om forlenget stipend i stedet for å søke dagpenger?

– Vi har også foreslått en slik ordning, men den vil være avhengig av institusjonenes budsjetter. Poenget er at dersom du er arbeidsledig, så har du krav på dagpenger. Aetat bør prinsipielt ikke kunne legge seg opp i folks bruk av fritid, sier Hagen.

Av Kjetil A. Brottveit

Fakta

Dagpenger

For å motta dagpenger, må en være "reell arbeidssøker". Dette prinsippet, nedfelt i Lov om folketrygd, betyr blant annet at søkeren må kunne ta på seg fullt arbeid hvor som helst i landet. Kan en doktorgradskandidat motta dagpenger mens en fullfører avhandlingen på kveldstid og i helger? Aetat avviser dette, men Trygderetten har i to lignende tilfeller overprøvd Aetats praksis på feltet. Aetat hevder at kjennelsene i Trygderetten er "uten prinsipiell betydning" og viser til at utdanning i hovedregelen ikke er forenlig med å motta dagpenger.

Karin Andersen vil ta "dagpengesaken" opp med Bjarne Håkon Hanssen. (Foto: Scanpix)

Utanlandske forskarar til Bergen

I 2002 vart 17 prosent av dei vitenskapleg nyttilsette på Mat.nat-fakultetet ved UiB rekruttert frå utlandet. I 2005 har talet på nyttilsette rekruttert frå utlandet auka til 42 prosent, skriv På høyden. Rekrutteringa skjer fra heile verda. Når det er 42 prosent utlendingar som vart tilsett i 2005 er dette samanlagt, og både rekrutteringsstillingar (stipendiatar), forskarstillingar og faste vitenskaplege stillingar er tatt med. Fakultetsdirektør Kjell Sælen seier at det høgaste talet på rekruttering av utanlandsk personell har ein i rekrutteringsstillingar. Truleg ligg talet her på over 50 prosent.

Nei til midlertidig ansettelse

LO-Stat, Unio-Stat, YS-Stat og Akademikerne-Stat har sendt et felles brev til UFD der de ber om at bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 6-4 e om ansettelse på åremål i inntil 12 år i undervisnings- og forskerstillinger når vedkommende skal delta i prosjekt oppheves. UFD ba i september institusjonene i UH-sektoren om å vurdere behovet for egne bestemmelser om midlertidige ansettelser og åremål i lov om universiteter og høyskoler.

Utlandsstudier både og

NIFU STEP har undersøkt overgangen fra utdanning til arbeidsmarked for utenlandsstudenter, og sammenlignet deres situasjon med de som har studert i Norge. Kandidater utdannet i utlandet har noe større problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet. De sender flere søknader før de får jobb, og en høyere andel opplever arbeidsledighet. På den positive siden, kan det nevnes at de som er i arbeid har i gjennomsnitt høyere lønn. Utenlandskandidatene er i litt andre typer jobber enn de som har tilsvarende utdanning fra Norge.

Menneskelige ressurser

Hjerneflukten snudd til Norge

Norge går forbi Danmark og Finland i å tiltrekke seg utlendinger med høyere utdanning – på tross av dårlige forskningsvilkår. Gjennomsnittsinnvandrerne har i dag 45 prosent høyere kompetanse og kunnskap enn snittet av Norges befolkning.

I en fersk rapport publiserer Verdensbanken for første gang registrerte opplysninger om den globale kunnskapsmigrasjonen. Tidligere rapporter baserer seg i høy grad på grove anslag som har dekket over feiloppfatninger av hvilke land mennesker beveger seg mellom og hvem disse personene er. Mens rapporten bekrefter kjente forestillinger som at USA mottar mest menneskelig kompetanse fra utlandet, er det mindre kjent at Norge nylig er blitt nettomottaker av hjernekapasitet. I 2000 passerte Norge 65.000 innvandrere med høyere utdanning, mens 46.300 kvalifiserte personer hadde emigrert. Av innvandrerne hadde 31,5 prosent høyere utdanning, mot 21,8 prosent av den samlede befolkningsmassen i Norge.

Antall utlendinger i vitenskapelige stillinger i universitets-, høyskole- og instituttsektoren ble omtrent doblet i løpet av 1990-tallet, og utgjorde i 2001 samlet omkring 12,5 prosent, ifølge tall fra Forskningsrådet. De fleste forskere i Norge med utenlandsk bakgrunn kommer fra OECD-land utenom Norden

Uoppgitt

Mye tyder på at innvandrerne kan sitte med enda større kompetanse som ikke er registrert.

– Personer som søker opphold i Norge, det være seg for beskyttelse eller familiegjenforening, blir ikke spurt om tidligere utdanning, sier forsker Lars Østby i Statistisk sentralbyrå (SSB) til Forskerforum. Dermed er det store andeler med uoppgitt utdanning for nyankomne innvandrere. Den prestisjetunge rapporten fra Verdensbanken bygger på OECD-data, som er samlet inn fra de ulike

Norge har nylig blitt nettomottaker av hjernekapasitet, viser en rapport fra Verdensbanken. (Foto: NTNU Info)

statistikkbyråene i de aktuelle landene. Østby understreker at innvandrerne varierer enormt med hensyn til kompetanse.

– Personer fra Filipinene og Russland er på topp og har langt høyere utdanning enn snittet av nordmenn, sier Østby. Filipinere som får opphold i Norge, har typisk sykepleierkompetanse, mens russerne oftere representerer akademikere, ifølge SSB.

U-hjelp?

Statistikerne Frédéric Docquier og Abdeslam Marfouk i Verdensbanken presenterer et

detaljert register over 180 millioner personer som lever utenfor sitt fødeland. Det siste tiåret har overføringene fra innvandrere i rike land fordoblet seg til 216 milliarder dollar. 150 milliarder går til utviklingsland, i følge en annen forskningsrapport som Verdensbanken nylig la fram. Beløpet overgår summen av U-hjelp verden over. Docquier og Marfouk argumenterer med at en liberalisering av immigrasjonspolitikken vil generere ytterligere velferd. I følge forskerne Alan Winters og Terry Walmsley vil en økning i innvandringen som tilsvarer tre prosent av arbeidsstyrken i

Flest indiske studenter til USA

India er landet som sender flest studenter til USA. Det går fram av ein fersk statistikk frå Institute of International Education. I førre studieår studerte over 80 000 indarar i USA, ein auke på éin prosent frå året før. Takten på auken har like fullt gått ned, i dei to åra før der att, var auken på over 20 prosent årleg. Kina er det nest største landet i statistikken med 62 000 studenter. Sør-Korea har 53 000 og Japan 42 000 studenter i USA. Tyskland er det europeiske landet med flest studenter i USA, 8000. Totalt sett fanst det 565 000 utanlandsstudenter i USA. Institusjonane som tek mot flest studenter frå utlandet er University of Southern California, University of Illinois at Urbana-Champaign og University of Texas at Austin. Dei mest populære faga for utanlandsstudenter er "business studies", teknikk og matematikk/IT.

Dansk kritikk av studieavgifter

Roskilde universitetscenter (RUC) i Danmark har fått kritikk av det ansvarlege departementet (Videnskabsministeriet) for å ha kravd avgift frå studenter som kjem frå land utanfor EØS-området. Avgifta gjekk til å dekkje ekstra kostnader som RUC meinte å ha i samband med desse studentane, til dømes i form av utarbeiding av spesielt studiemateriell. Det dreier seg om 262 studenter på bachelor- og masternivå som har betalt om lag 10 000 euro kvar for studia. Dei fleste som har betalt avgift kjem frå Kina. Videnskabsministeriet meiner at universitetet alt har fått betalt for undervisinga i form av statlege "studentpengar", og det har ikkje funne lovleg grunn til å krevje inn avgift. RUC forsvarar seg med at reglane har vore uklære, men må no betale pengane tilbake til studentane det gjeld.

Fleire studenter per lærar

Storbritannia: For tretti år sidan var det ein akademisk lærar for kvar niande student ved britiske høgskular og universitet. I dag går det 21 studenter på kvar lærar. Det hevdar Association of University Teachers (AUT) i ein statistikk som nyleg vart presentert. Lærartettleiken innanfor høgare utdanning er med dette lågare enn elles i skuleverket, og ingenting tyder på at situasjonen kjem til å verte forbetra, sjølv om universiteta får auka inntekter gjennom det kommande avgiftssystemet. AUT hevdar at tala for Storbritannia er dårlegare enn i samanliknelege store industri-land. Det finst ein hake med det lange tidsperspektivet som AUT presenterer: Lærartettleiken som var høgare på 70-talet, gjaldt berre den gamle universitetssektoren. Då dei tidlegare "polytechnics" vart universitet frå 1994, endra tettleiken seg frå 11 til 18 studenter per lærar.

OECD-landene, gi mer global velferd enn en total nedbygging av alle handelsbarrierer.

Verdensbankens "International Migration and Development Research Program" støtter en type amerikansk og australsk innvandringspolitikk som stanser de minst ressurssterke innvandrerne ved grensen og i stedet oppsøker kvalifiserte personer i utlandet.

Foran Finland

Nå får også Norge skryt fra Verdensbanken. Netto *brain gain* har steget fra null til 0,6 prosent på ti år, noe som utgjør en gevinst på 18.000 personer med høyere utdanning. Til sammenligning hadde Danmark et netto tap på 37.000, mens Finland mistet 55.000 akademikere, faglærte og andre spesialister i perioden.

– Å spørre om Norge er blitt flinkere til å velge ut de høyest utdannede innvandrerne, er feil spørsmål til norsk politikk, som baserer seg på også å gi mennesker asyl i landet, sier Lars Østby i SSB. Mye tyder på at utviklingen mot *brain gain* er ufortjent for Norge. UDI har en årlig kvote på 5000 faglærte tillatelser for utlendinger. I fjor ble bare 734 av disse løyvene benyttet, noe UDI-direktør Trygve G. Nordby karakteriserer som overraskende.

Av Andreas Høy Knudsen

Fakta

Kunnskapsmigrasjon

Norge hadde i år 2000 204.000 innvandrere i arbeidsdyktig alder. 112.200 hadde videregående opplæring, og i tillegg hadde 64.200 høyere utdanning. Dette er 44,7 prosent høyere andel enn i befolkningen ellers. I Danmark, Finland og Sverige har innvandrerbefolkningene lavere utdanningsnivå enn resten av befolkningen.

Universitetene i Norge har høyest andel utlendinger blant vitenskapelig personale i hovedstilling (ca 16 prosent), fulgt av vitenskapelige høyskoler (ca 12,5 prosent), instituttsektoren (ca 11 prosent) og statlige høyskoler (ca 7 prosent).

Fordelt på stillingskategorier ved universiteter og vitenskapelige høyskoler utgjør utlendinger 20 prosent av rekrutteringsstillinger inkludert post.doc., 14 prosent av professorer/1.amanuenser/amanuenser og 14 prosent av eksternt finansierte. Fordelt på fagfelt finner man flest med utenlandsk bakgrunn innenfor matematikk/naturvitenskap (24 prosent), humaniora (21 prosent) og teknologifag (18 prosent) og færrest innenfor medisin (9 prosent) og landbruksfag og veterinærmedisin (9 prosent).

Menneskelige ressurser

Uten forskningsstøtte

Forskerparet Alexander Ulanovskii og Natalia Blank i Stavanger setter Norge høyere enn norske forskningsvilkår.

Matematikkprofessor Alexander Ulanovskii ved Universitetet i Stavanger (UiS) kom til Norge for ti år siden etter anbefaling fra en fagfelle i Trondheim. Ulanovskii kommer fra Kharkov i Ukraina og har jobbet som forsker ved ulike britiske universiteter. Kona Natalia Blank er førsteamanuensis ved lærerutdanningen ved UiS.

– Natur og livsstil er tiltrekkende ved Norge, sier Ulanovskii, som er overrasket over at stadig flere akademikere velger Norge. Han tror ikke dette har med forskningsvilkår å gjøre.

– Politikerne tenker svært kortsiktig om norsk forskning. Det er vanskelig å få støtte til prosjekter som ikke gir resultatene innen et par år. Vi som driver grunnforskning, får lite forskningsstøtte. Det er lite midler til å knytte nettverk internasjonalt, for eksempel til invitasjon av gjesteforelesere, sier Ulanovskii til Forskerforum. På hans felt innenfor kompleks analyse er det bare noen få personer med toppkompetanse i Norge. Når man i tillegg har små sjanser til å få innvilget midler til fri grunnforskning fra Forsknings-

rådet, framstår norsk forskningssektor som en begrensning mer enn et pre for spesialister som kommer hit, ifølge Ulanovskii. Han har publisert et førtitalls vitenskapelige artikler i internasjonale tidsskrifter siden begynnelsen av 1980-tallet.

– Jeg ville aldri kommet til Norge uten konkret anbefaling fra en kollega, for jeg visste svært lite om Norge på forhånd, sier den ukrainske professoren ved UiS.

Alexander Ulanovskii elsker norsk natur, men mener grunnforskningen er nedprioritert. (Foto: Andreas Høy Knudsen)

Studieavgifter i Tyskland

De konservativt styrte tyske delstatene Bayern og Baden-Württemberg er mest positive til studieavgifter og har kome nærmest ei innføring. I Baden-Württemberg vert ei ny lov for studieavgifter førebudd. Dei fleste lærestadene vil ikkje avstå frå å krevje avgifter, samtidig er dei uroa for rekrutteringa og at administreringa av avgiftene kjem til å verte krevjande. Lokale sosialdemokratiske politikarar meiner at det ikkje finst ein haldbar modell for avgifter. Risikoen for at avgiftene skremmer mange frå å studere er altfor stor. Kritikaner meiner òg at gjeldsbyrda vert altfor stor for studentane som vert tvinga til å ta opp lån. I dag går 72 prosent av studentane frå høgare sosiale lag vidare til høgare studiar, mot berre åtte prosent frå lågare grupper. Sosialdemokratane meiner at konsekvensane kan verte verst for yrkesutdanninga der om lag 40 prosent av studentane vert rekrutterte frå lågare sosiale lag. Studentorganisasjonar har peika på at deltidsstudentar ikkje kjem til å få lån for å studere, og at det vert vanskeleg å rekruttere til små fag og utdanningar. I dag har tyske studentar i gjennomsnitt sju timar løna arbeid i veka, og studentorganisasjonane hevdar at studentar må arbeide meir ved sida av studia dersom avgifter vert innførde.

Finland: Akademisk arbeidsløyse

Universitet og høyskular i Finland uteksaminerer stadig fleire doktorar. Men Hufvudstadsbladet skriv at det vert stadig verre for dei å finne adekvat arbeid etter eksamen. Årleg kjem 1400 nyutdanna doktorar ut på arbeidsmarknaden, og no er det venta at arbeidsløysa stig. Fagforeininga Forskarförbundet seier at berre 40 prosent av doktorane kan rekne med å få jobb i akademien i framtida. Resten må søkje seg til det private næringslivet, men enn så lenge er det berre 15 prosent av dei forskarutdanna som går dit. Staten, Finlands akademi og innovasjonsorganet Tekes freistar saman med næringslivet å forbetre utvekslinga mellom verksemdar og universitet.

Master på tid

NSU Bergen har startet underskriftskampanje, og oppfordrer alle studenter til å skrive under mot tidsavgrensning på master. På Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ble det våren 2003 innført et nytt masterreglement for fakultetet, blant annet for å øke gjennomstrømmingen på høyere grad. Tidsfrist betyr i realiteten at en stryker hvis en ikke leverer på normert tid, ifølge NSU. Universitetsdirektøren har nå forslått overfor universitetets styre at denne ordningen skal anbefales for de andre fakultetene ved UIB.

Forskning

Omkamp om akademisk frihet

Et utvalg av høyt profilerte personligheter innenfor academia har nettopp startet utredningen av forholdet mellom lovens bokstav og akademisk frihet.

Den nye universitets- og høyskoleloven (UH-loven) inneholder foreløpig ingen kodifisering av forskernes frie rett til å styre egen forskning. Den forrige regjeringens forslag om å lovhjemle blant annet fordelingen av arbeidstid for vitenskapelig ansatte i det offentlige, ble stanset i Kirke, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget etter påtrykk fra academia forrige vinter.

Krevende jobb

Nå er saken igjen oppe til diskusjon, denne gangen i et utvalg av akademikere ledet av UiO-reaktor Arild Underdal. Utvalget må definere den akademiske frihetens plass mellom institusjonenes styringsrett og behov og den enkelte vitenskapelige ansattes rettigheter, ifølge oppdragsgiveren Utdannings- og forskningsdepartementet.

– Spørsmålet fra KUF-komiteen er om det er mulig eller hensiktsmessig å formulere et avsnitt inn i loven, som i tillegg understreker at den enkelte institusjon skal stå fritt fra en hver instruksjon fra myndigheter eller andre når det gjelder faglig innhold i virksomheten. Jeg ser at det kan bli en krevende oppgave å formulere dette så presist at det blir tjenlig i en kort lovpassus, men det er nå det vi er bedt om å vurdere, sier Underdal til Forskerforum. Han viser til at utvalgsmedlemmene er meget dyktige.

– Uhensiktsmessig

En av Norges fremste eksperter på arbeidsrett, UiO-professor Henning Jakhelln, stiller seg dypt kritisk til selve mandatet for utredningen av akademisk frihet. Å stille akademisk frihet opp mot institusjonenes styringsbehov og styringsrett finner Jakhelln betenkelig.

– Universitetets behov er nettopp å drive fri forskning. Hele mandatet osrer av problematikken grunnforskning versus anvendt forskning, sier Jakhelln. Jussprofessoren var en av akademias fremste fanebærere i kampen mot Ryssdal-utvalgets anbefalinger til den nye UH-loven forrige vinter. Jakhelln finner det ikke hensiktsmessig å lovhjemle en individuell akademisk frihet.

– Det er litt av et paradoks dette utvalget skal utrede. Det viktigste er å fastslå prinsippet, så kan man bruke vanlig vett og forstand til å modifisere. I det øyeblikket man begynner å regulere en frihet, er ikke friheten fri lenger, understreker Jakhelln. Han viser til at verken Tjenestemannsloven, Arbeidsmiljøloven eller Universitets- og høyskoleloven inneholder noe om grensene for akademisk frihet.

– Den praktiske inndelingen 50-50 mellom forskning og undervisning vil sannsynligvis heller ikke bli lovfestet, selv om jeg tror denne

regelen med fordel kunne lovfestes – i hvert fall for universitetene, sier professor Jakhelln.

Ytringsfrihet

Ifølge generalsekretær Kari Kjenndalen i Forskerforbundet er også omfanget av oppdragsforskning og avhengighet av eksterne bevilgninger – uavhengig av lovfesting – relevant for akademisk frihet. Disse rammebetingelsene for valg av forskningsfelt og forsknings tema er ikke med i mandatet, påpeker Kjenndalen. Hun tar forbehold om at utvalget, som hun også er oppnevnt til, ikke har drøftet arbeidet når hun gir sin kommentar til Forskerforum.

– Utredningen er knyttet opp til det sterke fokuset som har vært på faglig ledelse i de seneste årene. Det er viktig å få ledere som stimulerer både til samarbeid og økt forskningsaktivitet, men det er alltid en hårfin balanse mellom styring og stimulans, påpeker Kjenndalen. Hun vil ikke komme med en programerklæring om virkemidler før utvalget er samlet, men Kjenndalen viser til spørsmålet om ytringsfrihet i diskusjonen om akademisk frihet.

– Vi ser at noen institusjoner prøver å begrense forskernes rett til å ytre seg. Det er jeg bekymret for, og håper vi kan ha fokus på i dette arbeidet, sier Kjenndalen.

Av Andreas Høy Knudsen

Fakta

Utredning av akademisk frihet

Undervisnings- og forskningsdepartementet har oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmålet om en eventuell lovfesting av vitenskapelig ansattes akademiske frihet. Utvalget skal også vurdere om lovhjemling av en individuell akademisk frihet er hensiktsmessig. Medlemmene av utvalget er:

- Rektor Arild Underdal (leder), Oslo
- Rektor Christina Ullenius, Karlstad
- Professor Johan P. Olsen, Oslo
- Professor Rigmor Austgulen, Trondheim
- Professor Jan-Fridthjof Bernt, Bergen
- Generalsekretær Kari Kjenndalen, Oslo
- Professor Gunhild Hagesæther, Bergen
- Dr. polit. Tanja Storsul, Oslo
- Professor Johan Giertsen, Bergen

– Ytringsfrihet bør ikke lenger tas som noen selvfølge når man diskuterer akademisk frihet, ifølge Kari Kjenndalen i Forskerforbundet. (Foto: Ingar Myking)

– Akademisk frihet må for all del ikke begrenses gjennom en lovhjemmel, advarer jussprofessor Henning Jakhelln. (Foto: Scanpix)

Gats-krav kan trekkes

Det er aktuelt å trekke norske krav til liberaliseringer i forhandlingene om tjenester i WTO, sier utenriksministeren. Bondevik-regjeringen stilte krav til 51 land i alle verdensdeler. Med ny regjering kan kartet se annerledes ut. Utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) sier til Klassekampen at regjeringen konkret vurderer å endre de norske posisjonene.

Det er slett ikke utenkelig at de norske kravene til Sør-Afrika om åpning av utdanningssektoren vil trekkes.

– Det fungerer imidlertid slik at dersom et annet land, la oss si Sverige, opprettholder et krav om en slik åpning i for eksempel Sør-Afrika, vil det også gjelde Norge når avtalen er ferdig forhandlet. Men det kan selvsagt ha politisk betydning å trekke et slikt krav, sier Gahr Støre til Klassekampen.

– Vår sterke oppfordring til regjeringen er å trekke utdanningsområdet ut av forhandlingene, skriver Unio i et notat til UD.

Forskning

Forskningen lider under kvalitetsreformen

Nesten halvparten av norske forskere ved norske universiteter og høyskoler mener de har dårlige eller relativt dårlige muligheter til å utføre forskningsarbeidet sitt, viser en fersk rapport fra Forskerforbundet.

Hele 47 prosent av Forskerforbundets medlemmer som er ansatt i vitenskaplige stillinger ved norske universiteter og høyskoler mener de har dårlige eller relativt dårlige muligheter til å utføre forskningsarbeidet sitt, viser en ny rapport fra Forskerforbundet. Den nylig innførte kvalitetsreformen i høyere utdanning gjør det dessuten enda vanskeligere for norske forskere å utføre forskning. For over 60 prosent av landets ansatte i vitenskaplige stillinger ved norske universiteter og høyskoler mener kvalitetsreformen har gjort det verre å utføre forskning i Norge. 63 prosent av de som svarer på undersøkelsen mener kvalitetsreformen har ført til mindre sammenhengende tid til forskning.

Alvorlig situasjon

– Situasjonen er alvorlig for norsk forskning, sier Kolbjørn Hagen, leder i Norsk forskerforbund.

Han frykter at regjeringens og Stortingets mål om å heve den norske forskningsinnsatsen opp til tre prosent av BNP vil bli vanskelig å få gjennomført med så dårlige arbeidsforhold for norske forskere.

– Jeg vil utfordre regjering, storting og læresteder til å ta tak i situasjonen før det blir for sent. Vi må ha budsjettmidler til flere stillinger til sektoren. Nå må myndighetene ta på alvor at over 80 prosent av landets forskere mener kvalitetsreformen er underfinansiert, sier Hagen.

Spørsmålene har blitt stilt til Forskerforbundets medlemmer som representerer den klart største fagorganisasjonen i sektoren. 9000 medlemmer ved norske universiteter og høyskoler har hatt anledning til å svare. 3169 personer svarte, og vel 80 prosent, eller 2500 av disse, er vitenskaplig ansatte.

Høgskolene sliter mest

Bjørn Berg, hjernen bak undersøkelsen i Forskerforbundet, er godt fornøyd med svarprosenten.

– Det er god oppslutning både i forhold til ulike institusjoner og i forhold til fag- og stillingstyper. Svarprosenten gir et dekkende bilde av hvordan ansatte ved universiteter og høyskoler oppfatter reformen, sier Berg.

– Generelt sett er det ikke store forskjeller på holdningen til kvalitetsreformen mellom universitetsansatte og de som jobber ved høyskoler. Det er likevel verdt å merke seg at misnøyen over forskningsvilkårene er størst blant høgskoleansatte, sier Berg.

Et varsku

Gunnar Stave, leder for Universitets- og høyskolerådet (UHR) og rektor ved Høgskolen i Volda, ser ikke vekk i fra at rapporten kan være et varsku om at situasjonen for forskere

har blitt vanskeligere etter innføringen av kvalitetsreformen.

– Men undersøkelsen er usikker med hensyn til representativitet, og gir flere tolkningsmuligheter. Jeg er heller ikke så sikker på at det hadde vært færre misfornøyde forskere før innføringen av kvalitetsreformen, sier Stave.

Han mener likevel at det er et reelt problem at mange forskere ikke har nok sammenhengende tid til forskning.

– På grunn av endringer i undervisningsformene etter innføringen av kvalitetsreformen, blir arbeidsdagen mer oppstykket. Det viser også internasjonale erfaringer med Bologna-prosessen. Her må vi finne bedre løsninger i sammenheng med evalueringen av reformen, sier Stave.

Justerer prislappen?

Ved innføringen av kvalitetsreformen satte UHR en prislapp på hva gildet ville koste. Tidligere statsråd Kristin Clemet har fulgt opp prisanslaget i budsjettene, og myndighetene rekner reformen som fullfinansiert.

– Forskerne er tydeligvis ikke enig i dette. Kommentarer?

– Våre anslag ble gjort i forkant av innføringen og var en betinget ut fra premissene vi satte da. Nå skal reformen evalueres, og vi må selvsagt vurdere om finansieringen er tilstrekkelig ut fra hvilke effekter reformen har hatt.

Stave er heller ikke overbevist om at Forskerforbundets undersøkelse gir et korrekt bilde av hvordan forskere opplever finansieringen av reformen.

– En må huske på at dette er en stor reform med svært mange elementer. Samtidig er det mange andre forhold som har påvirket høyere utdanning de senere årene. Det er ikke alltid lett å skille ut hva folk egentlig yrer seg om i slike undersøkelser. Jeg velger å se den mer som en stemningsrapport, avslutter Gunnar Stave.

Gunnar Stave mener det er et reelt problem at mange forskere ikke har nok sammenhengende tid til forskning. (Foto: Forskerforum)

Fakta

Rapport om kvalitetsreformen
Tallene er i prosent.

Mulighetene til å utføre forskning:

- Gode: 13,1
- Relativt gode: 15,7
- Tilfredsstillende: 23,2
- Relativt dårlige: 36,6
- Dårlige: 10,4

Hvordan har kvalitetsreformen påvirket mulighetene for å utføre forskning?

- Forholdene er blitt mye bedre: 0,6
- Det er blitt noe bedre: 2,9
- Det er omtrent som før: 33,8
- Det er blitt noe verre: 42,2
- Forholdene er blitt mye verre: 17,9

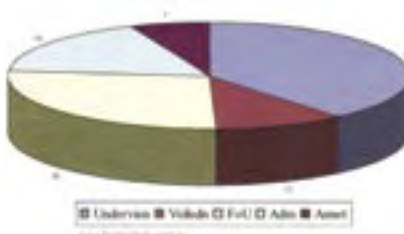
Hvordan har kvalitetsreformen påvirket mulighetene til sammenhengende tid til forskning?

- Økt: 2,5
- Minket: 63,4
- Ingen endring: 27,6 Vet ikke: 6,5

Reformen er underfinansiert:

- Enig: 61,1
- Delvis enig: 22,2
- Delvis uenig: 3,6
- Uenig: 3,3
- Vet ikke: 9,2

Slik bruker forskerne arbeidsdagen

Administrasjon: 19 prosent
Undervisning: 44 prosent
Forskning og utvikling: 30 prosent
Veiledning: 12 prosent
Annet: 7 prosent

Statsbudsjettet

Djupedal må forklare seg

SVs parlamentariske leder, Inge Ryan, mener det er nødvendig at statsråd Djupedal avklarer hva konsekvensen blir av regjeringens kutt i Forskningsfondet.

På tross av et relativt sterkt forskningsbudsjett fra kunnskapsminister Djupedal, får han kjeft for å kutte i Forskningsfondet. Selv ikke fra egne rekker får Djupedal støtte for eget budsjett. Tidligere leder for KUF-komiteen, Rolf Reikvam, uttrykker støtte til Clemets budsjett i Dagens Næringsliv, og kritiserer dermed egen regjeringens prioriteringer. SVs forskningspolitiske talsmann minner om at SV har støttet forrige utdannings- og forskningsminister Kristin Clemets opptrappingsplan for Forskningsfondet.

Reikvam refser

– I regjering gjør vi tydeligvis ikke det, uttaler Reikvam til Dagens Næringsliv.

– Hvis vi hadde gjort det slik Kristin Clemet foreslo, ville det blitt enklere å nå målet om å øke forskningsinnsatsen til tre prosent av BNP innen 2010. Nå blir det tyngre å få det til, sier Reikvam.

Ryan vil be Djupedal redegjøre for hvilke konsekvenser det får på lang sikt at veksten i fondet reduseres med 25 milliarder kroner.

– Her må vi få fakta på bordet. Det er uenighet mellom statsråden og vår utdanningspolitiske talsmann her, sier Ryan.

Skuffet sektor

Skuffelsen over at regjeringen ikke har fulgt opp Kristin Clemets store satsing på Forskningsfondet er stor.

– Det foreslåtte kuttet på Forskningsfondet med 25 mrd demonstrerer mangel på langsiktighet, og er et ubehagelig signal for årene som kommer, sier Odd Einar Dørum, Venstres forskningspolitiske talsmann. Universitets- og høyskolerådet (UHR) mener at den nye regjeringen nedprioriterer forskning fordi den foreslår å redusere veksten i Forskningsfondet.

– Reduksjonen i Forskningsfondet er en klar svekkelse av forskningsambisjonene som lå i

forslag til statsbudsjett for 2006, sier lederen i UHR, Gunnar Stave.

– Det er klart negativt at man vil redusere veksten i Forskningsfondet. Dette svekker tryggheten for at man vil innfri opptrappingsmålet på tre prosent av BNP, mener Forskningsrådet.

– Stoltenberg-regjeringens forslag til statsbudsjett er skuffende, og vitner ikke om vilje til forskning, mener direktør i Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) Petter Haas Brubakk.

Forskerforbundet mener regjeringen taler med to tunger, siden den opprettholder målsettingen om å øke forskningsinnsatsen til 3 prosent av BNP innen 2010, men kutter i Forskningsfondet.

Clemet stikker

Øystein Djupedal forsvarer kuttet i Forskningsfondet med at Bondevik-regjeringen la igjen en felle i budsjettet, og prøver å binde opp den nye regjeringen.

Kristin Halvorsen kaller likevel budsjettforslaget et «sleipt triks», mens Djupedal sier at vi har fremmet forslaget «for å gjøre det vanskelig» for den nye regjeringen.

Til det kommenterer Kristin Clemet i et innlegg i Dagbladet:

“SV var blant de partier som var mest opptatt av å få en slik opptrappingsplan. Kristin Halvorsen kaller likevel budsjettforslaget et «sleipt triks», mens Djupedal sier at vi har fremmet forslaget «for å gjøre det vanskelig» for den nye regjeringen. Men hva er det som er vanskelig, Djupedal? Logisk sett er det bare én eneste grunn til å kalle det vanskelig å kutte i fondet, slik den nye regjeringen har gjort. Det er «vanskelig» at det er øremerket så mye penger til forskning i 2007; Regjeringen ønsker å ha handlefrihet til å satse mindre på forskning enn Bondevik-regjeringen la opp til.”

Av Ingar Myking

Fakta

Statsbudsjettet

Regjeringen foreslår å øke kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping med 14 milliarder kroner, som gir en avkastning på om lag 525 millioner kroner i 2007. Dette er 25 milliarder lavere enn tidligere statsråd Clemets forslag, og innebærer en reduksjon av avkastningen på 840 millioner kroner i 2007.

■ Regjeringen foreslår at de 100 frie stipendiatstillingene som ble foreslått lagt til Norges forskningsråd nå fordeles direkte til institusjonene.

■ Lærerutdanningen får tilført 500 nye studieplasser fra høsten 2006.

■ Det legges opp til en gradvis innfasing av den resultatbaserte omfordelingen av forskningsmidler.

Statsråd Djupedal må redegjøre for hvilke konsekvenser det får på lang sikt at veksten i fondet reduseres med 25 milliarder kroner.

(Foto: Ingar Myking)

Nedlegging bekreftet

Den nye Stoltenbergregjeringa gjør ingenting med Kristin Clemets forslag om å legge ned ingeniørutdanninga i Nord-Trøndelag. Dette i motsetning til ingeniørutdanningene i Hedmark og i Sogn og Fjordane, som i alle fall får et slags plaster på såret i form av 1,7 millioner og 1,3 millioner kroner. Ingeniørutdanninga på Levanger ved Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) er ferdig, skriver Høgskoleavisa ved HiNT. I den nye regjeringas forslag til statsbudsjett opprettholdes forslaget om nedlegging, og verre enn det: det sies ikke et ord om at plassene på Levanger kan overføres til HiST. – Det verst tenkelige utfall, sier Forskerforbundets leder på HiNT, Bård Toldnes.

Unngikk sykehusstreik

På overtid la riksmeklingsmann Svein Longva frem et forslag til løsning som partene, Akademikerne Helse og NAVO, har akseptert. Dermed ble det ingen streik ved sykehusene. Akademikerne Helse fikk medhold i at forhandlingene om sosiale bestemmelser, som pensjon og svangerskapspermisjon, fortsatt skal foregå sentralt, og ikke ved hvert enkelt sykehus. Dette har vært Akademikerne Helses krav i halvannet år. Riksmeklingsmann Svein Longva fikk i tillegg partene med på å nedsette et utvalg fra Akademikerne Helse og NAVO. Utvalget, der også de andre hovedorganisasjonene inviteres med, skal se på hele forhandlingsordningen for helseforetakene.

Stor interesse for SFI-ordningen

Forskningsrådet har nå mottatt 63 søknadsskisser for Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI). SFI-ordningen har til hensikt å bygge opp eller styrke norske forskningsmiljøer som arbeider i tett samspill med innovativt næringsliv. Formålet er å støtte langsiktig forskning som fremmer innovasjon og næringslivets konkurransekraft. Fordelingen på faglige tema er god. IKT er størst med 12 søkergrupper. Marinforskning er inne i hele ni av søknadskissene. SINTEF står som vertsinstitusjon for 18, mens NTNU har åtte søkergrupper. Universitetet i Oslo har seks innsendte søknadsskisser, mens Universitetet i Bergen har sendt inn fire.

Finansiering etter publiseringspoeng

Problemer i kø for telleforskning

Universitetsledere advarer mot skjevfordeling og utilsiktede virkninger når det produksjonsbaserte finansieringsregimet settes inn mot en samlet UH-sektor.

Det er fremdeles høyst usikkert om man har klart å finne mål på publiseringsvirksomhet som lar seg sammenligne mellom institusjonene og forskningsmiljøene i UH-sektoren. I november holdt Universitets- og høyskolerådet (UHR) en konferanse hvor administratører i hele sektoren framførte sin skepsis til det nye publiseringsregimet for forskningsfinansiering.

Hovedmålet om en samlet kvalitetsheving i forskningssektoren går på bekostning av hensynet til hver enkelt institusjon, konstaterte ekspedisjonssjef Torill Johansson i Utdannings- og forskningsdepartementet.

Press fra regjering

Den forrige regjeringen presset fram en felles pott for vitenskapelig publisering, hvor små og store høyskoler og universiteter blir vurdert i én modell og får penger fra den samme budsjetttrammen. Ordningen skal være en gulrot for kvalitet i forskningen, men krever omfattende registrering. Autoritetsregisteret for vitenskapelige publikasjoner inneholder over 14.000 titler, fordelt 80/20 mellom to nivåer av anerkjennelse.

– Det oppleves som kontroversielt å omfordele mellom institusjonene, sa ekspedisjonssjef Johansen i sitt innlegg til UHR-konferansen. Departementet er ifølge Johansen opptatt av at rimelig innsats på ressurs skal gi rimelig utslag på RBO (resultatbasert omfordeling av forskningsmidler, anm.).

– Men vi kan ikke si at dette slo til, sa Johansson med henvisning til Kristin Clemets budsjettforslag for 2006. I dette budsjettet ble UiTø fratatt 23 millioner kroner, mens UiO fikk 45,6 millioner ekstra gjennom RBO. I ettertid har kunnskapsminister Øystein Djupe-dal halvert størrelsen på rammen.

Kutt i basisbudsjett

På UHR-konferansen lanserte assisterende UiB-direktør Sverre Spildo et friskt syn på virkningene av resultatbasert finansiering av vitenskapelig publisering.

– Hvis politisk ledelse ønsker en geografisk spredning av forskningen, er det åpenbart at man velger andre virkemidler enn RBO-en, påpekte Spildo. I følge UiB-direktøren tydeliggjør den resultatbaserte omfordelingen at de små er små og at forskningen som fører til vitenskapelig publisering, er konsentrert hos de store tunge aktørene. Men også for de store universitetene byr det på sine utfordringer å anvende resultatbasert finansiering, ifølge Spildo. Ett av problemene består i å formidle at RBO i utgangspunktet er finansiert ved overføring fra grunnbudsjettet. Før midlene fra RBO fordeles videre som incentivmidler til avdelingene og det enkelte forskningsmiljøet, må det derfor foretas kutt i basisbudsjettene. Spildo karakteriserer RBO-pengene som et

pedagogisk problem, fordi det bare er marginaløkningen i rammen som blir oppfattet som belønning av ansatte som publiserer. Derfor har UiB allerede gått over til et fastprissystem for belønning, hvor en doktorgrad for eksempel utløser 200.000 kroner til fakultetet.

Ikke kopier oss!

Departementet legger opp til at UH-institusjonene internt organiserer belønningen for vitenskapelig publisering. I følge Torill Johansson er det ingen grunn til å kopiere departementets modell. UHR-leder Gunnar Stave er ikke enig i dette.

– Vi må forvente at institusjonene tilpasser sin egen modell til statens modell og at dette vil skape utilsiktede virkninger, sier Stave. Behovet for differensiering av belønningsgrunnlaget vil presse seg fram og kreve mål på kunstnerisk utviklingsarbeid, formidling og innovasjon. Slik dokumentasjonen vil bli vanskelig å framskaffe, advarer Stave.

UiO-rektor Arild Underdal står for en mer positiv oppfatning av finansiering

som belønning for publisering. Han understreker imidlertid at det må være ett av flere virkemidler, og må brukes som et supplement til eksterne prosjektbevilgninger. – Når jeg argumenterer for komplementaritet, er det ikke en form for sivil ulydighet, men en erkjennelse av at universitetet og Forskningsrådet har ulike roller, sa UiO-rektoren. Dersom også universitetene konsentrerer ressursene om SFF-er (sentre for fremragende forskning, anm.) og Storforsk, kan man få et fåtall oaser omgitt av tiltakende ørkenspredning, ifølge Underdal.

Ikke entydig

Manglende samsvar mellom forskningsaktiviteter som har betydning ved bedømmelse for opprykk og publiseringsvirksomhet som gir poeng – og dermed penger, er et ytterligere problem ved den nye finansieringsmodellen. Erfaringen med denne modellen fra SV-fakultetet ved UiO er at en rekke dyktige forskere gjør oppgaver som ikke dekkes av ordningen, blant annet god veiledning.

– Resultatet er høyt press på de som føler at de publiserer for lite. Maksimering av profitte er ikke målet, og publiseringspoeng forteller langt fra alt, sier Asbjørn Rødseth, økonomiprofessor og SV-dekan ved UiO.

Av Andreas Høy Knudsen
(Tekst og foto)

Samlet kvalitetsheving i norsk forskning går foran hensynet til hver enkelt institusjon, ifølge ekspedisjonssjef Torill Johansson i Kunnskapsdepartementet.

Fakta

Publikasjonspoeng

Gjennom en scientometrisk beregning oppnår UH-sektoren totalt 9782 publikasjonspoeng, som danner grunnlag for en resultatbasert omfordeling av midler i statsbudsjettet for 2006.

En artikkel i vitenskapelig tidsskrift gir ett poeng på nivå én, fem poeng på nivå to. En artikkel i antologi gir 0,7 poeng på nivå én, ett poeng på nivå to. En monografi gir fem poeng på nivå én, åtte poeng på nivå to.

Publikasjonspoeng i 2004:

- Universitetet i Oslo: 3708
- Universitetet i Bergen: 1935
- NTNU: 1569
- Universitetet i Tromsø: 611
- UMB: 341
- Høgskolen i Agder: 201
- Norges Handelshøgskole: 159
- Universitetet i Stavanger: 149

Evaluering av utdanning

– Uvitskapleg NOKUT-rapport

NOKUT-rapporten om allmennlærerutdanninga får hard medfart av høgskolelektor Nils Olof Vikander. Rapporten let seg ikkje etterprøve, og lever ikkje opp til elementære vitskaplege krav, meiner Vikander.

NOKUT evaluerer den norske allmennlærerutdanninga. Nyleg vart midtvegsrapporten frå den eksterne komiteen presentert (sjå ramme).

– Rapporten kan vere eit utkast til diskusjon, men er heilt uholdbart som grunnlag for ommøblering av høgare utdanning, seier Vikander, høgskolelektor ved lærarutdanninga, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT).

– Tilfeldig inntrykk

Han las rapporten nøye i samband med eit personalseminar ved HINT med "Kvalitet og utvikling i lærarutdanningane" som tema.

– Eg vart meir og meir skeptisk medan eg las. Krava til validitet og reliabilitet er lagt til sides. Dermed er det umogeleg å etterprøve rapporten, for ein veit ikkje korleis undersøkinga er gjennomført, seier Vikander. Han viser til at eigenvurderingane til institusjonane er baserte på eit spørsmålsformular, men at ein ikkje får vite korleis dette er utforma eller testa. Vidare er 12 grupper av rektorar og 18 grupper av nyutdanna lærarar intervjuet, utan at det er gjort greie for korleis desse er valde ut.

– Er dei representative? Det er umogeleg for meg å vite, og det heile ser tilfeldig ut. Dermed vert konklusjonane i rapporten berre hypotesar med avgrensa verdi, seier Vikander som presiserer at han reagerer på metodane, ikkje på innhaldet.

– Tilfeldigvis er eg samd i mykje av det som står i rapporten, men det er jo berre mitt skjønn. Det er ikkje vitskapleg forankra, for "databasen" min er fragmentert. Eg kan endre meg sjølv, men eg kan ikkje krevje at andre skal endre seg ut frå denne fragmenterte kunnskapen. NOKUT har fått berre litt fleire folk til å gå saman. Ein kan få tankar og idear av dette, men det held ikkje mål som grunnlag for endring.

Kva er kvalitet?

– Har du forståing for at NOKUT må ta omsyn til

– Alle er samde om at kvalitet er bra, men kva tyder eigentleg kvalitet? spør høgskolelektor Nils Olof Vikander. (Foto: Kjetil A. Brøttveit)

tid og ressursar? Dette er dessutan berre ein førebels rapport?

– Vil ein gjere ein ordentleg jobb, eller ikkje? Undersøkingar over fleire år må til for å kome fram til grundige og truverdige resultat. Ein må til dømes sjå korleis nyutdanna lærarar klarar seg i arbeidslivet over lengre tid. Ein kan ikkje bløffe og seie at dette er sement som ein kan bygge eit hus på. Rapporten gjev seg ut for å vere noko den ikkje er. NOKUT har lagt fram ein strategi, men det er ikkje den einaste mogelege, seier Vikander som etterlyser ei definering av hovudomgrepet kvalitet:

– NOKUT må definere og operasjonalisere omgrepa sine slik at ein lesar kan følgje prosessen. Eg har ikkje sett noko teikn til avklaring av kva "kvalitet" skal tyde. Når

ordet til og med er i namnet på organet, må arbeidet deira vere i toppklasse for at det skal verke truverdig. Eit organ som driv ein massiv intervensjon i samfunnet kan ikkje berre seie kva dei "tykkjer" utan større nyansering. Innanfor høgare utdanning er dette oppsøkningsvekkjande.

Kven skal dømme domaren?

Vikander stiller spørsmål ved NOKUTs rolle som frittstående organ.

– Korleis kan eit organ, på oppdrag frå regjeringa, med ei lang liste direktiv over kva ein skal studere operere sjølvstendig? Dersom ein er snill, kan ein sjå på verksemda til NOKUT som oppdragsforskning, seier Vikander. Han ser NOKUTs rolle som eit uttrykk for at

Styrker havbruksforskning.

Norge legger nå til rette for nærmere samarbeid med USA og Canada om utvalgte temaer innenfor havbruksforskning. Planer for konkret forskningssamarbeid og for hvordan det kan organiseres var tema for et møte i Washington D.C. 1.–3. november. Det var Fiskeri- og kystdepartementet som tok initiativet til å utvikle forskningssamarbeidet innenfor havbruk som et ledd i oppfølgingen av den forrige regjeringens Nord-Amerika-satsing. I samarbeid med Norges forskningsråd har det vært arrangert to innledende møter med Canada og USA, før en bredt anlagt to dagers workshop om oppdrett av fisk ble lagt til den årlige forskningskonferansen i regi av den norske ambassaden i Washington D.C.

Norge på topp i EU

Europakommisjonen er i ferd med å offentliggjøre oversikten over landenes suksess i det sjette rammeprogrammet. Norge toppe listen. Norge deltar aktivt i EUs sjette rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Rammeprogrammet startet i 2003 og oversikten over de enkelte landenes uttelling fram til mai 2005 foreligger nå. Den viser at norske bedrifter, UoH-sektor og institutter har størst uttelling i konkurransen med nærmere 150 000 utenlandske institusjoner. I rapporten fra Kommisjonen fremgår det at Norge har høyest uttelling med gjennomslag for 26,1 prosent av søknadene. Dette plasserer Norge foran Belgia, Frankrike, Nederland og Sveits.

Lettare å få universitetsstatus

Storbritannia: Det er bra at den britiske regjeringa har letta på reglane for å få universitetsstatus, sa Sir Howard Newby, sjefen for Higher Education Funding Council for England nyleg. Han trekte blant anna fram at dei ni institusjonane som no får retten til å kalle seg universitet, legg ned mykje innsats på grunnutdanninga, og at dei i mange samanhengar er like bra som vidgjetne amerikanske "liberal art colleges". Newby meiner det ikkje har så mykje å seie at fleire av dei nye universiteta ikkje har permanente ressursar for forskning og forskarutdanning. "In any other country the UK's higher education colleges would be recognised as universities," sa Newby.

norsk utdanning er toppstyrt.

– Alle veit at høgare utdanning kan forbe-
trast, men eg er svært skeptisk til at endringa-
ne skal kome toppstyrt frå staten. Det er ein
viktig funksjon for den høgare utdanninga
nettopp å ha avstand til staten, å vere "his
Majesty's loyal opposition", seier Vikander.

Han har formulert ein kritikk av rapporten
og sendt denne til fleire kollegaer. Vikander

fortel at det er berre støtte å få, men folk er
varsame med å meine det ope.

– Det ser ut som dette er ting folk ikkje kan
eller vågar å seie offentleg. Både delar er i så fall
skremmande. Ein vert vel fort rekna som ein
kverulant eller bråkmakar når ein kjem med
slik kritikk, men den sjansen tek eg, seier
Vikander.

Av Kjetil A. Brottveit

– Krava til validitet og reliabilitet er lagt til sides når lærarutdanninga no blir
evaluert, hevdar høgskolelektor Nils Olof Vikander. (Foto: NTNU/Info)

– Evaluering er ikkje forskning

– Vikander tek opp ei viktig sak, forholdet
mellom forskning og evaluering. Men eg tyk-
kjer han treffer noko på sida, seier Jon Haak-
stad. Han er avdelingsdirektør for Seksjon for
kvalitetssystem i NOKUT og ansvarleg for
evalueringa av allmennlærerutdanninga.

– Vikander ser ut til å føresetje det same for
evalueringar som for forskning. Dei to er i slekt,
men evalueringar er meir prega av dialog, det
diskursive og framleggande enn forskning. Vi
er svært medvitne om metodegrepa vi har
gjort, og vi har samla inn eit stort materiale
frå blant anna Database for høgare utdan-
ning og institusjonane sjølve. Men det er ikkje
konvensjon for å gjere greie for metode i slike
evalueringar. Det har med lesbarheit å gjere,
seier Haakstad.

– Like fullt: Er det ikkje eit problem at lesarane
ikkje kan etterprøve metodevala?

– Jo. I sluttrapporten vert det ein eigen me-
todedel. Midtvegsrapporten er meint som ei

temperaturmåling, seier Haakstad. Han tyk-
kjer ikkje det er problematisk at rapporten er
prega av hypotesar.

– Det er akkurat det som er meininga med
ein midtvegsrapport. Framgangsmåten vår har
vore svært dynamisk: Vi har formulert hypot-
esar, henta inn data, formulert nye hypotesar
og henta inn meir data, seier Haakstad som
avviser at eigenvurderingane berre baserer
seg berre på eit spørsmålsformular.

– For å seie noko om forholdet mellom dei
20 lærarutdanningane er det rimeleg med ei
viss grad av formatering, men vi har i tillegg
differensiert mellom utdanningane i intervju
med lærarar og studentar.

– Vikander kritiserer dykk for eit uavklåra
kvalitetsomgrep. Må ikkje det ligge til grunn for
verksemda til NOKUT?

– Vi har vonaleg eit djupt og inderleg for-
hold til kvalitet her på huset. Vi har utgreidd
ulike kvalitetsomgrep, men tykkjer det er

Fakta

Evaluering av allmennlærerutdanninga

NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdan-
ninga) akkrediterer institusjonar og studie-
tilbod samt evaluerer kvalitetssikringssys-
tema ved institusjonane. Evalueringa av all-
mennlærerutdanninga dreier seg ikkje om
akkreditering, men er eit oppdrag frå Utdan-
nings- og forskingsdepartementet (UFD)
om vurdering av 20 utdanningsinstitusjon-
ar. Mandatet frå UFD går ut på å ta for seg
ei rekkje emne, blant anna føresetnadene/
sluttkompetanse til studentane og kompe-
tansen til lærarutdannarane. Metodane i den
første delen av undersøkinga er:

■ analyse av dokument som studie- og
fagplanar

■ kvantitativ metode med innsamling og
analyse av statistikk

■ eigenvurdering frå institusjonane

■ kvalitativ metode med intervju av ut-
valde grupper

NOKUT har oppnemnt eit "evalueringspa-
nel" med 17 sakkunnige. Fyrstelektor Per
Ramberg ved NTNU er leiar for panelet som
elles er samansett av blant anna norske fag-
folk (hovudsakleg), tre fagfolk frå Danmark,
Sverige og studentar.

Førebels konklusjonar og hypotesar
i midtvegsrapporten skal vere grunnlag
for presisering av problemstillingar i den
andre fasen. Institusjonsbesøk, djubdein-
tervju, vurderingar av eksamenssvar og ein
internasjonal komparativ studie skal vere
datagrunnlag i den andre fasen. I sluttrap-
porten, som skal vere ferdig i juni 2006,
skal NOKUT gje tilrådingar til den enkelte
institusjonen og for allmennlærerutan-
ninga generelt.

Midtvegsrapporten er å finne på nettsi-
dene **nokut.no**

rett å bruke eit nokså ope omgrep i ei slik
evaluering. Vi let det i stor grad vere opp til
institusjonane å definere kvalitetsomgrepet.
Det hadde vore rart om vi skulle ha vore svært
normative.

– *Kva seier du til kritikken om at NOKUT er for
lite sjølvstendige?*

– Vi er eit statleg organ og rapporterer til
staten – økonomisk og administrativt. Vi er
styrde av forskrifter frå departementet, men
opererer fritt innanfor dei. Vi vel sjølve me-
todar og kan ikkje etterprøvast. Dersom stil-
linga vår hadde vore heilt fri, ville vi ha mist
legitimitet frå det offentlege. Departementet
har sikra seg retten til å gje oss oppdrag om
evalueringar, og det er klart det ligg føringar
i stikkordlista vi har fått servert. Men det er
opp til oss å trenge bak stikkorda, og eg er
ikkje ukomfortabel med denne evalueringa.
Departementet har ikkje lagt seg utidig opp i
verksemda vår, seier Haakstad.

Forskning

Frykter konkurranseutsetting av rettsmedisin

Styret ved Medisinsk fakultet i Oslo har fattet et prinsippvedtak om å overføre store deler av Rettsmedisinsk institutt til Rikshospitalet. De ansatte ved instituttet er meget kritiske til vedtaket.

I kjølvannet av grovere kriminalitet og bedret teknologi har Rettsmedisinsk institutt ved Universitetet i Oslo fått en viktigere samfunnsrolle. DNA-analyser er blitt sentralt i mange politietterforskninger og i svært mange farskapssaker. Men er det naturlig at rutineundersøkelser av DNA-spor hører hjemme på et universitet? Nettopp det spørsmålet blir nå heftig diskutert ved UiO. Dekan ved Medisinsk fakultet Stein Evensen og UiO-direktør Hanne Harlem har tidligere tatt til orde for at store deler av Rettsmedisinsk institutt bør flyttes over til Rikshospitalet.

– Ved Rettsmedisinsk institutt drives det med en del tjenester som ikke naturlig hører hjemme under forskning. Farskapssaker, sporingsanalyser og så bortetter. Dette er oppgaver som ikke nødvendigvis hører hjemme under et forskningsuniversitet, sier visedirektør ved UiO, Bjørnar Sarnes på vegne av universitetsledelsen.

– Vi har derfor satt i gang en utredning om blant annet den økonomiske biten. Men vi har ikke konkludert om vi ønsker å beholde instituttet eller om det skal overføres til Rikshospitalet, hevder Sarnes, som ikke ønsker å kommentere saken utover dette.

Vil ikke kommersialiseres

Ledelsen ved Rettsmedisinsk institutt er redde for at konklusjon blir at store deler av instituttet bør overføres til Rikshospitalet. De mener de står friere som en del av UiO og at de ikke hører inn under en helseinstitusjon.

Sidsel Rogde er nestleder ved Rettsmedisinsk institutt.

– Helse sør er en bedrift som delvis drives etter kommersielle kriterier. De skal først og fremst få mest mulig helse ut av pengene. Virksomheten ved Rettsmedisinsk institutt er primært ikke helsearbeid. Vi driver analyser, og gir sakkyndige tjenester. Når Helse sør skal få budsjettene til å gå opp, er det vel ikke utenkelig at de vil skjære i den delen som ikke

– Vi fremstår som klart mer objektive og uavhengige enn som ansatte i Helse sør, der man kan bli mistenkt for å tenke kommersielt og dermed være åpne for press, sier Sidsel Rogde. (Foto: Jon Hustad)

umiddelbart bidrar til bedret helse.

I tillegg kommer altså uavhengigheten.

– En stor del av vår virksomhet er farskapsanalyser. Den har det vært på tale å konkurranseutsette. Vi har fått garantier fra Barne- og familiedepartementet om at dette ikke skal skje så lenge vi er en del av UiO. Hva som skjer dersom vi blir en del av Helse sør, vet vi ikke. Men vi vet også her at kostnader er et spørsmål. Både når vi analyserer farskapssaker og DNA-spor i straffesaker, er det selvsagt en enorm fordel å kunne stå i retten som universitetsansatt. Vi fremstår som klart mer objektive og uavhengige enn som ansatte i Helse sør, der man kan bli mistenkt for å tenke kommersielt og dermed være åpne for press, sier Rogde.

Habiliteten svekkes

Rettsmedisinsk institutt har også mange utredningssaker om eventuell feilbehandling i helsevesenet. Hvert år dør personer som resultat av feilbehandling ved norske sykehus. Mange av disse sakene blir i ettertid delvis utredet ved Rettsmedisinsk institutt.

– Og da får vi et habilitetsspørsmål. Flere av disse sakene er naturlig nok fra Helse sør. Skal vi undersøke saker som vår arbeidsgiver har ansvaret for? Det kan neppe være heldig.

Men som ved så mange lokaliseringssaker er det springende punktet økonomien. Hvor mye koster DNA-analysene og farskapssakene? Er de et overskuddsprosjekt for UiO, eller et tapssluk?

Eksplisiv økning

Avgjørelsen om hvem som skulle ha ansvaret for servicedelen av Rettsmedisinsk institutt skulle behandles på et nylig avholdt styremøte ved Medisinsk fakultet. Saken ble utsatt etter ønske fra blant annet professor Per Brandtzæg, en av dem som vil ha en avgjørende rolle når avgjørelsen skal taes. Brandtzæg er leder for UiOs forskningsseksjon ved Rikshospitalet.

– Jeg har hele tiden ønsket en oversikt over kostnader og inntekter ved driften av servicedelen av Rettsmedisinsk institutt. Noen sånn oversikt foreligger ikke. Men nå jobbes det på spreng med å få en oversikt. Før den foreligger, kommer jeg ikke til å trekke en konklusjon om hvor servicedelen av Rettsmedisinsk institutt skal høre hjemme. Men ett vet vi, DNA-analyser har hatt en kolossal økning de siste årene, og vi vet også at økningen vil være eksplisiv de kommende årene, sier Brandtzæg.

Ikke økonomisk spørsmål

Rogde mener det økonomiske ikke er så sentralt som det blir hevdet fra dekanatets side. Hun viser til at DNA-analyser er eksternt finansiert.

– Når det gjelder farskapssakene og straf-

– Jeg har hele tiden ønsket en oversikt over kostnader og inntekter ved driften av servicedelen av Rettsmedisinsk institutt, sier Per Brandtzæg. (Foto: Scanpix)

fesakene, kommer pengene utenfra. De koster ikke UiO noe. Det er Barne- og familiedepartementet som betaler farskapsanalyser og påtalemyndigheten som betaler DNA-analyser i straffesaker. Faktisk generer denne servicedelen av Rettsmedisinsk institutt 5,5 millioner kroner til UiO i overhead-midler. Men det er rett at det er en manglende oversikt på det medisinske fakultet om hva driften av oss koster. Denne saken er ufullstendig utredet fra dekanatets side, sier Rogde.

Rikshospitalet vil gjerne

Ved Rikshospitalet stiller de seg ikke avvisende overfor tanken om å ta over rutinedelen av Rettsmedisinsk institutt, sier Jørgen Jansen ved direktørens kontor.

– Vi har fått en henvendelse fra ledelsen ved UiO om vi kan ta over farskapssakene og DNA-analysene. Vi er ikke fremmed for dette, men vi må først få en avklaring på det økonomiske grunnlaget. Vi vet foreløpig ikke nok om hva en slik overføring innebærer.

Dekan Stein Evensen viser til at det i styret på Medisinsk fakultet er fattet en prinsippbeslutning om å overføre servicedelen av Rettsmedisinsk institutt til Rikshospitalet.

– Men jeg må få understreke at det fra fakultetets side ikke er noe ønske om å overføre forskerstillinger til Rikshospitalet. Det er rutinedelene vi ser på.

Men en endelig beslutning om å overføre servicedelen er på ingen måte tatt, påpeker Evensen.

– Etter prinsippvedtaket kom det opp flere momenter i saken. Derfor har vi i fakultetet satt i gang en utredning. Før denne utredningen er ferdig, vil heller ikke jeg trekke en endelig konklusjon. Men jeg vil understreke at den økonomiske situasjonen ved Rettsmedisinsk institutt er komplisert. De har svært mange ulike oppdragsgivere, og det er vanskelig å få en total oversikt. Vi trenger en klarere struktur. Utover dette blir det feil av meg å gå nærmere inn på saken før den er endelig utredet.

Av Jon Hustad

Lite norsk på prestisjeliste

Times Higher Education har offentliggjort en rangering av verdens 200 fremste universiteter. Harvard er fortsatt rangert som verdens fremste universitet, men den amerikanske dominansen i toppsjiktet er noe svekket siden i fjor. I 2004 ble Harvard etterfulgt av University of California – Berkeley, Massachusetts Institute of Technology og California Institute of Technology. I år er Berkeley falt ned på 6. plass, mens Massachusetts Institute of Technology har hoppet opp på andre plass. På tredje og fjerdeplass ligger de to britiske universitetene Cambridge og Oxford.

Universitetet i Oslo kommer langt dårligere ut i år enn i fjor, med et fall fra nr. 101 til nr. 138. På en liste over de 50. beste universitetene i Europa, havnet UiO i fjor på 37. plass. I år er UiO ikke med på denne listen. I fjor ble UiO rangert som nr. 2 i Norden etter Københavns Universitet. I år deler UiO tredjeplassen med Aarhus Universitet. Københavns Universitet er blitt forbigått av Helsingfors universitet som har gjort et bemerkelsesverdig sprang fra 129. til 62. plass.

Times Higher Education presenterer også rangerte lister over de hundre beste læresteder innenfor ulike fagfelt. Karolinska Institutet i Sverige er det universitetet i Norden som

gjør det best på disse listene, med en plassering som nr. 4 i verden på feltet Biomedisin. UiO er representert på to av listene. Innenfor Arts & Humanities kom Universitetet i Oslo i fjor på en oppsiktsvekkende god 16. plass. I år er UiO falt ned til 29. plass, og universitetet er ikke lenger best i Norden. Københavns Universitet er rangert som nr. 18, mens Helsingfors universitet deler 29. plassen med UiO.

På fagfeltet Social Science kommer UiO på en 90. plass, to plasser opp fra i fjor. NTNU er for øvrig det eneste norske universitetet utenom UiO som er representert på listene, med en rangering som nr. 93 i verden innenfor fagfeltet teknologi.

Rangeringen av universitetene er basert på seks indikatorer med ulik vekt. Akademisk anseelse (peer review score) teller 40 prosent, siteringer (citations/faculty score) 20 prosent, anseelse blant arbeidsgivere (recruiter review) 10 prosent, andel internasjonalt personale 5 prosent og andel internasjonale studenter 5 prosent.

Oxford er på fjerdeplass på Times Higher Education rangering av verdens 200 fremste universiteter.

Evaluerings av språk- og litteraturforskning

'Nordisk språk og litteratur. En evaluering av forskningen ved universiteter og utvalgte høyskoler' forelå i oktober 2005. Den blir nå sendt på høring til de institusjonene som omfattes av evalueringen. De blir bedt om å fremme synspunkter både på evalueringsprosessen, på evalueringsrapportens vurderinger, anbefalinger og forslag til tiltak, på utviklingen av faget og på hvordan evalueringen kan og bør følges

opp. Miljøenes frist til å uttale seg er 16. desember, og i midten av januar vil Forskningsrådet holde et møte med deltakelse fra miljøene, hvor synspunktene deres vil bli drøftet i full bredde. Et av spørsmålene som vil bli tatt opp, er om det skal nedsettes en komité til å følge opp evalueringen, eller om andre løsninger passer bedre for nordiskfaget.

Forsker uten gevinst

Tre av fire bedrifter som fikk offentlig forskningsstøtte 1995-2001, kan ikke vise til økonomisk gevinst av prosjektene, skriver Aftenposten. 300 bedriftsprosjekter som fikk støtte i perioden 1995-2001 ble undersøkt frem til i år. 224 bedrifter kan ikke vise til realisert eller forventet ekstra økonomisk verdiskaping som følge av prosjektene. 76 bedrifter rapporterer om realisert eller forventet økonomisk avkastningen av prosjektene. Den økonomiske gevinsten hos de 76 bedriftene er anslått til 5,1 milliarder kroner. Alt er regnet om til verdi i dagens penger.

Av de 5,1 milliarder kronene er 1 milliard kroner realisert hittil, mens resten er dagens verdi av det bedriftene selv forventer i fremtiden. Det er så få som 12 bedrifter som står for 85 prosent, eller 4,3 milliarder kroner, av den realiserte og forventede økonomiske gevinsten.

Bare tolv av 300 undersøkte bedrifter kan vise til vesentlig økonomisk gevinst av offentlig støtte til forskning og utvikling (FoU) i bedriften. Tre av fire kan ikke vise til økonomisk gevinst i det hele tatt. Dette fremgår av en rapport Møreforskning har laget for Norges forskningsråd.

Nytt nettsted om utdanning

Nettstedet www.StudyinNorway.no har åpnet. Dette er Norges hovedsatsing på internett mot utlendinger som søker informasjon om høyere utdanning i Norge. Nettstedet inneholder informasjon beregnet på internasjonale studenter og som er interessert i å se på Norge som mulig land å dra til for å studere eller undervise. Det nye nettstedet er en del av en større satsing på å profilere Norge i utlandet som studie- og forskningsland. Det er Senter for Internasjonalisering av Høyere Utdanning (SIU) i Bergen som er ansvarlig for nettstedet, der man ønsker å kommunisere hva som er unikt ved det å studere i Norge. På denne måten skal Norge skille seg ut fra andre nordiske og europeiske land, og bidra til at flere internasjonale studenter og lærere kommer til Norge i årene framover.

Norge sakker akterut i Norden

En fersk nordisk sammenligning viser at veksten i de statlige bevilgningene til forskning og utvikling sakker akterut i Norge. Av de øvrige nordiske landene er det bare Danmark som bruker mindre penger per innbygger på forskning enn det Norge gjør. I følge resultater fra en sammenligning gjort av TemaNord ved Nordisk Ministerråd i København, og som er gjengitt i tidsskriftet Forskningspolitikk, har Norge i inneværende år bevilget 13,5 milliarder norske kroner til forskning og utvikling. Det utgjør 2.900 kroner per innbygger. Island bruker mest på FoU, og bevilger i år 3.200 norske kroner per innbygger. Finland er det eneste landet i Norden som er kommet opp i over 1 prosent av sitt brutonationalprodukt i statlig FoU-finansiering. Island og Sverige ligger tett opptil, mens Norge har en FoU-andel på 0,8, og Danmark 0,7 prosent av BNP.

NOTISER

Kinas FoU vokser

Store svenske selskaper som ABB, Astra Zeneca, og Sony Ericsson har plassert deler av sin strategiske eller globale FoU-virksomhet til Kina. En rekke svenske og svensktilknyttede firmaer begrenser ikke FoU-virksomheten til produktutvikling for det kinesiske markedet, fastslår en ny svensk rapport. Samtidig har tre ledende svenske universiteter åpnet kontor i Beijing og i Shanghai, ifølge Dagens Industri. Rapporten "Konkurrenser fra Kina- utmaningar och möjligheter för Sverige", som den svenske ambassaden i Beijing har fått utarbeidet, peker på konkurransen om kunnskap som en av de aller største utfordringene for svensk næringsliv når det gjelder Kinas raske utvikling. Kina har ennå ikke noen kunnskapsbasert økonomi, men likevel har landet allerede nå større kunnskapsressurser enn alle andre land i verden med unntak av USA. Mellom

1999 og 2003 økte Kina investeringene i FoU med 130 prosent, 24 prosent årlig. I løpet av disse årene har Kina dermed gått forbi Storbritannia, Frankrike og Tyskland når det gjelder FoU-satsing. Målt i antall forskere ligger både EU og USA foran Kina, men ifølge eksperter som siteres i rapporten kommer Kina i år 2010 til å ha flere med doktorgrad i teknikk og vitenskap enn USA.

Det er ikke bare vestlige bedrifter som flytter FoU-virksomhet til Kina. Chalmers, Kungliga tekniska högskolan (KTH) og Karolinska instituttet i Sverige innviet i slutten av oktober to kontorer i Kina, det ene ved Beijing-universitetet og det andre ved Fudan-universitetet i Shanghai. Forskningssamarbeidet skal skje på områdene teknikk, naturvitenskap og medisin.

Shanghai virker attraktivt på internasjonal FoU-virksomhet. (Foto: Tor Oksholen)

Færre kinesiske studenter

Talet på nye, kinesiske studenter ved britiske universitet gikk ned med 22,5 prosent det siste året. Det viser statistikk fra opptaksorganisasjonen UCAS. Representantar for kinesiske styresmakter seier til Times Higher Education Supplement at det ligg fleire faktorar bak nedgangen: Det har vorte dyrare å studere i Storbritannia, det er vanskeleg for kinesiske studenter å få praksis, visumreglane har vorte skjerpa, og ikkje minst har kinesarane byrja å stille spørsmål ved kvaliteten på ein del av utdanningstilboda i Storbritannia. Det gjeld blant anna kurs som vert haldne i Kina. Ein annan faktor bak nedgangen kan vere utbygginga av høgare utdanning i Kina, sjølv om studentane enno strøymar til universitet i Australia og USA. Talet på studenter frå Singapore har elles gått ned med 19 prosent. Warwick University, som tidigare planla å opne eit campus i Singapore, har bestemt seg for å leggje planane til sides.

Kina gjev eit stadig betre utdanningstilbod til eigne innbuarar. (Foto: Tor Oksholen)

Britisk guide mot intoleranse

UniversitiesUK, dei britiske universitetas organisasjon, har nyleg publisert ein guide for handtering av intoleranse på campus. Bakgrunnen er blant anna verbale og fysiske åtak på studentar frå ulike minoritetsgrupper, til dømes jødar og muslimar, dei siste åra. Guiden tek òg opp andre former for trugsmål mot og diskriminering av etniske, religiøse og seksuelle minoritetar. Guiden har vorte utarbeidd gjennom eit breitt samarbeid med organisasjonar for studentar og tilsette etter diskusjonar med representantar frå ulike minoritetsgrupper. UniversitiesUK meiner at det å vere på vakt mot alle former for intoleranse er ein viktig føresetnad for den akademiske fridomen.

USA: Saknar rektoropplæring

Mange rektorar meiner at dei var dårleg budde då dei fekk jobb som rektor. Det går fram av ei omfattande undersøking som Chronicle of Higher Education har gjort blant "presidents" for universitet og høyskular. Ei årsak er at det finst for få tilbod som kan kvalifisere folk til ein karriere som akademisk leiar. Leiaren i The Association of Governing Boards of Universities and Colleges seier at den manglande evna til å ta ansvar for framtidig leiarskap, er eitt av dei største problema i akademien: "We do a terrible job preparing presidents to be president. We really ought to be ashamed of ourselves." Undersøkinga viser at knapt 20 prosent av amerikanske rektorar vert rekrutterte internt. Her skil ein seg frå mange store verksemdar der ein satsar medvite på rekruttering av leiarar frå eigen organisasjon. Fleire rektorar som har svara på undersøkinga etterlyser eit nettverk der nyttilsette rektorar kan få råd og støtte frå røynde kollegaer.

Kamp mot akademisk ukultur

Storbritannia: Det finst eit dårleg trekk ved den akademiske kulturen over heile verda: aggressiv kritikk, urettvis konkurranse og rein mobbing. Ved Bristol University oppgav 16 prosent av dei som svarte på ei undersøking at dei har vorte utsette for trakassering eller andre former for krenkande åtferd det siste året. Det har fått rektoren ved dette universitetet, Eric Thomas, til å reagere: "People lose the sense of what the boundaries should be in academe. They lose the sense of what is valid criticism and what is entirely antisocial." No har universitetet sett i gang eit prosjekt for å kome ukulturen til livs og styrke samkjensla. Eit program kalla "Positive Working Environment" har vorte starta, og eit stort leiarskapsprogram er sett i gang. The Independent skriv at programmet òg har ført til ein betre e-postkultur. Avisa formidlar dette rådet: "Never put in an e-mail something you wouldn't want your boss, your aunt, a lawyer or The Independent to see."

Når Munch står på spel

Symjeblæra til støren er verdifull. I alle fall for ein målerikonservator. Men då Edvard Munchs store måleri **Alma Mater/Forskerne** skulle restaurerast, viste det seg at størlimet ikkje heldt mål. Dei måtte finne ein ny metode.

Edvard Munch: Alma Mater/Forskerne, 1910-11. Olje på lerret 480 x 1150 cm, Munch-museet.

Copyright : Munch-museet/Munch-Ellingsen gruppen/BONO 2005. Foto: Munch-museet (Andersen/de Jong)

MÅLERIKONSERVATOR Mille Stein står i fordragsalen i Munch-museet og fortel om problema ho har hatt i det siste. Det handlar om størlim, syntetisk harpiks og gelatin. Forskaren frå Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) leier arbeidet med å konservere to av Munch sine monumentale utkast til utsmykkinga av Universitetsaulaen. Dei to måleria er så digre at jobben må gjerast her inne i foredragsalen, til stor glede for publikum.

Midt i rommet ruver "ho mor" – *Alma Mater* – på eit digert stillas. Denne versjonen vert oftast kalla Forskerne. Måleriet er 4,80 meter høgt og 11,50 meter breitt. Oppå stillaset står fleire målerikonservatorar frå NIKU. Med fine penslar, varmeskjei og vassdamp skal dei få skikk på måleria som var i svært dårleg stand. På veggen lyser *Solen*, som er ferdig restaurert.

– Eg synest denne versjonen av *Solen* har noko friskt over seg. Det er meir spontant enn versjonen som heng i aulaen, seier Mille Stein. Ho fortel at restaureringa av *Solen* stort sett gjekk greitt.

– Vi har reinsa overflata, og målinga som hadde losna er festa ved hjelp av størlim.

«Munch truga med å selje måleria til utlandet.»

Limet er produsert av stoff frå symjeblæra til størfiske. Det er stabilt og har svært god klistrekraft. Dette er ein gammal metode, som også gjer det mogleg å behandle større flater om gongen, fortel Stein.

I metoden påførast varmt størlim med pensel gjennom eit tynt japanpapir. Deretter vert limoverskotet trekt opp gjennom eit absorberande papir. Japanpapiret trekkast av medan det enno er vått.

Stein fortel at dei under arbeidet med *Solen* også fjerna vasskjoldar som har oppstått på grunn av vasslekkasjar i Munch-museet.

– Men vasskjoldane frå Munchs tid skal vi ikkje fjerne. Desse måleria har blitt eksponert for mykje regn, sol og vind, noko som har sett sine spor. Då Munch busette seg i Kragerø,

bygde han eit kjempestort stillas i ute hagen der han stod og jobba med dei digre ukasta til aulaen.

Då Munch i 1909 sette i gong med konkurranseutkasta, hadde han akkurat kome heim til Noreg etter mange år i utlandet. Konkurransen om å utsmykke den nye festsalen i Universitetet førte etter kvart til bitter strid. Først var det ein open usmykkingskonkurranse, men i neste omgang konkurrerte fire kunstnarar mot kvarandre i ein lukka konkurranse. Desse var Eilif Peterssen, Gerhard Munthe, Emanuel Vigeland og Edvard Munch. Det ende uavgjort mellom Munch og Vigeland, og dei to konkurrerte på nytt i 1911. Då forkasta juryen Vigelands forslag, men Munch fekk likevel ikkje oppdraget. Arkitektane meinte måleria hans ikkje passa inn i den nyklassiske stilen i aulaen, og dermed nekta Det akademiske kollegium å godta utsmykkinga.

Då starta Munch sin eigen PR-kampanje. I åra 1909–1911 hadde han utført over 30 store ukast, mange av dei i full målestokk.

– Nokre av måleria vart sende på utstillinger i inn og utland, og Munch truga med å selje dei til utlandet om ingen her i Noreg ville

ha dei. Solen vart mellom anna stilt ut i Berlin, fortel Stein.

Det var Jens Thiis, direktøren ved Nasjonalgalleriet, som stod på for at Munch skulle få utsmykkingsoppdraget, og til slutt greidde han å få overtald kollegiet. Aulautsmykkinga stod ferdig i 1916.

I DESSE DAGAR vert altså to av Munch sine aulautkast restaurerte under leiing av målerikonservator Mille Stein. Ho har sjølv utdanning frå Nasjonalgalleriet, men arbeider no i NIKU. Dette oppdraget vert likevel utført i tett samarbeid med konservatoravdelinga ved Munch-museet.

Men plutsleg vart oppdraget meir omfattande enn målerikonservatorane hadde tenkt seg på førehand.

– Då vi begynte å jobbe med *Forskerne*, fekk vi oss ei stor overrasking. Planen var at vi også her skulle bruke varmt størlim til å feste laus måling og å løyse opp gelatinen på overflata. Gelatinen vart sprøyt på måleriet i 1951 for å feste laus måling. Mange stader hadde ikkje gelatinen trengt inn i målinglaget, men låg som ein film oppå lerretet. Gelatinen er blitt sprø med åra. Den krøllar seg opp og dreg med seg Munchs måling. Derfor måtte vi få gelatinen bort. Men då det varme størlimet vart påført, fekk vi ei ubehagelig overrasking, fortel Stein.

For dette måleriet har nemleg hengt oppe i Universitetsaulaen to gonger i løpet av Munchs levetid. Munch kunne nemleg ikkje bestemme seg for kva versjon av motivet som var best, måleriet *Alma Mater* som vart hengt opp i 1916, eller dette utkastet. Og det var

Forskerne som hang i aulaen i 1940, då andre verdskrigen braut ut, kan Stein fortelje.

Då måtte alle måleria i aulaen evakuerast raskt. Dei vart demonterte og seinare flytta til gruvane i Kongsberg. Etter krigen vart *Forskerne* hengt opp att i aulaen, og alle måleria vart då festa på plater med rugmjølsklister. Straks etterpå begynte diskusjonen om kva for versjon av som skulle henge oppe. I 1951 bestemte Universitetet i Oslo at deira eigen versjon, *Alma Mater*, skulle henge i aulaen, og *Forskerne* skulle takast ned og seinare kome plass i det planlagde Munch-museet. Munch, som døydd i 1944, hadde då testamentert heile målerisamlinga til Oslo kommune.

DET VAR NO problemet byrja for *Forskerne*. For då utkastet skulle takast ned frå plata, greidde ein ikkje å løyse opp rugmjølsklisteret på baksida. Måleriet måtte dragast av med kraft, og det oppstod skader. Lerretet var tynt, og hadde ikkje på langt nær den same kvaliteten som dei andre måleria i aulaen.

– Dette fortel mykje om kor viktig det er å kjenne til historia når vi skal behandle eit måleri. I dei første undersøkingane vi gjorde, fekk vi nemleg ikkje tilgang til baksida av *Forskerne*. Det kjempestore måleriet kunne ikkje takast ned frå vegg. Difor oppdaga vi ikkje det ujamne, til dels tjukke laget med rugmjølsklister. Så vi vart ganske overraska då vi skulle påføre størlimet og oppdaga at klisteret på baksida reagerte. Det oppstod synlege deformasjonar i målinga. Metoden

var rett og slett ubrukeleg, seier ho.

Målerikonservatorane hadde altså fått to problem i fanget: Korleis skulle dei få fjerna gelatinlaget og korleis skulle dei greie å feste laus måling utan å bruke størlim eller vatn? Problemet var at størlimet som løyste opp gelatinen også løyste opp klisteret på baksida.

Dei måtte jakte på ein ny metode som ikkje ville påverka baksida av *Forskerne*.

– Den metoden vi kom fram til, er drøfta med kjemikarar ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo og ved Nasjonalmuseet i København, og dei har ingen innvendingar. Ved denne metoden påfører vi varm vassdamp på overflata av måleriet. Framsida av måleriet vert fuktig, men ikkje baksida. Den varme dampen får gelatinen til å smelte, slik at den vert absorbert inn i målinglaget. Og den verkar framleis som eit limstoff som fester tynne målingflak til underlaget. Men metoden kan ikkje brukast på alle område av måleriet. På dei områda der oljemålinga ligg i tjukke lag, må vi bruke syntetisk harpiks for å feste målinga. Der bruker vi ei varmeskei for å aktivere klebestoffet, og laus måling vil feste seg til underlaget når dette blir varma opp.

– KVA ER TYPISK for Munchs måleteknikk?

– Måleteknikken hans er ikkje grundig undersøkt, men vi ser at han har brukt eit stort register for å oppnå ulike visuelle uttrykk. Karakteristisk for *Solen* og *Forskerne* er at dei er måla på matt, grunna lerret, der den kvite grunninga blir ein viktig del av uttrykket.

Kunsthistorikaren Arne Eggum har peika på at utkasta til aulaen var dei første Munch måla etter han kom heim frå Dr. Jacobsons

«Gelatinen er blitt sprø med åra. Den krøllar seg opp og dreg med seg Munchs måling.»

Størlimet skal halde 50 grader før det vert teke i bruk og påført måleriet. (Foto: Johanne Landsverk)

Målinga har losna, og syntetisk harpiks vert påført med spiss pensel av målerikonservator Helen Davis. Ho er leigd inn av NIKU spesielt til dette prosjektet. (Foto: Johanne Landsverk)

Mille Stein viser korleis syntetisk harpiks vert aktivert med varmeskei, og den lause målinga vert festa til underlaget. (Foto: Johanne Landsverk)

klinikk i København, og dei representerer eit brott i stilen hans. Koloritten er lysare og lettare enn før, og penselskrifta er friare.

– Så vidt eg veit, har Munch først og fremst brukt oljemaling, og bindemiddelanalysar som vart utført i samband med planlegginga av restaureringsarbeidet, viser bruk av linolje og valnøttolje. Men av og til har vi støytt på måling som reagerer fullstendig annleis, for eksempel under arbeidet med *Solen*. Nedst på måleriet er det eit felt på 20-30 cm som Munch har måla seinare. Her har han brukt fleire typar måling, mellom anna ein type som reagerer spontant på vatn og som dannar lange, seige trådar ved berøring. Denne målinga hadde vi ikkje analysert i forprosjektet, og vi veit ikkje kva den består av, seier Stein.

Målerikonservatoren har vore tilsett ved Munch-museet, og i 2004–05 leia ho eit prosjekt der ein skulle undersøke tilstanden til alle Munch-måleri til Oslo kommune, til saman 1158 ulike måleri. Ho konkluderte med at tilstanden til kunstsamlinga er ganske dårleg.

– Eg har foreslått at det blir oppretta eit tiårig prosjekt med tittelen "Munch for fremtiden". Målet er å heve tilstanden i kunstsamlinga til eit akseptabelt nivå. Det hadde også vore bra om museet fekk økonomi til å forske på Munchs måleteknikk, uttaler ho.

Av Johanne Landsverk

Målerikonservatorane ved NIKU restaurerer utkastet *Alma Mater/Forskerne*, som oftast går under namnet *Forskerne*. Utkastet er 4.80 x 11.50 meter, og er måla i Kragerø 1910–1911.

(Foto: Johanne Landsverk)

Her viser målerikonservator Thierry Ford korleis han smeltar gelatinen på overflata med varm vassdamp. Leiar for prosjektet, Mille Stein, følgjer med på arbeidet.

(Foto: Johanne Landsverk)

Munch-museets versjon av *Solen*, 1910-11. Olje på lerret 460 x 778 cm, Munch-museet. Copyright : Munch-museet/Munch-Ellingsen gruppen/ BONO 2005. Foto: Munch-museet (Andersen/de Jong)

Visjonen om ein kunnskapsby

Tanken om fysisk samling av NTNU har vekt sterkt intern motstand. No inngår flytteplanen i ein større visjon om å gjere Trondheim til ein "fremragende utdannings- og forskningsby mot 2020". – Tåkelegging, seier motstandarane.

Det byrja med ei flyttesak for Dragvoll, universitetsavdelinga nokre kilometer frå Trondheim sentrum. Skulle HF- og SVT-fakulteta flyttast nærare sentrum og Gløshaugen, det gamle setet til NTH? I dag har saka ekspandert til ein stor strategiprosess om by- og fagutvikling fram mot år 2020. "Kunnskapsbyen Trondheim" er nøkkelorda. Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) og NTNU gjekk i fjor saman om prosjektorganisasjonen NTNU 2020/HIST 2020 som utgreier ei samlokalisering av både institusjonane.

Tilhengarane av samlokalisering argumenterer med betre føresetnader for tverrfagleg samarbeid og at byen vert meir attraktiv for studentar og tilsette. Motstandarane peikar på store kostnader og eit overbelasta sentrumsområde.

BRIT MÆHLUM arbeider på Dragvoll. Ho er professor ved Institutt for nordistikk og litteraturvitskap og blant dei aktive flyttemotstandarane.

– NTNU 2020 er eit luftslott som kviler på postulat som er umogeleg å verifisere. Eg vil kalle det ein ekstatisk-visjonær idé, seier Mæhlum. Ho etterlyser underbygging av på-

«Samarbeid på tvers av fag-grensene gjør oss i stand til å tenke tanker ingen har tenkt før, og skape løsninger som forandrer hverdagen.»

Prosjektpresentasjonen frå NTNU 2020/HIST 2020.

standane om betre tverrfagleg samarbeid og auka attraktivitet.

– Den faglege gevinsten er ikkje dokumentert. For å ta oss på HF som døme: SVT-fakultetet ligg rett borti gangen her, men vi startar ikkje automatisk å samarbeide av den grunn.

– *Kvifor er du så skeptisk?*

– Ei samlokalisering vil i fleire år dreie inn-satsen vekk frå primærverksemda vår på universitetet. Det vert praktisk arbeid og øydsling med krefter i årevis. Ein må stokke om på Gløshaugen òg. Den eventuelle relokaliseringa vert ikkje samla der, men i lange pølser ut frå sentrum. Eg stussar òg over at den fysiske avstanden skal vere så viktig i globaliseringas

tid. Ein hadde kome langt med betre bussband mellom Dragvoll og Gløshaugen, meiner Mæhlum, som etterlyser ei parallell utgreiing av framleis universitetsliv på Dragvoll.

– Ei "null-løysing" vert ikkje utgreia som alternativ. Dermed er konklusjonen lagt.

Ho har dette å seie om flyttetilhengarane:

– Etter kvart som dei har merka den sterke motstanden, har pilla vorte sukra meir og meir. No er det ein heil godtebutikk som dei kallar NTNU 2020.

NTNU FEKK NYTT styre i august. Eitt av dei nye medlemene er professor Svein Lorentzen. Lorentzen markerte seg tidleg som motstandar av samlokalisering, blant anna gjennom avisinnlegg. Han var òg ein av personane bak ein underskriftsaksjon som samla tusen underskrifter mot flytting. Lorentzen meiner han vart "feid inn i styret" på grunn av flyttesaka.

– I utgangspunktet var styrevalet ein usadvanleg klår demonstrasjon og eit uttrykk for kva dei tilsette meiner om samlokalisering. Dette var den viktige enkeltsaka, og eg ser på mandatet mitt som heilt klart: å prøve å stoppe prosessen, seier Lorentzen då han tek mot Forskerforum på kontoret hans ved Program for lærarutdanning på Dragvoll.

MANGE ORGAN SKAL seie sitt. Kunnskapsminister Øystein Djupedal har slått fast i Adresseavisen at samlokalisering er ei nasjo-

Skal kunnskapane samlast rundt Gløshaugen? (Foto: NTNU Info/Mentz Indergaard)

Eller skal kunnskapane vekse utover jorda på Dragvoll? (Foto: NTNU Info/FWFoto AS)

– Korleis ein skal verte god? Korleis ein skal møte framtida? spør Inge Fottland, prosjekt-direktør for NTNU 2020/HIST 2020.
(Foto: NTNU Info)

– Samlokaliseringssaka tek energi og skapar mistillitsforhold mellom leiing og tilsette, meiner styremedlem Svein Lorentzen.
(Foto: Kjetil A. Brottveit)

– NTNU 2020 er ein ekstatisk-visjonær idé, seier Brit Mæhlum.
(Foto: NTNU/Info, Lisa Olstad)

nal sak som Regjeringa må vurdere og eventuelt leggje fram for Stortinget. Trondheim bystyre handsama saka om kunnskapsbyen Trondheim og byintegrert universitet og høgskole i slutten av oktober. 50 representantar røysta for framlegget om samlokalisering av HiST og NTNU, 35 røysta mot. Like fullt må initiativet etter alt å dømme kome frå institusjonane sjølve. Adresseavisen har kartlagt at NTNU-styret er delt på midten i spørsmålet, men må bestemme seg innan mars 2006.

– Det fyrste det nye styret gjorde i august var å vedta tre punkt: 1. mars 2006 skal vi gjere eit reelt vedtak om Dragvoll skal flyttast. 2. Vi skal ikkje inngå nokre bindingar som gjer at vi ikkje kan bestemme oss då. 3. Vi føreset at vi innan mars 2006 får førelagt korleis Dragvoll kan halde fram med å vere, og utvikle seg som, lærestad, seier Lorentzen. Han meiner prosessen hadde vorte enklare og tydelegare dersom ein heldt seg til den opphavlege flyttesaka.

– I starten hadde denne saka ein anna profil – som ei greitt definert flyttesak. Med planen om NTNU 2020, og i tillegg ei eventuell samlokalisering med (HiST), vert flyttinga tilsausa og tåkelagt.

– Meiner du at tåkelegging er ein medviten strategi?

– Det er iallfall ein enkel mekanisme her: Når ein møter mykje større motstand enn venta mot ei enkeltsak, kan ein innføre ein større kontekst, som den opphavlege saka berre vert ein liten del av.

– Hadde du vore meir positiv til samlokalisering om det ikkje var for innpakkinga i ein "kunnskapsby"?

– Nei, men prosessen hadde vorte ryddigare. Lorentzen framstiller samlokaliseringa som ei sak der dei tilsette står mot leiinga. Han viser til underskriftsaksjonen, styrevalet og at nesten alle lesarinnelegga om emnet i Universitetsavisa har vore mot-innlegg.

– Det er tindrande klart at saka tek energi, skygger for andre saker og skapar mistillitsforhold mellom leiing og tilsette. Det er eit stort underskot av tillit til leiinga i dag. Dei tilsette ved NTNU har gått manns- og kvin- nesterkt ut og sagt kva dei meiner. Eg har sjeldan sett ei meir eintydig haldning blant dei tilsette. Samtidig har styret og rektoratet kasta 20 millionar kroner inn i den andre potten (løyvingar til å utgreie samlokalisering, journ.merkn.) Her står massen mot leiar-

«Samarbeid og alliansebygging er viktig for å styrke Trondheims konkurransekraft og attraktivitet.»

Prosjektpresentasjonen frå NTNU 2020/HIST 2020.

gruppa.

– Som flyttemotstandar: Er styrevedtaket om at saka skal avgjerast alt i mars risikabelt?

– Det kan ein kanskje seie, men det er òg motsett. Dersom vi hadde levd vidare med saka, hadde vi hamna i eit demokratisk vakuum, og mistilliten hadde vorte forlenga. Det kan òg hevdist at dersom det hadde gått lengre tid, kunne ein ha sausa flyttinga inn i ein stadig større prosess med stadig fleire variablar, seier Lorentzen. Han innser at hovudoppgjaget til NTNU 2020/HIST 2020 er å utgreie flytting, men legg vekt på at dei òg må sjå på korleis Dragvoll kan utvikle seg.

– Her har vi alle utbyggingsmuligheter vi treng og ingen trafikkproblem, seier Lorentzen og peikar utover jorda utanfor vindaugst:

– Her eig staten så langt vi kan sjå.

Forskerforum treffer seinare to representantar frå prosjektorganisasjonen per telefon; prosjektdirektør Inge Fottland og rådgjevar Tor Medalen, professor i byplanlegging ved NTNU.

– Vert ei enkel flyttesak tåkelagt ved å byggast inn i ein stor strategiprosess?

– Nei, men i ein planleggingsprosess for ei så stor sak er det nødvendig at dei fysiske løysingane som vert utgreia byggjer på strategiane og måla til institusjonane. Då er det viktig at alle aktuelle aktørar kjem på banen. HiST har bestemt seg for å samle seg nær universitetskliniken på Øya. Då er ein òg nær Gløshaugen. Styret ved NTNU har avvist å utgreie ei mogeleg samorganisering av dei to institusjonane, men ei samlokalisering mellom NTNU og HiST skal utgreiast. Ein kan dessutan ha overordna strategiar for korleis ein skal verte god, og korleis ein skal møte framtida, seier Fottland.

Medalen legg vekt på det tette samarbeidet mellom Trondheim kommune og prosjektorganisasjonen. Kva kan tillatast og ikkje av mogeleg utbyggingar?

– Då saka fyrst kom opp som ei rein flyttesak, meinte mange det var feil å flytte Dragvoll. Når dei no framleis meiner at det er feil, så har dei kanskje bestemt seg, før utgreiingane, om muligheter og konsekvensar knytte til samlokalisering, seier Medalen.

FOTTLAND TILBAKEVISER at prosjektorganisasjonen berre utgreier samlokalisering.

– Vi utgreier tre-fire ulike scenario, og ei to-campusløyving for NTNU er blant desse. Vi viser ulike vegval, for berre HiST internt, for NTNU internt, og for dei to institusjonane samla.

– Betre vilkår for tverrfagleg samarbeid har vore eit hovudargument for samlokalisering. Kan dette underbyggast?

– Det er vanskeleg å prove vitskapleg. Hestnes-utvalet, med vitskapleg tilsette frå NTNU, har sett på internasjonale røynslar som tyder på at det er ein samheng mellom fysisk nærheit og muligheter for tverrfagleg samarbeid. Dette er elles faglege vurderingar som leiinga og dekanane ved NTNU og HiST vil drøfte vidare fram mot mars. Planleggingsfirmaet Sasaki som er engasjert av prosjektet, har røynslar frå ca. 400 universitetsoppdrag, hovudsakleg i USA. Dei har gode føresetnader for å peike på eventuelle gevinstar ved samlokalisering, seier Fottland, som òg har konkrete døme på at slike vinningar ligg til grunn for samlokalisering:

– Universitetskliniken ligg nær teknologimiljøa ved NTNU, medan sjukepleiarutdanninga ved HiST flyttar nærare Det medisinske fakultet ved NTNU og Øya sykeheim som er under planlegging.

– Kva er den største utfordringa i den knappe tida som er att fram til vedtak?

– Det er eit stort arbeid å kalkulere økonomien i dei ulike løysingane, til dømes dersom Dragvoll skal omgjerdast til ein bydel med bustader og serviceinstitusjonar. Infrastruktur, økonomiske konsekvensar og faglege ønskje må avvegast, avsluttar Fottland.

Eit uhorveleg sakskompleks med element av tverrfagleg samarbeid, av tomter, nybygg, teknologi og bussruter – prega av både endringsvilje, reformtrøytteleik, underskriftsaksjonar og konsultentselskap – alt må ut av tåka innan mars. Då vert det vedtak. Då vert husa i kunnskapsbyen plassert på kartet.

Av Kjetil A. Brottveit

Medlem nr. 40102501 **Jacqueline K. Andersen**
(Ph.D.)

Stillings: Førsteamanuensis i medisinsk biologi,
Avdelingen for helse- og sosialfag, Naturvitens-
skaplige fag, Høgskolen i Hedmark
Utdanning: Doktorgrad i immunologi

1. Hva jobber du med nå?

– Jeg er nettopp ferdig med en tretimers forelesning i anatomi, fysiologi og biokjemi. Ellers forsker jeg på Crohns sykdom og er veileder på et forskningsprosjekt om alternative behandlingsmetoder for diabetisk sårbehandling.

2. Hvor tenker du best?

– Det er når jeg sitter for meg selv i fred og ro. Helst på hytta ved sjøen.

3. Hva er den viktigste fagboken i ditt akademiske liv?

– *Immunology* av Roitt, Brostoff, Male.

4. Hva er tabu i ditt fag?

– Personer som uttaler seg om kompleksiteten innenfor immunologi uten å ha faglig dekning.

5. Hva skal til for å bli en god immunolog?

– Du må være genuint interessert i immunologiske aspekter, være spørrende, nysgjerrig og dedikert.

6. Hvem er den beste læreren du har hatt?

– Det må være foreleseren jeg hadde på universitetet, Dr. Ken Wilkie som inspirerte meg til å satse på immunologi som fagfelt. I tillegg må jeg nevne veilederen min under doktorgradsarbeidet ved University of Surrey og University of Hertfordshire, Dr. Haru Takamatsu, som videreførte gleden i det å fordype seg i dette spennende fagfeltet.

7. Dersom du måtte velge deg et annet fagfelt, hva ville du falt ned på?

– Matematikk ville være spennende for meg. Ellers ville det vært innenfor fremmenspråk, da jeg har reist og bodd mye i utlandet over flere år og har sett hvor viktig det er med god kommunikasjon.

8. Om du var utdannings- og forskningsminister, hvilket enkelttiltak ville vært viktigst for deg å få gjennomført?

– Det er to enkelttiltak jeg vil ha kastet meg over: Sette fokus på realfag i skolen, og få satset vesentlig mer på forskning i Norge.

9. Hvor var du EU-avstemningskvelden 1994?

– Jeg var i Guildford i Storbritannia.

10. Hva vil du lese mer om i Forskerforum?

– Jeg synes det er mye interessant å lese i Forskerforum. Kanskje mer om realfag og internasjonalt stoff.

Av Ingar Myking

Skjønnd

«Et pust av mennesker»

Romanen *Hvem har ditt ansikt?* av Liv Koltzow kom ut i 1987. Hovudpersonen Helen er i slutten av 20-åra, kunstnar, gift og har to barn. Ho har problem med å velje – i karriere og kjærleik – og det er rimeleg å lese identitetsproblematikk ut av tittelen.

Helen tek til å studere filologi på Blindern, og her er mange skildringar av landskapet og bygningane på universitetet, kor fullt og tomt Blindern kan vere. Her er ho seint ute til førelising:

“hun åpnet døren til auditoriet, et pust av mennesker møtte henne – det skrånende lokal-
let var så fullt som hun hadde visst det måtte være på grunn av stillheten i den øde hallen utenfor. Foreleseren i gang på podiet, stemningen travel, dempet hektisk, nærmest unormalt besluttosom. Hastverket de hadde med å falle til ro fortalte at eksamen nærmet seg, og blikkene mot døren hun hadde åpnet var litt strengere enn ellers. Hun lette med øynene etter en tom plass mens hun trakk av seg jakken, ålte seg frem, møtte nok et par ublide øyne, satte seg, listet frem forelesningsblokk fra bagen, begynte å lytte, satt urørlig til hun fant en tråd og kunne begynne å notere og var glidd inn i rekkene og blitt en av alle og usynlig igjen (...).”

Førelisingane gjev henne ikkje alltid så mykje. Ho vert oppgjeven då ein førelesar seier om kong Sverre: “Kildematerialet er så sparsomt at en ikke kan utsi noe særlig om dette spørsmålet.” Ho spør seg om “hvordan det da allikevel er mulig å snakke om det i to timer?”

Men Helen finn noko anna Blindern, og det går slik med pensum: “Hun leste den samme siden om igjen ti ganger. Så ham for seg, smilte innover i seg selv, kom ikke videre.”

Mannen heiter Aksel, og frå då av handlar det om kjærleik og utruskap.

I spalta Skjønnd presenterer vi skjønnlitterære skildringar av det akademiske livet.

Hvem har ditt ansikt? kom ut på Aschehoug.

Boka vart nominert til Nordisk Råds litteraturpris.

Bilder fra norsk forskning

Professor Kristian Birkeland (1867-1917), norsk fysiker som nådde helt opp i nobelpris-klassen. For allmennheten er nok Birkelands navn først og fremst knyttet til Birkeland-Eydes metode for salpeterfremstilling og dermed etableringen av Norsk Hydro.

Som forsker begynte Birkeland som ren matematiker før han gled over i teoretisk fysikk, mens hans hovedinnsats etter hvert skulle ligge innenfor eksperimentalfysikken. Naturvitenskapsmannen Birkeland publiserte ca. 70 vitenskapelige avhandlinger (de fleste på fransk) og skrev tre monografier (den ene på 800 sider). Industriforskeren Birkeland hadde 59 patenter. Tolv var knyttet til Birkeland-Eyde-ovnen og starten av Norsk Hydro. Andre kjente oppfinnelser er: Den elektromagnetiske kanon, fettherding, tørking av fisk, behandling av organiske rester og mekaniske høreapparat. Her pågår forsøkene med å fremstille nitrogengjødsel fra luft med elektrisitet etter en metode utviklet av Kristian Birkeland og Samuel (Sam) Eyde. Bildet er trolig fra 1903 og viser Kristian Birkeland (t.v.) og Eivind Bødtker Næss i et forsøkslaboratorium. (Foto: Scanpix)

Professorsønnen

– Statsråden har sett frem til dette intervjuet, forteller informasjonsmedarbeideren. – Han er så glad for å få snakke om noe annet enn barnehager og bordbønn i skolen.

STEMNINGEN ER GOD når Forskerforum ankommer Djupedals kontor. Og vi ødelegger den med en gang.

Vi legger en diktafon på bordet. En tung stemning brer seg gjennom kontoret. Vi får en følelse av å ha lagt en granat foran statsråden.

– Det var altså dette med Dagsavisen...sier Djupedal.

– De brukte også båndopptaker.

– Du skal få full sitat- og endringsrett.

– Godt.

– Forskerforum er tross alt ikke Tabloid.

– Hø-hø. Æ veit nå itt det.

DET ER EN YDMYK statsråd vi møter. I hjørnet sitter en pen ung mann i dress. Han representerer embetsverket.

– Naturlig nok har jeg ennå ikke full oversikt. Jeg er redd du får en del generelle svar, sier Djupedal

– Men ikke bry deg om meg, sier embetsmannen. – Jeg er bare her for å hjelpe.

– Ja, ja, sier vi.

– Men det var altså dette med Soria Moria...

– Ja, hva med Soria Moria? spør Djupedal.

– Jeg tror ikke at alle medlemmene i Forskerforbundet er klare for at alle med treårig videregående skole skal få studiekompetanse.

– Vi skal ikke starte med det som premiss. Vi skal starte med det helt åpenbare: Kvaliteten i høyere utdanning skal opprettholdes og forbedres. Jeg forstår at en del i miljøet er bekymret for denne setningen i Soria Moria, det skjønner jeg. Men både erfaringene fra realkompetansereformen og andre erfaringer viser at svært mange som tidligere ikke hadde studiekompetanse, blir gode studenter.

– Men...

– Men hvordan dette rent praktisk skal gjøres, har vi ikke besluttet noe om. Vi skal gå inn en dialog med fagmiljøene og få en god ordning. Jeg vil også bare nevne at de som har gått videre fra yrkesskole til teknisk skole og ingeniørutdanning ikke står noe tilbake fra dem som kommer fra allmennfag.

– Men det kan bli dyrt med alle som stryker.

– Det som er det viktige her, er at vi har et mye breiere kunnskapssyn enn den forrige regjeringen. Vi skal finne en løsning som ikke reduserer kvaliteten på høyere utdanning. Det er jeg trygg på.

– Vi vet likevel at de fleste med dårlige matematikkarakterer trolig vil stryke på for eksempel på lærer- eller ingeniørutdanning.

– Som sagt, dette skal vi komme tilbake til.

FOR DEM SOM er litt skuffet over svaret, Djupedal har mange slike svar, det være seg om det gjelder finansieringsmodellen til høyere

– Far hadde Norges største samling med nynorsk-bøker i privat eie. Vi gav alle 15 000 bøkene til Ivar Aasen-senteret, forteller kunnskapsminister Øystein Djupedal. (Foto: Thomas Bjørnflaten)

«Uansett hvor barnehagene ligger administrativt, uansett hvor eldreomsorgen ligger administrativt, så er det en kamp om kronene.»

utdanning, fordelingen mellom fri forskning og programforskning og debatten om samfunnsfag versus realfag. Nå er vel en slik holdning i og for seg forståelig. Når vi møter han, har den nye statsråden bare sittet i fire uker. Men på den tiden har han rukket å skjære dramatisk i den foreslåtte løyvingen til Forskningsfondet.

– Lundteigen sier at Clemet bedrev lurert, Stoltenberg har vært inn på det samme. Hvorfor var et forslag om økte midler til Forskningsfondet lurert?

– Her taler historien for seg selv. Det har vært overført en tilsvarende stor sum til Forskningsfondet bare en gang. Og det var det Stortinget som gjorde. Trond Giske og jeg møtte noen representanter fra Frp på mitt kontor og forhandlet frem en løsning på Tippenøkkel-spørsmålet. Vi tok ut forskningen for å støtte barneidretten og kulturen og over-

førte 14 milliarder til Forskningsfondet som et resultat av dette. Det var ekstraordinært.

– Men regjeringen kan jo foreslå økninger?

– Den avgående regjeringen har bevilget noen milliarder av og til. Da Forskningsmeldingen ble lagt frem i sommer, stod der ingenting om en kommende dramatisk økning til Forskningsfondet. Så taper de valget, og foreslår plutselig en økning på 23 milliarder utover det Stortinget la opp til i sommer. Dette skyldes trolig to ting: 1: De vil selvfølgelig gjøre det vanskeligere for oss, og 2: Jeg tror Clemet er opptatt av å ha et godt ettermæle. Men jeg har gjort det til en dyd ikke å snakke om mine forgjengere. Det skal jeg fortsette med. Så jeg tror jeg ikke har noe mer å si om dette utover at Clemet gjorde svært mye positivt for norsk forskning.

– Det var jo fint sagt.

– Men la meg også få si at jeg skjønner svært godt at våre politiske motstandere bruker Forskningsfond-argumentet mot oss. Jeg hadde sikkert gjort det samme selv om jeg fortsatt var på Stortinget. Slik er den politiske retorikken.

EN TING SKJØNNER VI. Det kommer ikke noen uttalelser fra Djupedal som VG eller Dagsavisen kan gripe fatt i.

– Sannheten er at det stor tverrpolitisk enighet om norsk forskning i Stortinget. Vi skal trappe opp og øke kvaliteten.

– Men siden dere også har bundet dere til opptrappingsplanen, så får dere nå en vanskeligere oppgave ved neste korsvei. Dere må øke bevilgningen mer siden dere ikke øker Forskningsfondet nå. Det blir ikke lett?

Her bryter embetsverket inn og viser til at Stortinget ikke formelt har bundet seg til opptrappingsplanen. De eventuelle økte bevilgningene må komme over statsbudsjettene. Klok av skade vet nok embetsverket at ett er hva Stortinget sier i meldinger, noe annet er hva som kommer over Statsbudsjettet.

– Dette er selvsagt riktig, sier Djupedal, men regjeringen har bundet seg til den foreslåtte opptrappingsplanen. Så vi skal finne pengene. Den økte bevilgningen til Forskningsfondet ville for øvrig først ha slått inn i 2007. Sannheten er at vi i høst har lagt frem det klart beste forskningsbudsjettet noen gang.

Men kommer dette til holde frem? Forskerforum har snakket med såkalte informerte kilder i regjeringsapparatet. De sier at regjeringskonferansene går for seg noenlunde slik: Senterpartiministerne er beinharde, de forlanger stadig mer penger, Ap-folkene med unntak av Trond Giske er noe mer tilbakeholdne, men mest tilbakeholdne er SV-erne. De har et tydelig og sterkt ønske om at Kristin Halvorsen skal lykkes som finansminister.

Vi legger resonnementet frem for Djupedal. Han flirer godt og lenge.

– Trodde du at jeg skulle kommentere de ryktene?

– Kanskje.

– Det kommer jeg ikke til å gjøre.

– Men det er din nærmeste politisk allierte du skal skivise penger ut av?

– Kristin og jeg har jobbet nært sammen i over 20 år. Det gjør vi fortsatt. Vi forhandlet oss frem til regjeringsgrunnlaget på Soria Moria, det står vi på. Og det skal vi få til. Ut over det får du ingen kommentar.

VI FÅR MASE om noe annet. Barnehagene.

– Jeg har et stort og bankende hjerte for barnehagene.

– Nå skal ikke stort hjerte være så sunt da.

Djupedal ler igjen. Vi er i ferd med å bli gode venner.

– Men barnehagesektoren skal få en stor vekst. Hvordan vil du forhindre at denne veksten går ut over forskningssektoren?

– Om det er å si følgende: Uansett hvor barnehagene ligger administrativt, uansett hvor eldreomsorgen ligger administrativt, så er det en kamp om kronene. Slike er det bare med den saken. Vi ville ha måttet slåss mot en rekke andre sektorer samme hva slags depar-

«Vi tar faktisk hensyn til livet sånn som det er, og ikke bare i leksikon.»

tementsstruktur vi hadde hatt. For øvrig er jeg veldig glad for at barnehagene har kommet inn under mitt departement. Det viser blant annet at barnehagene er et pedagogisk tilbud som naturlig hører hjemme under undervisningssektoren.

– Men...

– Og du er vel ikke i tvil om at denne regjeringene har meget ambisiøse mål både for forskning og barnehager? Og Jens sitter ikke med en ferdig fordelt hundrelapp og sier at du har fått dine to kroner. Forskningsbudsjettene vil øke uavhengig av barnehagesatsingen. Ut fra objektive kriterier er det to klare vinnere i vårt budsjett i år i tillegg til kommunesatsingen: Forskning og barnehager. Jeg har vært ute en vinterdag før.

Så var det dette med tittelen. Kunnskapsminister. En SV-er som kunnskapsminister. Onde tunger vil ha det til at det er som om Kristin Krohn Devold skulle bli habilitetsminister.

– Jeg vet ikke om du kjenner til den politiske firkanten til Ottar Hellevik?

– Selvsagt gjør jeg det, vi SV-ere spiser kiwi og er opptatt av ungan.

– Den viser at SV er omsorgspartiet og Høyre kunnskapspartiet. Omsorg og kunnskap er nokså ulike størrelser. Man må jobbe hardt for kunnskap.

– Og det skal folk fortsatt gjøre. De skal få jobbe knallhardt. Jeg kan ikke gå inn i hjernen til hver enkelt og få vedkommende til å arbeide hardere. Men jeg skal løfte Norge inn i det nye og kunnskapsorienterte samfunnet. Vær

du sikker på det. Jeg vet at jeg vil bli målt på de resultatene jeg leverer. Dem skal jeg levere.

– Og vi gjør det ikke så bra på kunnskapsmålinger?

– Her kommer kunnskapssyn inn. Kunnskap er fakta, kunnskap er ferdigheter. Men vi har et breiere kunnskapssyn en Høyre. Vi tar faktisk hensyn til livet sånn som det er, og ikke bare i leksikon. Vi er et parti som historisk sett er tuftet på kunnskap, vi er tuftet på opplysningstradisjonen. Svært mange av dem som har funnet og som finner et politisk arbeidsfellesskap i SV, er personer med svært høy utdanning, høyre enn i alle andre partier. Vi har et ikke-dogmatisk arbeidsmiljø der prøving, feiling og resonnering er en integrert del. Våre medlemmer er av og til, til partiledelsens store forvillelse, svært frittalende og undrende. Jeg vil gå så langt som til å si at SV er kunnskapspartiet frem for noe annet parti. Solidaritet og kunnskap, det er SV.

HER BEGYNNER VI å diskutere om det ikke kunne være en idé å skjære litt i u-hjelpen og trygdene som opptar nærmere 300 milliarder av statsbudsjettet og bevilge litt av disse summene til forskning som i fremtiden kunne gjort livet bedre for andre.

– Dette er en søkt problemstilling. Ja, det finnes ikke et felt som man kan argumentere så godt for som forskning. Men det skal aldri gå utover de svake.

Nei, nei. Til slutt må intervjueren få si at han er litt glad i familien Djupedal. I Ørsta, hjemstedet til intervjueren, ligger Ivar Aasen-senteret, de har en fantastisk samling med nynorsk bøker. Det kan vi blant annet takke nordiskprofessor og far Djupedal for.

– Ja, det er rett det. Far hadde Norges største samling med nynorsk bøker i privat eie. Vi gav alle 15 000 bøkene til Ivar Aasen-senteret.

I tillegg har Øystein en bror som heter Torkjell, han driver en av de raskest voksende bedriftene i Sogn og Fjordane, Selja forlag som ble stiftet for ti år siden.

– Vi vokste opp i et hjem med bøker. Men det er Torkjell som har tjent mest penger på det. Jeg ble trykker, Torkjell forlegger. Det er fantastisk hva bror min har fått til. Og forlaget er altså kalt opp igjen etter fars hjemsted Selja i Sogn og Fjordane.

– Men du ble ingen akademiker?

– Nei, jeg trives fantastisk godt sammen med akademikere. Men jeg var altfor rastløs til å sitte på skolebenken, altfor rastløs. Jeg vil ha raske resultater. Det skal jeg få her også.

«Kristin og jeg har jobbet nært sammen i over 20 år. Det gjør vi fortsatt.»

20 spørsmål

1) Frå kva land kjem dei fleste utanlandske studentane i USA?

2) Kva var "kortnamnet" på kommisjonen som frå 1917 skulle slå ned kontrarevolusjonær aktivitet i Sovjetunionen, og som reknast som ein forløpar for KGB?

3) Kven leia denne kommisjonen og vart hovudarkitekten bak den såkalla raude terroren?

4) Ein gong hadde han ei tåre tatovert på kinnet, seinare fekk han saksehender, og nå er han å sjå som sjokoladefabrikant Willy Wonka. Namnet?

5) Kva er den søtaste substansen vi finn i naturen (rundt 50 gonger søtare enn rørsukker)?

6) Kor ligg byen Mokka, som har gitt namn til mokkacaffien?

7) Om du derimot har sko i mokka-skin, kva dyr kjem dette frå?

8) Kva tyder uttrykket "sic transit gloria mundi"?

9) Kva band har fått flotte kritikkar for sitt siste album "Maestro"?

10) Kven fekk Nobelprisen i litteratur i år?

11) Og kven fekk prisen i fjor? - - -

12) Kva er eit anna namn på kolje?

13) Kor mange døydde i Alexander Kieland-ulykka i mars 1980?

14) Byen som i dag er New York, vart først oppkalla etter ein europeisk hovudstad. Kva for ein?

15) Kven er ny rektor ved Universitetet i Oslo?

16) Kva heitte Martin Scorseses film om New Yorks brutale barndom, med Leonardo Di Caprio og Daniel Day Lewis i hovudrollene?

17) Kva heiter USAs ferske FN-ambassadør, som er kjent som ei politisk bølge?

18) Kor ligg byen Lerwick?

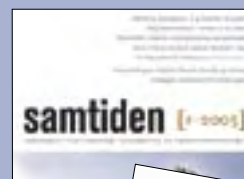
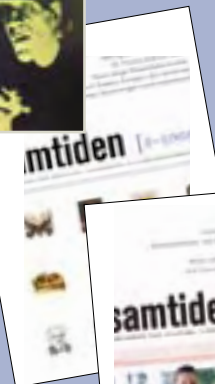
19) Med 9,77 sette ein sprintar frå Jamaica ny verdsrekord på 100 meter i sommar. Kva er namnet hans?

20) Rekordmannen skadde seg og kom ikkje til VM i friidrett. Kva heiter amerikana-ren som der vann både 100 og 200 meter?

Rette svar på side 27 ►►

samtiden

TIDSSKRIFT FOR POLITIKK, LITTERATUR OG SAMFUNNsspørsmål

Anmelderne sier:

«Velskrevne, engasjerte, ofte personlige tekster.»

MORGENBLADET, NORGE

«Tidsskriftet kan utvetydige anbefales.»

POLITIKEN, DANMARK

Vår tids fortellinger

Samtiden er tidsskriftet der landets skarpeste skribenter spissformulerer trender og tendenser i kultur og samfunn.

Samtiden 4/2005 er ute nå. Les bl.a.:

- Nikolaj Frobenius: *Rasende drabanter. Et essay om Rykkinn*
- Adelheid Seyfarth Gulbrandsen: *Mors bus - om levd liv og litteratur*
- Jan Arild Snoen: *Norske mediers USA-fordommer*
- Hans Erik Næss: *Kulturell globalisering er ikke amerikanisering*
- Beate Elvebakk/ Vidar Enebakk: *Tellekanter og vitenskapelig publisering*
- Christian Egge: *Underveis med Johan Galtung*
- Camilla Lied: *Gata som arbeidsplass*
- Paul Berman: *Om liberalisme og terror*
- Janne Haaland Matlary: *Replikk til Paul Berman*
- Jens-Martin Eriksen/Frederik Stjernfelt: *Serbia-nasjonalismens fedre*
- Solveig Aareskjold: *Avlusing*

Foto denne gang: *Mikkel McAlinden*

Artikler og debatter på www.samtiden.no

Redaktør:
Knut Olav Åmås

Gi et abonnement i gave – 624 sider pr. år
abonnement@samtden.no eller 22 400 400
Student 298,- Privat 348,- Institusjon 388,-
Fås i Narvesen og bokhandel, kr. 98,-

Feira jubileumsbok med debatt

Jubileumsboka til Forskerforbundet vart lansert i stilige, nyrestaurerte Gamle festsal på Karl Johan. Trass i ein del ros, vanka det også kritiske kommentarar.

TIL TONAR AV norsk folkemusikk kunne generalsekretær Kari Kjenndalen ønske velkomen til lanseringa av Forskerforbundets jubileumsbok. I vakre, nyrestaurerte Gamle festsal er veggene stinne av historie og doktordisputasar. Og det kunne nesten minne om ein høgtideleg disputas då forfattaren Yngve Nilsen steig opp på talarstolen for å presentere boka *En sterk stilling? Norsk forskerforbunds historie 1955-2005*. Han fortalde kort om kva han hadde vald å leggje vekt på i framstillinga av Forskerforbundet si historie. Deretter var det tid for kommentarar og debatt.

IKKJE UVENTA VAR DET fleire som kommenterte det forfattaren har kalla *Forskerstigen*, eit omgrep som vert framstilt som grunnleggande for å forstå Forskerforbundets utvikling, og som går som ein raud tråd gjennom boka. Generalsekretær i Sveriges Universitetsläraforbund, Göran Blomqvist, lurte på om utviklinga av det norske opprykks- og stilingsystemet, eller *Forskerstigen*, er ei særleg norsk løysing.

– Det skulle vore fint om forfattaren hadde samanlikna den norske historia med utviklinga i andre land, sa Blomqvist i sin kommentar.

– Forfattaren skildrar kva som hender når ein liten professordominert organisasjon får fleire medlemmer, tilgang til makt og rett til eiga forskning. Her framstår det norske samfunnet som meir korporativt enn i mange

Boka fekk då ikkje så aller verst kritikk? Ein letta forfattar Yngve Nilsen etter boklanseringa.

andre land, uttalte han.

Blomqvist hevda at den norske staten har vore ein pådrivar i utviklinga, og staten og radikale lærargrupper ser ut til å gått saman om dette.

– Om eg har rett, så blir eit viktig spørsmål

om Forskerforbundet har vore ein sjølvstendig aktør eller også ein reiskap for visse interesser som har ønskt å modernisere ein liten, slutta sektor, kommenterte han.

OGSÅ PROFESSOR TOVE BULL ved Universitetet i Tromsø kom med interessante kommentarar. Ho kom først inn på manglar ved framstillinga, der ho etterlyste det lokale perspektivet, men også det individuelle medlemsperspektivet.

Bull la elles vekt på den todelte rolla som Forskerforbundet har hatt i utviklinga.

– Dels spelar Forskerforbundet rolla som fagforeining eller interesseorganisasjon, dels som forskingspolitisk aktør. Begge rollene har vore prega av at identifikasjonen til forbundet har vore hos enkeltmedlemmet, ikkje hos institusjonane. Men langt på veg kan det sjå ut til at Forskerforbundet oppfattar det som om interessene til enkeltforskarane og institusjonane er samanfallande. Men det er dei slett ikkje alltid, sa Bull.

Ho viste til at forfattaren sjølv slår fast at *Forskerstigen* har eit uavklara forhold til relasjonen mellom individ og institusjon.

Etter boklansering og debatt var det klart for enkel servering med noko attåt i det gamle eksamenslokalet i Urbygningen. For det var stor grunn til å feire at Forskerforbundet feirar 50 år med ny og spennande jubileumsbok.

Av Johanne Landsverk (tekst og foto)

– At forholdet mellom individ- og institusjon synest vere så uavklara, kan bli ei større svøpe for Forskerforbundet enn det er i dag, kommenterte professor Tove Bull.

Göran Blomqvist, generalsekretær i Sveriges Universitetsläraforbund, (t.v.) var invitert til å kommentere jubileumsboka. Her i samtale med Sigvald B.Refsom, som har vore leiar i Forskerforbundet.

Mellom klassiske søyler i Gamle festsal ønskte musikkstudantar ved Noregs Musikkhøgskole velkomen til fest.

► **Svar på 20 spørsmål:**

- 1) India
- 2) Tsjekeien
- 3) Feliks Djerzinsky
- 4) Johnny Depp
- 5) Lakris
- 6) I Jemen, ved Rødehavet
- 7) Gelte
- 8) Slik forgår verdens herlegdom
- 9) Kaizers Orchestra
- 10) Harold Pinter fra Storbritannia
- 11) Elfriede Jelinek fra Østerrike
- 12) Hyse
- 13) 123 (89 vart redda)
- 14) Amsterdam
- 15) Geir Ellingsrud
- 16) Gangs of New York
- 17) John Bolton
- 18) På Shetland
- 19) Asafa Powell
- 20) Justin Gatlin

Karakterar:

- 18-20 rette: Særs godt
14-17 rette: Mykje godt
9-13 rette: Godt
5-8 rette: Nokså godt

Prøv Cresco Unique – konto for medlemmer i Forskerforbundet

Med denne kontoen får du 2,25%* sparerente fra første krone og samtidig en reserve på inntil kr 75.000 til meget gunstig kredittrente.

**Fri årsavgift
første år!**

Ønsker du å vite mer?

Se www.unique.cresco.no
eller kontakt Cresco Kundeservice
på tlf. 815 00 073.

* Betingelser pr. januar 2006

FAKULTETSDIREKTØR

VED DET MATEMATISK-NATURVITSKAPELEGE FAKULTETET

Ved Universitetet i Tromsø er det ledig stilling som fakultetsdirektør ved Det matematisk- naturvitenskapelige fakultetet (MNF).

MNF består av seks institutt (biologi, fysikk, informatikk, kjemi, geologi og matematikk/statistikk) i tillegg til Tromsø geofysiske observatorium (TGO). Fakultetet har om lag 80 faste vitenskapelige stillingar, 100 teknisk/administrative stillingar og ca. 60 årsverk knytt til eksternt finansiert verksemd. For utfyllende informasjon sjå fakultetet sine nettsider, <http://uit.no/matnat>.

Fakultetet har todelte leiging. Det vil seie at ansvaret for den samla verksemd er delt mellom fakultetsdirektøren og dekanen.

Dekanen blir valt av og blant dei vitenskapelige tilsette ved fakultetet. Fakultetsdirektøren har ansvaret for den daglege leiinga av den administrative verksemda ved fakultetet, medan dekanen har ansvar for den daglege leiinga av den faglege aktiviteten. Fakultetsdirektøren rapporterer til universitetsdirektøren i administrative saker og til dekanen i faglege saker. Ansvar og oppgåver er nærare skildra i ein eigen instruks.

Det krevst utdanning av høgare grad frå universitet eller høgskole, godt dokumenterte leiareigenskapar og gode kommunikasjonsevner. Vidare vil det bli lagt vekt på erfaring frå og kunnskap om forskings- og utdanningsverksemd. Kunnskap om teknologi og realfag vil vere ein fordel.

Kvinner blir særleg oppfordra til å søkje stillinga.

Lønn etter staten sitt regulativ, kode 1060 avdelingsdirektør.

Kontaktpersonar: Universitetsdirektør Jan Larsen, tlf. 77 64 49 90 (jan.larsen@adm.uit.no) eller dekan Tore O. Vorren, tlf. 77 64 44 10 (tore.vorren@matnat.uit.no)

Søknadsfrist: 22.12.05.
Merk søknaden med ref. 05/5939.

Søknaden skal sendast elektronisk på søknadsskjema som ligg på www.jobbnor.no. Sjø utfyllende kunngjering på <http://uit.no/tavla/stillinger/> eller www.jobbnor.no

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet
UNIVERSITETET I TROMSØ - 9037 Tromsø
Telefon 77 64 49 75/77 64 49 77, Telefaks 77 64 59 70

Kritikk med autoritet

Espen Søybe turnerer elegant skillet mellom høyt og lavt, og kombinerer store ord og møysommelig argumentasjon. Men hvorfor så lite kontekst?

ORD FOR ORD er en morsom bok – og viktig. Espen Søybe bruker sitt fag – filosofi – og sin erfaring fra Statistisk Sentralbyrå hvor han har vært ansatt i over 20 år, til å polemisere, radbrekke og kritisere både fenomenene og personene han tar for seg. Artikkelen spenner over nesten 20 år og nesten alle stiltidvår og temaer. I artikkelen langer Søybe ut mot Maktutredningen og Se og Hør side om side. Selv om de "tunge" motstanderne figurerer oftere enn de "lette", er poenget at leseren ikke får inntrykk av at Søybe nedverdiger seg til å analysere de lavkulturelle fenomenene. Når de lettere fenomenene analyseres, skapes det heller et inntrykk av at også dette bør bli gjenstand for analyse. Det berømte skillet mellom høy og lav utviskes her på en ganske uanstrengt måte. Også om de "tyngre" temaene skriver han godt: Makt- og demokratiutredningens mannlige forfattere skriver bare (med ett unntak) om mannlige teoretikere – hos Søybe: "Det er helt selvfølgelig at akademias menn kan sludre med andre menn om makt, og at denne samtalen mellom menn er gyldig for hele menneskeheten også i 2001."

ET GREP SOM gjentas, viser seg i Søybes lesning av Erik Fosnes Hansen, som tar i bruk et arsenal av virkemidler for å sammenligne en "elskofsakt" med en bølge som slår mot en strand. Essayisten Søybe griper inn i romanforfatteren Fosnes Hansens språk så alle ulogiske elementer blir åpenbare: "Det kommer en "foss av lys" ovenfra og "midt i bølgen" (som er dem selv) ser ungdommene (hvorfra? Hvor er de nå?) til og med et lite barn," heter det i Søybes disseksjon av Fosnes Hansen.

Det kan innvendes at det er en lett kamp Søybe har satt seg fore å vinne mot Fosnes Hansen, men grepet er viktig: Det går ut på å lese teksten (eller fenomenet) opp mot seg selv og finne selvmotsigelser eller rett og slett spørre seg om dette kan stemme: Er Se og Hør en avis? Hvis ikke, hvilket redigeringsprinsipp ligger bak?

SOM I ARTIKKELEN om Fosnes Hansen, er Søybes irritasjon underholdende. Han godtar ikke snobberi, og har et sosiologisk blikk for det. Men det blikket over noen ganger, som når han omtaler Finn Skårderuds ublu omfavelse av en ganske konvensjonell kanon bestående av blant annet Stendhal, Kafka og Joyce. Søybe mener "denne klassikerrekka", som Skårderud prøver å skåre kulturelle poeng på å bekjenne seg til, ikke fører hen mot Skårderuds honnørord bevegelse og endring, men tvert imot: "Personer som har dyrket disse forfatterskapene, blir tvert om negative, avvisende, tverre, sta og påståelige; de finner seg ikke til rette i virkeligheten". Det er

morsomme sosiologiske avsløringer som ikke bare foretas for å henge ut Skårderud, men for å vise hvordan Skårderuds selvviscenesettende tekster bryter med en del prinsipper som psykiateren burde være klar over.

Espen Søybe

Ord for ord
Artikler 1986–2004

Forlaget Oktober,
2005

295 sider

MEN SØYBES KARAKTERISTIKK av kanontilbederne gir en moralistisk ettersmak, som vi også finner igjen i artikkelen "En krympet verden". Her analyserer – og beklager – Søybe fenomenet Først og Sist, som Fredrik Skavlan er programleder for. Han åpner med å sitere Norman Mailer på at dårlige fjernsynsshow er "prostituert kunst som gjør folk enda kvalmere". Trenger vi det sitatet Søybe serverer oss, og forakten som ligger i det? Søybe fortsetter med å vise til at "den gode samtalen" har blitt underholdning på Skavlan fordi den ikke fins i samfunnet. Han slår fast: "I arbeidslivet, og i privatlivet, fins knapt den gode samtalen. Der fins den avbrutte eller den ødelagte samtalen."

Her ledes de ødelagte samtalene ikke tilbake til noe konkret – det blir en dom over samtiden mer enn en analyse. Kulturpesimismen blir bedre når analysen henges på en konkret knagg, som når Søybe peker på at Skavlan-seerne får opplyst hvordan man skal gå fram for å bli publikummer, men ikke deltaker: "Det gis ingen opplysninger om hvordan man skal te seg for å kunne bli en av samtalepartnerne til Skavlan, det er unndratt all offentlighet, her fins det ingen prosedyre som kan offentliggjøres". Eller når han beskriver det dagsaktuelle individet som opptrer i offentligheten i lanseringssammenheng som en runddans som ligner en ernæringskjede: "De bytter oppmerksomhet med hverandre: Når jeg lytter oppmerksomt til din salgstale, så skal du lytte til min." Dommen over den dysfunksjonelle offentligheten er mindre interessant enn det å vise hvorfor dommen er viktig å felle, og hvilken logikk som fører til – og opprettholder – en dysfunksjonell offentlighet.

Å KRITISERE Makt- og demokratiutredningen, Dag Østerberg eller Statoil med den autoriteten Søybe gjør, krever en viss holdning, men også substans. Det gjøres ved hjelp av statistikk, undersøkelser og faktasjekking. Artikkelen "Poetokratiet rehabilitert, Kunnskapsforlaget refinansiert" om Norsk biografisk leksikon er et eksempel på at både temperatur og grundighet fins i samme tekst: "Det grenser mot historieforfalskning å hevde at dette er representativ norgeshistorie," kritiserer Søybe. Samtidig setter han sin kritikk av Norsk biografisk leksikon inn i en analytisk ramme: "Dypest inne i denne overvurderingen av kunsten ligger det kunstforakt. (...) Kunstforakten kommer blant annet til uttrykk

«Søybes irritasjon er underholdende. Han godtar ikke snobberi, og har et sosiologisk blikk for det.»

i at ingen av de fem redaktørene har formalkompetanse i kunstfeltet." Han sjekker også at hans antagelser om andre aktører i feltet stemmer og opplyser leseren om det. ("E-post fra institusjonen Fritt Ord," står det i en fotnote. "Opplyst av Kjartan Fløgstad og Halvor Fosli" i en annen.) Det gjør artikkelen til mer enn polemikk, det gjør dem til arbeidere.

HVER FOR SEG er artikkelen viktig på saksnivå, som artikkelen "Et mørkt kapittel i statistikkens historie?" om de norske jødernes skjebne. Men som bokutgivelse savner leseren kontekst. Artikkelen har stått på trykk for det meste i tidsskrift som Agora, Prosa, Samfunnsspeilet og Samtiden – og artikkelsamlinger har sine utfordringer, som alle sjangre. Hva slags artikkelsamling er den ideelle? En med en mer omfattende introduksjon enn denne, hvor eget idégrunnlag og praksis diskuteres. Søybe serverer leseren et kort forord, og leseren sitter sulten igjen etter mer. For han fastslår, forlokkende nok, at det i dag er for lite kritikk og for mye skepsis og tvetydighet, for lite monolog og for mye dialog, for få proklamasjoner og for mange kommentarer – og for få manifeste. Forordet fyller bare en side, og selv om den følges av 294 sider som viser hans holdning i praksis, hadde det tjent boka med et fyldigere forord hvor Søybe eksplisitt reflekterer rundt sine krav til samtiden.

Av Karin Haugen

Søybe analyserer – og beklager – fenomenet Først og Sist, med Fredrik Skavlan som programleder. (Foto: Scanpix)

Femti år med vekst og utflating

Yngve Nilsen har skrive ei god, men kanskje litt for intern bok om Forskerforbundets femti år.

EN STERK STILLING? Norsk forskerforbunds historie er ei solid bok. Ho er nøktern og lågmælt og kjeldenær. Leinga av Forskerforbundet kan vere godt nøgd med 50-årsjubileumsverket til BI-historikaren Yngve Nilsen. Men det spørst om boka vil få noko nedslag utanom nomenklaturen i Forskerforbundet, til det er ho nok litt for ofte litt for intern og dermed litt for vanskeleg å lese. Til dømes florerer forkortingane:

“Et annet umiddelbart hinder for en tettere organisasjon var forholdet til andre EL-foreninger. Mange av de individuelle medlemmene i FR-foreningene hørte naturlig hjemme i mer profesjonsorienterte foreninger. Da FEOT ble stiftet i 1937 ble en ordning med dobbeltmedlemskap i forhold til Sivilingeniørforeningen, NIF, godttatt. Under forberedelsene til stiftelsen av Fellesrådet måtte andre FR-foreninger ta stilling til beslektede spørsmål. VT-foreningene ved både FFI og Landbrukshøgskolen hadde dobbeltmedlemmer, som stod i henholdsvis NIF og de ulike foreninger for landbruksprofesjoner.”

NOKO VEL GENERALISERT kan vi seie at det finst to arketypar verksemd- og organisasjonshistorie. Dei som legg stor vekt på kontekst og dei som legg stor vekt på interne tilhøve. For lesarane er den fyrste modellen i regelen best, kontekst gjer det enklare å forstå organisasjonen i samanheng. Det er særleg historikarar som er opptekne av ideologi og overgripande strukturar som skriv slike. Ein klassikar her er Einar Lies framstilling av Den norske Creditbanks historie, eit i utgangspunkt avgrensa oppdrag vart nytta til å skildre dei kolossale økonomiske endringane Noreg gjekk gjennom på 1970- og 80-talet.

Men dei som styrer verksemdene og dermed pengesekken til oppdragsforskarer, er nok gladast i verktype nummer to. Ei framstilling som kviler på interne tilhøve gjev til dømes per definisjon meir plass til aktørane i verksemda. Sett litt på spissen kan vi nok seie at oppdragsgjevarane kjenner at dei får meir att for pengane ved slik historieskriving.

YNGVE NILSEN er den typiske handverks-historikaren, den som nærles kjelder. Det er Forskerforbundet, deira ulike dokument og ulike leiarar som får det meste av plassen. Det

tyder ikkje at boka ikkje er nyskapande, for det er ho. Mellom anna lanserer Nilsen eit nytt og særst godt og forklarande omgrep: “Forskarstigen”. Gjennom dette grepet maktar han på ein pedagogisk måte å vise korleis dagens forskarsystem har vokse fram.

At dagens forskarar har ein karrierestige, framstår for dei fleste som noko sjølvst, fyrst god embetseksamen, så stipendiatstilling, så nokre år som fyrsteamanuensis før den eventuelle professorstillinga. Alle desse stillingane oppnår forskaren i utgangspunktet på merittar og i alle stillingane har vedkomande rett til forskning. Slik var det på ingen måte før, ulike stillingstypar florerte; reine undervisningsstillingar, ulike lektorstillingar, assistentstillingar, dosentstillingar, og øvst den nær uoppnåelege professorstillinga.

Yngve Nilsen

*En sterk stilling?
Norsk forskerforbunds
historie 1955–2005*

Vigmostad & Bjørke,
2005

264 sider

Forskarstigen I

Geir Helgen har laga fleire teikningar til boka. Forskerforum ser seg leie for at krediteringa av Helgen fall ut av saka om *En sterk stilling* i førre nummer.

«I ei fagforeiningshistorie forventar ein lønsstatistikk og samanlikningar.»

DET ER LANGT på veg Forskerforbundets fortene at nær alle i akademiske stillingar innan universitets- og høgskulesektoren på lik linje med professorane no har rett til å bruke store delar av tida si på forskning – naturleg nok sidan den spede starten på sameininga vart organisert av sjiktet under professorane, av dei som stod for mykje av arbeidet, men fekk lite av æra. Nilsen gjengjev denne anekdoten frå Otto Øgrim om korleis det var å vere tenestemann under dei uavsettelege embetsmennene:

“Tjenestemann Z arbeidet hos professor X. Han holdt på med noe forskningsarbeid på egen hånd, og hver gang X kom inn på kontoret, gjemte han alle papirene i skuffen. Professorens hadde jo rett til å publisere alt som kom fra avdelingen i sitt eget navn.”

Slik er det som kjent ikkje lenger. Forskerforbundets utjamningskamp er krona med siger, og no er ikkje professorane lenger embetsmenn, men tenestemenn, og dei fleste er vortne medlemmar av den nokså sosialdemokratiske sameininga Forskerforbundet.

Målt i medlemsmasse er suksessen formidabel, frå nokre hundre i 1955 til nærare 16 000 i år. Veksten har sjølvst kome grunna den auka offentlege satsinga på forskning og utdanning i takt med velstandsutviklinga, men òg fordi Forskerforbundet har vore villige til å ta opp i seg stadig nye grupper. På det viset har sameininga langt på veg utkonkurrert den store konkurrenten Norsk tenestemannslag på deira sosialdemokratiske heimebane.

Men suksessen har truleg ikkje kome utan kostnader. Og her er vi framme ved ein underleg veikskap i framstillinga til Nilsen. I takt med at Forskerforbundet er vorte meir og meir oppteken av sosialdemokratisk fagforeiningskamp, med særleg merksemd på stillingsvern og utjamning og sentrale avtaler, har sjølvst noko gått tapt. Det kan vere liten tvil om at professorstanden er vorten utvatna, deklarasert og lønsnedjustert – men kva har dette kosta dei i reine kroner og ører? Kor mykje tente til dømes ein professor samanlikna med ein lektor, ein industriarbeidar i 1955? Og kor mykje tener dei i dag? I ei fagforeiningshistorie forventar ein lønsstatistikk og samanlikningar, noko slikt finst nesten ikkje i denne boka. Det er synd i elles god framstilling.

Av Jon Hustad

«Nilsen lanserer eit nytt og særst godt og forklarande omgrep: «Forskarstigen».»

KRONIKK

Send kronikkforslag til

i.myking@forskerforbundet.no

Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2.000,-

"Universitets- og høgskolerådet (UHR) har brukt mye ressurser på å skrive all verden inn i manntall, mer presist å klassifisere alle mulige publikasjonskanaler i alle fag for å skape et insentivsystem for forskning for sektoren", skriver **Kjell Erik Lommerud** i månedens kronikk. "Dette er helt flott i utgangspunktet, men en lurte jo på om prosjektet er så ambisiøst at det tipper over i hybris", mener Lommerud.

Hva er det UHR prøver å si meg?

FØRSTE RUNDE MED poengtall ligger nå på bordet. Det er vel bare å innrømme det, instituttet mitt (i økonomi) gjorde det ganske så dårlig. Ni fattige poeng på et helt år. Vi kunne jo prøve å trekke fram at det er rundt 10 prosent av produksjonen til Høgskolen i Oslo, som har over 1000 ansatte, eller 20 prosent av produksjonen til Høyskolen i Bergen med 600 sjeler, mens vi har drøyt 20 ansatte om en virkelig teller rubb og stubb. Men det hjelper ikke: Ser vi på de andre samfunnsøkonomiske instituttene og korrigerer for størrelse, burde vi nok hatt opp mot 30 poeng.

Et insentivsystem er en måte å kommunisere på: Du får beskjed om du gjør en grei jobb – og hva du eventuelt burde gjøre annerledes. De triste ni poengene har fått instituttet til kollektivt å kaste seg over poengsystemet for å forstå hva det er vi nå implisitt får beskjed om å gjøre.

1. *Det første UHR prøver å fortelle oss, er at mye av den internasjonalt rettede forskningen vår egentlig er litt fiffigt.* Mange norske samfunnsøkonomer har spesialisert seg i felt innenfor faget som har praktisk betydning for det norske samfunnet: Trygdeøkonomi, helseøkonomi, arbeidsøkonomi, u-landsøkonomi, energiøkonomi, ressursøkonomi. Empiriske studier med norsk vinkling innenfor slike felt vil bare helt unntaksvis nå de ledende amerikanske tidsskriftene. Etter min mening er det en god akademisk prestasjon, for eksempel, å skrive om attføring i Norge i det ledende europeiske tidsskriftet i arbeidsøkonomi. Da havner en uvegerlig i 1 poengs kategorien. Dette i motsetning til 5 poengs kategorien for "gode" publikasjoner. Samtidig er det såpass avansert å publisere på dette nivået at det er vanlig at minst to eller tre forfattere jobber sammen. En sitter fort igjen med miserable 0,33 poeng for en svært anstendig forskningsinnsats.

2. *Masseproduksjon rettet mot mer ubetydelige publikasjonskanaler, derimot, er fine saker.* Dette gjelder både norske tidsskrifter, de aller dårligste utenlandske tidsskriftene og mystiske antologier redigert av venner og bekjente. Selv har jeg ved en anledning publisert i *American Economic Review*, som er det desiderte topptidsskriftet i vårt fagfelt – og frykter det blir med den ene gangen. På det nivået blir en virkelig filleristet i den redaksjonelle prosessen og årsverkene tapper av gårde. Vi var fire forfattere, så i følge UHR var innsatsen min verdt 1.25 poeng. Jeg har skrevet noen artikler i *Økonomisk Forum* og *Norsk Økonomisk Tidsskrift* også – på det nivået er det mer naturlig å jobbe alene, så noen ukers arbeid kaster av seg 1.0 poeng.

«Siden det er en nær sammenheng mellom sterkt konkurranseutsatt publisering internasjonalt og bruken av utenlandske medforfattere, oppfatter jeg insentivene i UHR-systemet til i alt for sterk grad å premiere masseproduksjon av ubetydelighet.»

3. *Medforfattere er noe herk.* Vanlig praksis i mitt fag er to eller tre likestilte forfattere bak en artikkel. Noen medforfattere er essensielle. Andre ganger prøver en ut et samarbeid med en utlending eller en ungdom. Beskjeden er klar: Samarbeid utover egen institusjon og med utlandet får fort poengene til å renne ut i sanden. (I økonomimiljøer deler man ofte på kvadratrotten av antall forfattere i stedet for rått på antall forfattere: Det gir en rimelig demping av disinsentivene mot internasjonalt samarbeid. To forfattere gir 0,7 poeng til hver, tre gir 0,6, fire gir 0,5.) Ut fra en tilsvarende logikk blir det nå svært viktig å ta kontroll over folks forfatteradresser. I mitt miljø er ungdommen ofte formelt ansatt i randsonen – da må en passe på som en smed at ikke po-

engene renner ut samme veien. Samtidig må vi vente oss at noen institusjoner vil forsøke å kjøpe seg poeng ved bistillinger.

4. *Lobbyisme er like viktig som å forske.* Det virker – naturlig nok – som om mange norske nivå 2 publikasjoner (= "A-listen") i økonomi er fra de tidsskriftene som oppleves som nederst på dette beste nivået. Det er naturlig, og slik er det sikkert i de fleste andre fag. En kan tjene mange poeng på marginalt å endre nivå 2 listen sin rundt slutten av listen i retning av norske publikasjonsvaner. UHR har delt fagene i tre grupper, og i hvert fall de mykeste fagene i gruppe 3 ser ut til å ha relativt frie tøyler til å definere sine egne nivå 2 lister. Mange av disse fagene har foreslått svært mange tillegg til de opprinnelige listene med nokså lav foranking i bibliometriske mål som ISI impaktfaktor. I revisjonsrunden for 2004 har romansk løftet opp 35 tidsskrifter, gresk/latin 33 tidsskrifter, historie 27 tidsskrifter, norsk som andrespråk 14 tidsskrifter – ofte tidsskrifter som ikke er registrert i ISI. Og så videre. Man kan spørre retorisk om det går det an å publisere internasjonalt i disse fagene uten å være på nivå 2? Historie har klart å få opp en lang rekke tidsskrifter i andre fag enn sitt eget – som dermed teller på nivå 2 kvoten til andre. En del tidsskrifter på norsk har kommet med på toppnivå, for eksempel *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, noe som gir jusmiljøet en startpakke på rundt 50 poeng som per nødvendighet må gå til norske forfattere. Skaren av potensielle bidragsytere til *Namn og nemne* er vel også litt mindre enn til *Nature*. (Historikerne vil gjerne også ha en gave, og fører nå kampanje for

Humanistene har vunnet lobbykampen i det nye finansieringssystemet, mener Kjell Erik Lommerud.
(Foto: NTNU info)

Historisk Tidsskrift.) Dette er ingen kritikk av fagrådene i disse fagene, som har gjort en jobb de er blitt bedt om. Kritikken går på systemet. Noen endringer som blir foreslått er sikkert forsvarlige, men det er et tankekors at kampen om listen kan bety langt mer for poengproduksjonen enn forskningsinnsatsen. I noen fagfelt nær økonomi, som i rettsøkonomi og økonomisk historie, kan jeg delvis bedømme hva som har skjedd – og jeg er ikke beroliget. Mange institutter ved HF i Bergen har en 40-75 prosent av produksjonen sin på nivå 2, noe ingen andre miljøer ved UiB kan matche. Senter for kvinne- og kjønnsforskning har nær 80 prosent av sin (riktignok lille) produksjon på nivå 2, mens Senter for internasjonal helse (evaluert med svært godt utfall av NFR) ligger på under 10 prosent. Humanistene våre kan selvfølgelig være skikkelig gode, men hvis en som arbeidshypotese antar at de er rundt regnet like gode som resten av oss, så melder det seg en annen tolkning.

5. *Men hva insentivsystemet er, får vi ikke greie på.* Når man starter opp et kjempearbeid med et insentivsystem, burde en ha startet med å definere hvordan UHR-poengene skal brukes i finansieringen av forskningsinstitusjonene. Men (i skrivende stund) ikke et knyst. Det er jo også litt rart at selve listene lages av interesseorganisasjonen UHR mens insentivsystemet en eller annen gang skal lages av departementet. Vil det bli om å gjøre å produsere mest poeng – eller å øke andelen sin av nasjonal poengproduksjon sammenlignet med et gitt startår? For mitt eget institutts del kan altså den spesielt dårlige produksjonen i 2004 vise

«En mulighet ville være rett og slett å ta en del fag helt ut av systemet: Fag som selv velger det, kunne få et fastbeløp per fagansatt med doktorgrad – så kan systemet finsiktes for å få mest mulig god forskning ut av de fagene som velger å være igjen.»

seg å være litt av et lykketreff, mens vårt søsterinstitutt ved Universitetet i Oslo – som hadde et av sine aller beste publikasjonsår i 2004 – kan komme til å slite med det i overskuelig framtid. Sverre Spildo fremhever i et intervju i Forskerforum 6/2005 at noe karikert kan en si at de tradisjonelle universitetene og noen vitenskaplige høyskoler stort sett står bak den tellende akademiske publiseringen i Norge, mens de statlige høgskolene inklusive det nyopprekkede Universitetet i Stavanger har en ubetydelig produksjon. Et andelsbasert system kan i en slik situasjon bare føre til at de sterkeste forskningsinstitusjonene i Norge taper på bekostning av de svakeste. Erfaringene med departementet vårt og insentivsystemer er ikke gode: Selv når de forteller oss systemet, kan alt bli omkalfatret ved første korsvei – slik økt studiepoengproduksjon umiddelbart førte til innndratte basisbevilgninger.

Oppsummeringsvis: Jeg er ikke imot at forskning måles eller at det stilles krav til dokumentasjon av resultater for folk som er så heldige at de har forskningstid betalt over statsbudsjettet. Det nye UHR-systemet derimot har altfor mange rariteter ved seg – og poengene kommer til å hoppe alt for mye opp og ned fra år til annet, så jeg tror det blir farlig om disse insentivene blir for sterke eller føres for langt ned i organisasjonene. Men om insentivene dempes på institusjonsnivå og ikke når dem som faktisk skal utføre jobben, hva er da poenget med hele greia? Det vi sitter igjen med, er en dokumentasjon av de tradisjonelle universitetenes totalt dominerende rolle i norsk forskning. Dette kunne brukes til å styre forskningsmidlene mot disse snarere enn mot statlige høgskoler og nye universiteter. Uansett hva en måtte mene om dette er en ønskelig politikk eller ikke, kan vi sikkert fort

bli enige om at det ikke kommer til å skje.

Mye av kritikken mot det nye UHR-systemet og de medhørende tellekantene har kommet fra den mykere siden av universitetene, fag som jus, historie og norsk. En gjennomgangsmelodi har vært at publiseringskanaler på norsk må oppgraderes. Forskerforum har vært et villig mikrofonstativ for slike synspunkter. Det er ikke min mening å polemisere mot disse miljøene, men bare understreke at fra andre faglige ståsteder ser ting helt annerledes ut. Siden det er en nær sammenheng mellom sterkt konkurranseutsatt publisering internasjonalt og bruken av utenlandske medforfattere, oppfatter jeg insentivene i UHR-systemet til i alt for sterk grad å premiere masseproduksjon av ubetydelighet. En må passe seg nøye for å tilpasse systemet til for eksempel historikere og jurister sin verden, mens en samtidig ødelegger insentivene til fag som alt i utgangspunktet er rettet mot sånn cirka nivå 2 internasjonal publisering. En mulighet ville være rett og slett å ta en del fag helt ut av systemet: Fag som selv velger det, kunne få et fastbeløp per fagansatt med doktorgrad – så kan systemet finsiktes for å få mest mulig god forskning ut av de fagene som velger å være igjen. Kanskje burde også de statlige høgskolene kunne få velge å ikke være med. Det beste med det nye UHR-poengsystemet er at det kan fungere kulturbyggende rundt det å sikte litt høyere i et tidsskriftshierarki – noe som jeg tror er mest relevant i de typiske tidsskriftsfagene. Og skal et insentivbasert finansieringssystem for forskning fungere, må det være absolutt produksjon som belønnes, snarere enn en merkverdighet med endring i relativ andel.

Storbritannia har på mange måter hatt ledertrøya når det gjelder insentivbasert styring av universitetene. Poenggivning i en Research Assessment kan ha store finansielle konsekvenser for et institutt. Men slike vurderinger baseres på at hver vitenskaplig ansatt legger fram for eksempel tre publikasjoner fra de siste fem år. Skal vi ha et insentivbasert finansieringssystem for forskning, er det kanskje i en slik retning vi bør gå, snarere enn å gi brøkdelspoeng til ethvert hikk en forsker måtte komme med.

Av Kjell Erik Lommerud, styremedlem i Forskerforbundet og professor ved Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no
Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal
komme på trykk.

Barnehagen ut av skuggedalen

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET: På lederplass i *Forskerforum* 9/2005 formidler redaktør Ingar Myking en frykt for at den nye departementsstrukturen skal sette forskningen «i skuggen av barnehagane». Metaforen er i seg selv verdt en kommentar. Det er et veletablert hierarki mellom små og store kunnskapsaktører. Det er gode grunner til å utfordre dette hierarkiet, men forskernes posisjon vil neppe bli truet ved små barns inntog i Kunnskapsdepartementet.

Å plassere barnehagene i samme departement som forskning og utdanning er, som Myking påpeker, en nykonstruksjon. Men det er langt fra noen ny tanke som ligger bak. En regjeringsoppnevnt komité betonte allerede i 1951 barnehagens forbindelse til skolen. Friedrich Fröbel, den moderne barnehagens grunnlegger, var opptatt av barnehagen som del av et helhetlig utdanningsforløp. Det har imidlertid tatt 200 år å realisere en samordning mellom barnehage og skole. Dette har sammenheng med at barnehagen gjennom historien har blitt legitimert ut fra familie- og sosialpolitiske hensyn. Norske småbarn har ikke som skolebarna vært betraktet som nasjonens barn, men som den lille familiens eiendom.

Med den nye departementstilhørigheten er det håp om at barnehagens betydning som læringsarena og samfunnsinstitusjon vil bli løftet fram. Forhåpentligvis vil de faglige og samfunnsmessige forbindelseslinjene mellom barnehage, skole, høyere utdanning og forskning bli tydeligere. Man bør for eksempel kunne forvente at den forskningsbaserte undervisningen førskolelærerutdanningen GIR, i større grad vil bli basert på forskning med direkte relevans for barnehagen.

Et sterkt og likeverdig partnerskap med utdanningssystemet for øvrig er anbefalt av Europarådets ministerkomité i rekommendasjon om barnehager fra 2002. Anbefalingen tar utgangspunkt i FNs barnekonvensjon, barnehagepolitikk i EU og OECDs strategi for livslang læring. Det vi er vitne til i oktober 2005 i Norge kan tolkes som et «velkommen etter». I Europa har Sverige, Island, Storbritannia, Spania og Italia barnehage og skole under samme nasjonale styring. Utenfor Europa har New Zealand samlet barnehage og skole i felles departement. Dette er land vi kan sammenlikne oss med og som vi bør studere nærmere med tanke på å lære av deres erfaringer.

Da den nye regjeringen var på plass, ga Ine Marie Eriksen (H), leder av Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité, uttrykk for samme bekymring som Myking. Hun satte i likhet med Myking barnehage og forskning opp mot hverandre. Ifølge Myking er dette også gjennomgangstenen i reaksjonene på det nye departementet fra rektorer og instituttledere. Forskerforbundets oppgave bør være å sikre at barnehagens tilhørighet til Kunns-

kapsdepartementet tvert imot medfører et løft for forskningen. Utfordringen nå er å få utdanningssystemets grunnmur ut av «skuggen», der har den befunnet seg lenge (nok).

Å lese Soria Moria-erklæringen gir Myking «kjensla av at forskning og forskningsbasert kunnskap ikkje akkurat har nokon framskotten plass i framtidsvyane til dei raudgrøne». Etter vårt syn kan den nye departementsstrukturen forstås som offensiv forskningspolitikk. Å være vaktbikkje for forskningen bør ikke handle om å sette forskningskronene opp mot barnehagekronene, men å arbeide for at en tilstrekkelig andel av den økte satsingen på barnehager anvendes til forskning.

Det har i løpet av de siste tiårene vært flere store reformer i barnehagesektoren. Samtidig vet vi lite om hva disse reformene har gjort med barnehagenes praksis. Ingen av reformene har utløst ressurser til kompetanseutvikling og forskning. Milliardoverføringer til skolen ved tilsvarende store reformer står i skarp kontrast til den behandlingen barnehagen har fått. Rapporten *Klar, ferdig, gå. Tyngre satsing på de små* (2005), skrevet av arbeidsgruppe nedsatt av BFD, er i denne sammenhengen et særdeles viktig dokument. Arbeidsgruppen viser i sine beregninger til at for inneværende år burde overføringene til kompetanseutvikling i barnehagesektoren være på 600 millioner. Før Laila Dāvøy gikk av som statsråd, antydte hun et beløp til dette formålet i størrelsesorden 40 millioner i 2006, altså i et år hvor ny barnehagelov og revidert rammeplan for barnehagen skal implementeres. Dette fraværet av ambisjoner om kunnskapsutvikling er et illustrerende eksempel på at barnehagen forstås som en utgiftspost hvor målet er å holde «utgiftene» så lave som mulig.

En forskningsstatus fra Norges Forskningsråd (2002) viser til stort behov for forskning på det som foregår i barnehagen. Da UFD tidligere i år iverksatte et forskningsprogram for profesjonsrettet FoU-arbeid, ble det fra flere hold rettet henvendelser til UFD og BFD om at programmet også måtte inkludere barnehagen og førskolelærerutdanningen. Til tross for iherdige forsøk på å argumentere for nødvendigheten av å se barnehage og skole i sammenheng, er programmet utelukkende rettet mot grunnskole og lærerutdanning.

Barnehageforskningen bør basere seg på et samarbeid mellom praktikere og forskere, både når det gjelder utvikling, gjennomføring og formidling. To høgskoler (HVE og DMMH) og et universitet (UiS) har etablert forskningsnettverket *Barnehageliv*. Dette nettverket vil bidra til økt, praksisnær forskning av høy kvalitet i forhold til barnehagens indre liv. Det vil si at fokus er rettet mot lek, læring, omsorg og oppdragelse i barnehagens hverdag. Nettverket søker å ivareta et stort faglig spenn; nettverkets deltakere har sin faglige

forankring blant annet i fag som pedagogikk, idrettsvitenskap, sosiologi og teologi. Forskningstilnærmingen går samtidig på tvers av tradisjonelle akademiske faggrenser og omfatter en rekke tematiske områder. Vi anser etableringen av nettverket som et viktig skritt på veien til å utvikle barnehageforskningen i Norge.

I rapporten *Klar, ferdig, gå. Tyngre satsing på de små* foreslås det å opprette et eget program for barnehageforskning. Rapporten sier i klartekst at tyngre satsing på barnehagefeltet også innebærer tyngre satsing på forskning. Konkret foreslår arbeidsgruppen at 2 prosent av statlige overføringer til barnehagefeltet øremerkes forskning.

Myking trekker i sin lederartikkel fram rektorvalget ved UiO. Det gjør det nærliggende å sette barnehagens departementstilknytning inn i en større forskningspolitisk sammenheng. Retorikken som ble brukt i forbindelse med rektorvalget ga inntrykk av at valget sto mellom den frie forskningen på den ene siden og markedstilpasset gjennomstrømningsideologi på den andre. I realiteten sto striden om hvordan man skal forstå universitetets ansvar som samfunnsaktør. Kandidater som ble definert som «reformvennlige» la vekt på at universitetets oppgave er å fremme kritisk forskning av høy kvalitet som samtidig er relevant ut fra et samfunnsperspektiv. Fanny Duckert, Nils Christophersen og Trygve Wylle skrev i et innlegg i *Dagbladet* 21. september: «Både forskningens og undervisningens kvalitet må måles i deres etiske, innovative og kulturelle relevans i et samfunn. UiO må lede sin utdanning klokt og modig slik at den bidrar til å stryke handlekraft, kritiske perspektiver, etisk dømmekraft og global solidaritet.»

Det har lite for seg å være «eliteuniversitet» dersom den forskning og undervisning som bedrives ikke har noen relevans i en større samfunnsmessig kontekst. Hvordan forskningsinstitusjonene velger å forholde seg til barnehagefeltet, kan bli en viktig prøvestein på om de er sitt mandat som samfunnsinstitusjon verdig.

Forskning må ha en relevans i forhold til et samfunn i forandring, hvor en stor del av befolkningen går i barnehage. NOVA-rapporten *Fra selektivt til universelt velferdsgode* (2004) viser at barnehagen omfatter flere barn og familier enn noen gang tidligere. Barnehagen som læringsarena spiller en stadig større rolle i samfunnet. Dette gjenspeiles i liten grad i forskningen. Det betyr at tiden er overmoden for å si at tyngre satsing på forskning samtidig innebærer tyngre satsing på de små. Regjeringen har med den nye departementsstrukturen signalisert at den har større ambisjoner for barnehagen enn full dekning og lave priser. Forskerforbundet bør se det som sin oppgave å følge med på om disse signalene følges opp med tyngre satsing på barnehageforskning.

Anglifisering eller flerspråklighet?

Ny departementstilhørighet gir håp om større overføringer til barnehagesektoren. Men skeptikerne til endringen kan også få rett. Derfor bør deres innvendinger tas meget alvorlig. De hevder at barnehagens egenart risikerer å gå tapt i et departement som vil tvinge barnehagen til å gå inn på skolens premisser. Det vil være et stort tap. Kritikerne frykter også at i kampen om knappe goder vil barnehagen om mulig bli enda mer nedprioritert i forhold til skolen enn den er i dag, både når det gjelder oppmerksomhet og økonomiske overføringer til kompetanseutvikling

og forskning. Problemstillingen Ine Marie Eriksen og Ingar Myking konstruerer er med andre ord uten særlig relevans. Det som nå er om å gjøre, er å forhindre at barnehagen havner i den aller mørkeste skuggedalen.

Av Mari Pettersvold, leder av Barnehagesenteret ved Høgskolen i Vestfold og Solveig Østrem, stipendiat ved Høgskolen i Vestfold

Hva er formålet med Hustads artikkel?

INTERNASJONALISERING: Først, la meg begynne med å si at det er litt merkelig å belyse det viktige temaet internasjonalisering – eller påstått manglende slik – med illustrasjoner fra fremmedspråkinstituttene. Så vidt jeg vet, er disse fagene meget vel forsynt med utenlandske tilsatte. Dette lar seg lett dokumentere. Inntrykket artikkelen gir, er derimot at en stadig vekk tilsetter heimføding og koster uten kvalifikasjoner (se nedenfor). Det er også meget besynderlig at en drar frem gamle saker og til overmål undersøker dem dårlig. Når det gjelder de spesifikke påstander som berøres i artikkelen, og som altså gir inntrykk av at en person er tilsatt urettmessig, vil jeg videre bemerke følgende:

- Det er riktig at det ble utlyst en stilling som (sammen med flere andre stillinger) ble trukket tilbake da fakultetet fikk påbud om å innspare flere millioner.
- Det er riktig at noen år senere ble det utlyst en stilling på tysk igjen. Om hvorvidt dette er den «samme stillingen», dvs. samme betenking, osv. vet jeg ikke, og som kjent har ikke stillinger hjemler mer. Fremstillingen til Hustad ignorerer fullstendig den åpenbart essensielle opplysning at det fakultetsstyret som stoppet flere stillinger og det som lyste ut en stilling igjen, er forskjellige styrer. Det var også en ny dekan. Forøvrig er det vel få som er så internasjonale som den som fikk en stilling; vedkommende er østerriker og har sin akademiske utdannelse fra franske og tyske universitet (og doktorgrad fra Norge). Det vrirler ellers av mer eller mindre trivielle feil i artikkelen. Eksempler er:

- Det er også feil at fakultetet eller dekanen på noen måte antydte skriftlig eller muntlig at hun ville bli tilsatt. Som de fleste i norsk Akademia vet, er en stilling ikke sikker før tilsetting er gjort. Fru Niethammer var nok i Tromsø, men hun må ha kommet på eget initiativ.
- Det påstås at fru Niethammer hadde en samtale med dekanen (som hadde vært en mann, og han hadde vært vag og tilbakeholden). Jeg kan forsikre Hustad om at fru Niethammer ingen samtale hadde med en dekan, for det var jeg som var dekan.
- Fru Niethammer, som alle andre søkere, ble selvsagt informert om at stillingen var stoppet. Det er uklart hva som er formålet med Hustads artikkel. Dersom temaet er manglende internasjonalisering, er det lite som tyder på at det er problem i så måte i fremmedspråkfagene, hverken i Tromsø eller på de andre universitetene. Til slutt et hjertesukk: Selvsagt skal forskning være internasjonal, og selvsagt skal vi fortsette å være åpne for både impulser og personer fra andre land og kulturer. Men vi behøver jo ikke være hysteriske mht de honnørord som til enhver tid dukker opp i akademia (så vel som i andre institusjoner, formodentlig). En forsker er ikke nødvendigvis god fordi hun eller han kommer fra utenfor Norges grenser. Ei heller er våre egne forskere nødvendigvis dårligere fordi de er født og bor i Norge. I andre land er vi internasjonale!

Toril Swan, professor ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Tromsø

- Det er selvsagt feil at fakultetet inviterte fru Niethammer eller noen av søkerne til Tromsø, siden stillingen ble stanset før intervjuer ble foretatt.

INTERNASJONALISERING: En internasjonaliseringsprosess er på gang i høyere utdanning. Dette har hittil resultert i blant annet mer bruk av engelsk som undervisningsspråk. Mange er bekymret for at engelsk på sikt skal erstatte norsk på mange områder av høyere utdanning. Men er dette virkelig en nødvendig konsekvens av internasjonaliseringen?

Våre politikere har i de senere årene ytret et sterkt ønske om økt internasjonalisering innenfor høyere utdanning, noe jeg anser som en prisverdig målsetting. Norge har som ledd i dette blant annet undertegnet Bologna-avtalen, som er en internasjonal avtale hvor hovedformålet er internasjonalisering. Spesifikt skal de 45 medlemslandene danne et felles område for høyere utdanning innen år 2010. I dette området skal det foregå fri flyt av studenter og lærekrefter. Kvalitetsreformen, som nå er innført ved samtlige norske høyere utdanningsinstitusjoner, er laget slik at den implementerer målene fra Bologna-avtalen. Alle norske studenter har i følge Kvalitetsreformen rett til et utvekslingsopphold i utlandet. Samtidig ønsker vi å friste studenter fra utlandet til å komme hit til Norge.

Men et moment som ikke er med i Bologna-avtalen, er løsninger på for hvordan vi skal hankses med språkbarrierene medlemslandene imellom. Faktisk er ikke spørsmålet nevnt i avtalen i det hele tatt. Alt tyder på at dette er en sak som ikke har vært diskutert. I stedet er problemet i praksis overlatt til hvert enkelt medlemsland.

I Norge har internasjonaliseringsidealet blitt tolket som ensbetydende med at vi må tilby en større andel av undervisningen på engelsk. Dette kommer fram i Norges oppfølgingsdokument for Bolognaprosessen for 2003. Universitets- og høgskoleloven har også blitt endret, slik at det nå ikke lenger står at undervisningsspråket til vanlig er norsk. Grunnen var nettopp for å åpne for mer undervisning på engelsk.

Ved Universitetet i Oslo tilbys nå 14,6 prosent av alle emner kun på engelsk, i følge deres egen studiekatalog. Ytterligere 7,9 prosent av emnene er i utgangspunktet norskspråklige, men skifter til engelsk dersom utvekslingsstudenter ber om det. Til sammen er altså 22,5 prosent av det totale emnetilbudet ved UiO potensielt på engelsk. Forskerne Vera Schwach og Synnøve S. Brandt skriver i en kronikk i Aftenposten 22.9 at tospråklighet er blitt regelen i høyere utdanning. Videre har de funnet at det er svært vanlig at fag som i utgangspunktet var norskspråklige skifter til engelsk når det er utvekslingsstudenter til stede, og at terskelen for at dette skal skje er lav. En eneste utvekslingsstudent kan gjøre utslaget. Schwach og Brandt er bekymret for at engelsk skal fortrenge norsk som fagspråk, og at engelsk skal bli «nissen som følger med

► på internasjonaliseringslasset».

Hva som faktisk står i Bologna-avtalen, og hvordan dette tolkes i praksis, er altså to helt ulike ting. Bologna-avtalen er ved sitt fravær av retningslinjer på dette området åpen for alle mulige språklige løsninger, så lenge hovedintensjonen om internasjonalisering blir ivaretatt. Imidlertid har alternativer til engelskstrategien som Norge i praksis har valgt ikke vært framme i debatten. Finnes det i det hele tatt realistiske alternativer til å bruke engelsk, dersom man samtidig ønsker internasjonalisering? Jeg vil her foreslå noen mulige alternative løsninger:

En mulighet er å la språkkurs telle med i bachelor- eller mastergraden. Dermed slipper studentene å bekymre seg for at språklæring går utover studieprogresjonen. Dette foreslår Europakommisjonen i sin handlingsplan for språklæring og språklig mangfold 2004-2006. Der står det at alle studenter bør studere i utlandet i minst ett semester, og at de bør oppnå anerkjente språkferdigheter som en del av sitt gradsstudium. Videre skriver Europakommisjonen at universitetenes språkpolitikk bør omfatte uttrykkelige foranstaltninger til fremme av nasjonalspråket eller regionalspråket.

Språkkurs og utenlandsopphold må altså legges inn i studieplanen fra starten av, både for norske studenter som reiser ut og for utenlandske studenter som kommer til Norge. Man kan f.eks. tenke seg et studieløp som «kunsthistorie med italiensk», som kombinerer kunsthistorie med italiensk språkundervisning og et studieopphold i Italia. Andre mulige kombinasjoner kan f.eks. være filosofi med gresk eller kjemi med tysk. Eller, for stu-

denter i andre land, f.eks. litteratur, arktisk biologi, havbruk eller oljeingeniørstudier kombinert med norsk. En slik ordning, der språklæringen er forberedt og integrert, åpner for større muligheter enn bare engelsk. At engelsk ses som eneste mulighet, kommer gjerne av at studentene selv bestemmer hvilket land de vil dra til, uavhengig av hvilket studieprogram de går på. Dermed føler lærestedene seg tvunget til å tilby et «one size fits all»-opplegg, altså på engelsk.

En annen mulighet er å satse enda mer på sommerkurs i språk, slik at utvekslingsstudentene får et grunnlag i nasjonalspråket først, og deretter kombinere dette med andre støttende tiltak. Den ekstra støtten kan f.eks. bestå i visuell støtte, som foreleseren gir på lysark, slik at det blir lettere å få med seg innholdet selv om forelesningen foregår på nasjonalspråket. Eller foreleser kan legge opp et alternativt «skyggepensum» på engelsk, som utvekslingsstudentene kan benytte seg av dersom de har problemer med å følge med. Videre kan man f.eks. gi tilbud om kollokvier der en læringsassistent kan gå igjennom kjerne deler av pensumet på et annet språk, f.eks. engelsk eller et annet språk utvekslingsstudentene kan. Alt dette kan gjøres uten at selve forelesningene trenger å være på engelsk, og uten at de studentene som er i hjemlandet sitt også trenger å studere på engelsk fordi det er utvekslingsstudenter til stede. Det sikrer også at utvekslingsstudentene etter hvert lærer et nytt språk, noe som selvfølgelig er en ressurs.

Man kan også satse primært på reseptive ferdigheter, dersom produktive ferdigheter på et nytt språk framstår som for krevende. Reseptive ferdigheter kan man opparbeide

ganske raskt, spesielt hvis man utnytter likhet med morsmålet. Da kan man drive utveksling mellom land innenfor samme språkfamilie, f.eks. mellom de skandinaviske landene, Tyskland, Nederland, Sveits, Østerrike, osv. Så kan utvekslingsstudentene lese pensum og lytte til forelesninger på nasjonalspråket, men skrive oppgaver og ta eksamen på engelsk eller et annet språk de kan fra før.

En siste mulighet er å utnytte studentenes ferdigheter i et 2. fremmedspråk. I følge EUs målsetting, og også Norges nye målsetting «Språk åpner dører», skal alle skoleelever lære ikke bare ett, men to fremmedspråk. Dette bør kunne utnyttes bedre. Det er f.eks. mange norske studenter som allerede har grunnleggende ferdigheter i tysk eller fransk fra skolen. De bør kunne dra på utveksling til tysktalende eller fransktalende land og lære mer, og ikke bli undervist på engelsk der.

Konklusjonen er at vi fortsatt bør ha internasjonalisering som mål. Men vi bør altså våge å tenke nytt. Internasjonalisering trenger ikke bety engelsk for alle. Et studieopplegg på engelsk passer for noen, men ikke nødvendigvis for alle, og for de det ikke passer for, finnes det realistiske alternativer. Utdanningspolitikere og ansatte i universitets- og høyskolesektoren bør overveie flerspråklige opplegg utover kun engelsk som en mulighet. Men da må vi imidlertid fortest mulig kvitte oss med misforståelsen om TINA - «There is no alternative».

Av stipendiat i nordisk språkvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Ragnhild Ljosland

Aksjonsforskning

Forskning + aksjon = problemløsning og ny kunnskap

Kurs i aksjonsforskning, 10 studiepoeng. Søknadsfrist 15. desember 2005

Høgskolen i Hedmark
Avdeling for
helse- og sosialfag

Mer info: www.hihm.no/kurs/aksjon, tel: 62 43 02 50

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Stillingsannonse i Forskerforum?

Forskerforum med sine 16.000 mottakere er det mediet i Norge som når flest ansatte i utdannings- og forskningssektoren.

UTGIVELSER VÅREN 2006:

Nr 1:2.1.2006
 Nr 2:30.1.2006
 Nr 3:27.2.2006
 Nr 4:27.3.2006
 Nr 5:2.5.2006
 Nr 6:12.6.2006

For nærmere opplysninger
 og bestilling av annonseplass:

Forskerforum
v/ Arne Aardalsbakke
Tlf: 64 87 67 90 / mobil: 900
43 282
Faks: 90 49 65 21
E-post: forskerforum@c2i.net

Høgskolen i Østfold har ca. 4.000 studenter og 450 ansatte. Høgskolens avdelinger ligger i Halden, Sarpsborg og Fredrikstad. Skolens sentrale ledelse holder til i Halden.

Ref.nr. 0516A-FA:

RÅDGIVER i personalseksjonen

Fast stilling som rådgiver i personalseksjonen i felles-tjenesten i det nye høgskolesenteret på Remmen i Halden. Stillingen er ledig fra 1. februar 2006 og har bl.a. følgende arbeidsoppgaver:

- utredningsarbeid
- kompetanse- og organisasjonsutvikling
- rekruttering og tilsetting

Det kreves universitets-/høgskoleutdanning, fortrinnsvis på mastergradsnivå, også erfaring fra personaladministrasjon og kjennskap til offentlig sektor.

Nærmere opplysninger ved personaldirektør Jan Olav Aarflot, tlf. 69 21 50 15.

Søknadsfrist: 15. desember 2005.

Fullstendig utlysningstekst hos aetat.no og på www.hiof.no

Søknad sendes: Høgskolen i Østfold, Fellestjenesten, 1757 Halden.

Høgskolen i Østfold

www.hiof.no

UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET

Avdelingsdirektør (kode 1218) i Utdannings- og forskningsdepartementet (fra 1.1.06 Kunnskapsdepartementet), Opplæringsavdelingen

Opplæringsavdelingen har ansvar for å utvikle og iverksette den nasjonale utdanningspolitikken for grunnskole og videregående opplæring. For tiden er gjennomføringen av "Kunnskapsløftet" – reformen i grunnsopplæringen, og arbeidet med kvalitet i grunnsopplæringen for øvrig sentrale oppgaver.

Det er ledig stilling som leder av seksjon for kvalitetsutvikling.

Seksjon for kvalitetsutvikling har bl.a. ansvar for:

- Struktur og innhold i grunnskole og videregående opplæring (læreplaner, fag- og timefordeling, elevvurdering).
- Nasjonale utviklingsstrategier og utviklingsarbeid.
- Forskning og evaluering.
- Statistikk og annen dokumentasjon om grunnsopplæringen, herunder det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.

For stillingen kreves det høyere utdanning, gjerne samfunnsvitenskaplig, og gode lederegenskaper.

Det kreves evne til å se helheten i utdanningsfeltet og interesse for samarbeid på tvers av organisasjon enheter og politikkområder. Det vil bli lagt vekt på kjennskap til utdanningspolitikk, erfaring fra dokumentasjon og forskning, gode samarbeidsevner og evne til å motivere og veilede medarbeidere. På bakgrunn av et personalpolitisk mål om at arbeidsstaben skal gjenspeile befolkningssammensetningen generelt, både m.h.t. kjønn og kulturelt mangfold, oppfordres spesielt kvinner og personer med minoritetsbakgrunn til å søke. Som IA- virksomhet legger departementet vekt på å tilrettelegge arbeidsforholdene for personer med redusert funksjonsevne.

Lønnstrinn: 60-84

Søknadsfrist 09.12.2005

Nærmere opplysninger ved ekspedisjonssjef Johan Raaum, tlf. 22 24 76 00 eller mob.93 44 52 03.

Søknad sendes elektronisk via jobb.dep.no/ufd.
 ref.nr. "UFD 2005-037"

NYE STILLINGER

Norges idrettshøgskole (NIH) har som vitenskapelig høgskole et nasjonalt hovedansvar for utdanning, forskning og formidling innen fagfeltet idrettsvitenskap. NIH ble etablert i 1968 og har i dag ca. 210 ansatte og 1400 studenter. Høgskolen har omfattende nasjonale og internasjonale nettverk og framstår som en anerkjent partner i dette samarbeidet. For nærmere informasjon om NIH, se www.nih.no

Norges idrettshøgskole har ledig følgende stilling:

Stipendiatstilling – idrettsfilosofi

Søknadsfrist 19. desember 2005

For nærmere informasjon og for å søke stillingen, se www.nih.no

UNIVERSITY OF SOUTHERN DENMARK

www.jobs.sdu.dk

► **Associate professor in occupational therapy research**

University of Southern Denmark – Odense

An associate professorship with specific assignments in research within occupational therapy is vacant for immediate occupation in the Institute of Public Health, Faculty of Health Sciences, University of Southern Denmark, Odense.

Further information concerning the contents of the position and the terms of appointment can be obtained from the head of the Institute of Public Health, Bernard Jeune, tel. +45 6550 3036, e-mail bjeune@health.sdu.dk or the dean of the Faculty of Health Sciences, Mogens Hørdér, tel. +45 6550 3015, e-mail mhorder@health.sdu.dk

See the full job description on www.jobs.sdu.dk or http://www.jobs.sdu.dk/vis_stilling.php?id=2283&lang=eng

THE LAST DATE FOR APPLICATION: 9th December 2005, kl. 12.00
www.sdu.dk (vacant positions) [JOB NR.: 051029]

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

UNIVERSITETET I OSLO

Kunngjøring av stilling

Ved Institutt for statsvitenskap er det ledig en stilling som postdoktor. Institutt for statsvitenskap har en vitenskapelig stab på 44 (27 i faste stillinger). Det er for tiden ca. 1400 studenter knyttet til enheten, hvorav 35 studenter på doktorgradsnivå. Instituttet driver forskning, undervisning og formidling innen statsvitenskap. Faget statsvitenskap dreier seg om en systematisk analyse av politikk og politiske prosesser og institusjoner, organisert i temaområder som politisk teori, internasjonal politikk, komparativ politikk, offentlig politikk og administrasjon samt metode. Forskningen ved instituttet foregår dels gjennom interne instituttprosjekter, dels gjennom samarbeid med andre norske og utenlandske forskningsinstitusjoner. Forskningsprosjektene har nesten alltid sin forankring i tema som står sentralt i den internasjonale fagdebatten. Ofte har disse temaene også normativ og empirisk interesse i den norske offentlige debatten. Eksempler kan være spørsmål om rettferdighet, stormaktspolitikk, politisk identitetsbygging og forholdet mellom politikk og administrasjon. Tilsetting i postdoktorstilling har som hovedmål å kunne kvalifisere for arbeid i faglige toppstillinger. Postdoktorstillingene er åremålsstillinger. Tilsettingen er for en periode på inntil fire år med 25 % pliktarbeid. Det forutsettes at den som tilsettes for en fireårsperiode skaffer seg pedagogisk basiskompetanse i løpet av tilsettingsperioden innenfor plikt delen på 25 %.

Det kreves doktorgrad for tiltredelse i postdoktorstillinger og søkerne må ha levert inn sitt doktorgradsarbeid til bedømmelse før søknadsfristens utløp. Det er en forutsetning for tiltredelse at disputas er godkjent. Søkere må legge fram prosjektbeskrivelse og framdriftsplan for kvalifiseringsarbeidet. Søkere må kunne gjennomføre prosjektet i løpet av tilsettingsperioden.

Søknaden skal inneholde fullstendige opplysninger om utdanning, tidligere stillinger, pedagogisk erfaring og kompetanse, administrativ erfaring og eventuelt annen kvalifiserende virksomhet, en fullstendig publikasjonsliste og samtlige vitenskapelige arbeider (maks 10 arbeider). Søkere må legge fram en faglig plan. Det vises for øvrig til gjeldende retningslinjer for og utfyllende bestemmelser for tilsetting i postdoktorstillinger ved Universitetet i Oslo, som er elektronisk tilgjengelig på nettet: <http://www.uio.no/admhb/reglhb/personal/tilsettingsvitenskapelig/tilspostdoktor.html>

Institutt for statsvitenskap ønsker flere kvinner i vitenskapelige stillinger, og kvinner oppfordres derfor til å søke.

Intervju vil normalt benyttes i tilsettingsprosessen. Følgende dokumenter vedlegges i 4 eksemplarer: søknad, prosjektbeskrivelse (inkludert framdriftsplan for prosjektet), curriculum vitae, kopier av vitnemål og attester. Vitenskapelige arbeider skal legges ved i 3 eksemplarer. Dersom dokumenterte faglige arbeider er skrevet med flere forfattere, bør arbeidsfordelingen mellom disse angis.

Stilling som postdoktor, SKO 1352, ledig ved Institutt for statsvitenskap
 Nærmere opplysninger: Instituttleder Per Kristen Mydske, tlf. 22855215, e-post: p.k.mydske@stv.uio.no, eller administrativ leder Beate K. Langset, tlf. 22855179, e-post: b.k.langset@stv.uio.no

Ltr.: 52 – 59 (avh. av kompetanse)
Søknadsfrist: 15. desember 2005
 REF. NR.: 05/18732

Søknad, CV, vitnemål, attester, prosjektbeskrivelse med framdriftsplan, liste over vitenskapelige arbeider (4 eks.) og vitenskapelige arbeider (3 eks.) sendes innen søknadsfristens utløp til: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, postboks 1084, Blindern, 0317 Oslo.

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Informasjonsrådgiver **Unn Rognmo** kommer hver måned med aktuell informasjon fra Forskerforbundet. For kontinuerlig oppdatering, besøk våre hjemmesider www.forskerforbundet.no

Statsbudsjettet:

Regjeringen taler med to tunger

Regjeringen opprettholder målsettingen – men kutter i forskningsfondet. Forskerforbundet beklager sterkt at regjeringen foreslår å redusere kapitalinnskuddet i forskningsfondet med 25 mrd kroner i forhold til St.prp. nr. 1 (2005-2006). Dette tilsier en reduksjon i forskningsbevilgningene for 2007 på anslagsvis 900 mill kroner. Når flertallsregjeringen heller ikke lanserer en mer forpliktende opptrappingsplan for resten av perioden blir det enda vanskeligere å nå målsettingen om å øke forskningsinnsatsen til 3% av BNP innen 2010.

Regjeringen foreslår at de 100 frie stipendiatstillingene som ble foreslått lagt til Norges forskningsråd nå fordeles direkte til institusjonene. Forskerforbundet forutsetter at institusjonene pålegges å lyse ut disse stillingene som frie stipender. Forskerforbundet er glad for økningen på 500 studieplasser i lærerutdanningen fra høsten 2006, men stiller spørsmål ved om det er nok kvalifiserte søkere.

Forskerforbundets notat til Stortingets Kirke-, utdannings- og forskningskomité om Bondevik-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2006 og om Stoltenberg-regjeringens tilleggsproposisjon finner du på våre nettsider www.forskerforbundet.no.

Ny overenskomst med NAVO Helse

– Dette er en viktig seier, ikke bare for egne medlemmer, men for alle sykehusansatte, sa leder i Akademikerne Helse Rune Frøyland etter at riksmeklingsmann Svein Longva la fram et forslag til løsning i meklingen mellom NAVO og Akademikerne som partene aksepterte. Dermed ble det ingen streik ved sykehusene, og lønnsforhandlingene for 2004-05 kunne omsider avsluttes. Løsningen innebærer at forhandlingene om sosiale bestemmelser som pensjon, svangerskapspermisjon fortsatt skal foregå sentralt. Gjennom mer enn halvannet år har det vært Akademikerne Helses krav. Den nye overenskomsten gjelder for perioden 01.01.2005 – 31.12.2006, og kan lastes ned fra www.forskerforbundet.no.

Vellykket forskningspolitisk seminar

Det var rekordstor deltakelse med 340 påmeldte til Forskerforbundets forskningspolitiske seminar 8. november. Det var knyttet store forventninger til statsråd Øystein Djupedals innledningsforedrag, og reaksjonene var i all hovedsak positive. Både statsrådets løfter om fortsatt stor – og målrettet – forskningsinnsats, fortsatt statlig eierskap til universiteter og Ahøgskoler, samt varselet om å fjerne adgangen til 12 års midler-

tidig tilsetning i UH-sektoren ble vel mottatt av forsamlingen. Djupedals foredrag og noen av de øvrige innleggene på årets seminar er lagt ut på www.forskerforbundet.no.

Forskningspolitisk seminar ble avsluttet med en mottakelse i anledning Forskerforbundets 50-årsjubileum, der det ble gratulert fra Stortinget, UFD, Forskningsrådet, NHO, institusjoner i sektoren, nordiske søsterorganisasjoner og Forskerforbundets lokallag.

Forskerforbundets jubileumsstipend

(Foto: Thomas Bjørnflaten)

I forbindelse med at Forskerforbundet i 2005 feirer sitt 50-årsjubileum, ble det besluttet å dele ut fire jubileumsstipend à kr 25.000,-. Stipendene var delt inn i to kategorier: medlemmer i rekrutteringsstillinger og nyinnmeldte medlemmer i perioden 1. januar – 31. oktober 2005. I begge kategorier ble det trukket ut en kvinne og en mann som vinnere.

Blant medlemmer i rekrutteringsstilling gikk stipendene til Karen Arup Seip (37) som er stipendiat ved institutt for arkeologi, konservering og historiske studier på Universitetet i Oslo, og Kjell Ivar Øvergård (29), stipendiat ved psykologisk institutt, NTNU.

De nyinnmeldte som får stipend er Jacqueline Kirsti Andersen (34), førsteamanuensis ved Høgskolen i Hedmark, og Carl Emil Vogt (31) som er stipendiat ved institutt for arkeologi, konservering og historiske studier på Universitetet i Oslo. Forskerforbundet gratulerer!

Endringer i instituttsektoren

I Landbruks- og matdepartementets forslag til statsbudsjett for 2006 omtales flere sammenslåingsprosesser i forskningsinstituttsektoren. Regjeringen vil etablere Bioforsk som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter fra 1. januar 2006. Utgangspunktet er at Jordforsk, NORSØK og Planteforsk skal inngå i den nye virksomheten.

Bioforsk vil ha et nært samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).

Regjeringen vil også slå sammen Norsk institutt for skogforskning (Skogforsk) og Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS) til en ny kunnskapsorganisasjon for arealressurser innen områdene skog, jord, landskap og utmark. Fra 1. januar 2006 vil det bli tilsatt direktør og oppretta et styre for den nye institusjonen, og disse skal, sammen med de to instituttene, legge til rette for en endelig sammenslåing fra 1. juli 2006.

I forbindelse med arbeidet med å omstrukturere forskningsinstituttene innen den blågrønne sektoren er det vedtatt å etablere et holdingselskap fra 1. januar 2007 for den næringsrettede FoU-virksomheten, med hovedkontor i Tromsø og datterselskaper i Bergen, Ås og Tromsø. Selskapene blir dannet ut fra Akvaforsk AS, Fiskeriforskning AS, Matforsk AS og Norconserv AS, samt relevant næringsrettet FoU-aktivitet ved Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Veterinærinstituttet.

Arbeidslivet etter endt utdanning

Hvordan er arbeidslivet etter endt utdanning? Universitetet i Oslo er i disse dager i ferd med å undersøke det. Kandidater som har gått ut fra HF- og SV-fakultetene ved UiO i perioden 2000-2004 er målgruppe. Forskerforbundet oppfordrer aktuelle medlemmer til å svare når undersøkelsen kommer i posten. Resultatet fra undersøkelsen skal foreligge i januar/februar neste år og vil etter planen gi mye nyttig kunnskap om de som utdannes ved de to fakultetene. Det skal blant annet kartlegges hvor og hva slags type arbeid kandidatene går til, jobbskifte de første årene, lønn, sektormobilitet, forholdet mellom utdanningenes innhold og arbeidsmarked/jobbinhold.

«En sterk stilling?»

Mandag 7. november ble historieboka om Forskerforbundets første 50 år; «En sterk stilling?» lansert. Ca 80 personer deltok på boklanseringen i Gamle Festsal på Universitetet i Oslo. Forfatteren, Yngve Nilsen fra Senter for næringslivshistorie ved BI, presenterte boka, med forberedte kommentarer fra Göran Blomquist (SULF), Tove Bull (UiTø) og Frank Sarnes (Parat).

Forskerforbundets lokallag og foreninger har fått tilsendt noen eksemplarer hver av historieboka. Boka kan for øvrig bestilles fra forlaget, se www.vigmostadbjorke.no for nærmere opplysninger.

INNSPILL

Rikdom, forskning, næring og bistand

Av styremedlem i
Forskerforbundet Øystein Noreng

Høye oljeinntekter gir Norge en uvanlig sterk økonomi. I følge data fra Det internasjonale pengefondet, IMF, har Norge i 2005 verdens tjuefjerde største økonomi, målt etter absolutt bruttonasjonalprodukt, BNP, og verdens absolutt sjette største overskudd i utenriks-økonomien. Norge har i lengre tid hatt en edruelig omgang med store oljeinntekter, og klokskapen viste seg da nedgangen i oljepriser i 1998-99 ga bare små utslag i innenriks-økonomien. Risikoen for ny nedgang i olje- og gassinntekter er absolutt til stede fortsatt, og det er ingen grunn til å forlate den nøkterne linjen. Poenget er imidlertid at nøkternheten fører til en rask oppbygging av formue, slik at bibehold av handlingsregelen innebærer en betydelig utvidet handlefrihet i økonomisk politikk. Dessuten vil Verdens handelsorganisasjon, WTO, sannsynligvis pålegge en sterk nedskjæring av landbruksstøtten, med frigjøring av midler til andre formål. Dermed er det igjen på sin plass å stille spørsmålet om hva Norge bør gjøre med alle pengene.

Fremfor å prioritere skattelette, overføringer og privat forbruk burde det være mulig å satse på utvikling av kunnskap i samband med næringspolitikk på en måte som også bistår verdens fattige land. Norges økonomiske ressurser sammen med et allment høyt kunnskapsnivå tilsier at målet om OECD gjennomsnitt i forskningsinnsatsen, 3 prosent av BNP, er urimelig beskjedent. Målet burde selvsagt være å bruke våre ressurser til en forskningsinnsats forholdsvis godt over OECDs gjennomsnitt. Behovet er grunnforskning for å sikre norsk kunnskap en ledende posisjon på utvalgte

områder, og anvendt forskning i samband med næringspolitikk, fortrinnsvis på områder som også kan komme andre land til gode.

Petroleumsforskningen er et godt eksempel. På en generasjon har Norge bygget opp en av verdens største olje- og gassindustrier og utviklet avansert teknologi som i økende utstrekning blir eksportert og finner anvendelse i andre land. Norske foretak med egen teknologi byr konkurranse til etablerte selskap og bidrar dermed til å styrke handlefriheten til andre petroleumsprodusenter, som for eksempel Iran. Norsk reservoartechnologi bidrar til bedre utnyttelse av oljefelt i andre land, og dermed til verdens energiforsyning. Petroleumsforskningen er allerede prioritert, med gode resultater målt ved eksport som bidrar til økonomisk diversifisering. Her har Norge på noen områder en ledende stilling, og internasjonal virksomhet styrker vår faglige utvikling.

Dette eksempel burde kunne inspirere andre bransjer. Innenfor havbruk har Norge en ledende stilling. Her er behovet ikke bare styrket forskning med sikte på dyrking av nye arter, bedre helse og kvalitet – med bedre effektivitet, men også sterkere enheter i næringen som kan engasjere seg i utlandet, ikke minst i utviklingsland. På denne måten kunne Norge ved en næringsrettet forskningsinnsats også bidra til en bedre matvaresituasjon i verdens fattige land. Perspektivet tilsier styrking av den marinbiologiske forskningen, fortrinnsvis i samband med næringspolitikk og bistandspolitikk. Her er utfordringen å styrke en på viktige områder ledende stilling,

sammen med en utvidet internasjonal virksomhet som igjen kan bidra til faglig utvikling.

Medisin er et annet naturlig satsingsområde. Medisinsk forskning og utvikling av nye legemidler er på den internasjonale arena dominert av noen få store foretak, et oligopol, som i mange tilfelle samarbeider og driver prisene i været til skade for helsevesenet i fattige lands. Problemet med kostbare medisiner i Afrika mot hiv og aids er typisk. Her burde Norge kunne ta opp hansken og satse vesentlig sterkere på medisinsk og farmasøytisk forskning, fortrinnsvis med siktemål å utvikle nye legemidler. Målet burde også være å utvikle foretak som kan ta opp konkurransen med den etablerte legemiddellindustrien og bidra til bedre og billigere medisiner i fattige land. Oppgaven er her å kombinere forskningspolitikk, næringspolitikk og bistand med sikte på praktiske resultater. Den er også å utvikle en ledende faglig posisjon på noen utvalgte områder. Ved siden av forskningsmidler kan virkemiddelet være gode foretak med omfattende virksomhet i andre land.

Disse tankene er en utfordring til vår nye rød-grønne regjering, først og fremst til kunnskapsministeren, som burde ha særlig gode forutsetninger til å vinne gehør hos finansministeren. Både næringsministeren og ikke minst bistandsministeren burde ha forståelse for synergieffekten av en kombinasjon av forskning, næring og bistand, kanskje også utenriksministeren.

INNSPILL

Forventninger til ny statsråd?

Av generalsekretær i
Forskerforbundet Kari Kjenndalen

Øystein Djupedal fulgte tradisjonen og kom til Forskningspolitisk seminar den 8. november. Jeg betegnet da hans foredrag som løfterikt, og det står jeg ved – til tross for at vi sterkt beklager den overraskende reduksjonen i Forskningsfondet og kutt i næringsrettet forskning, som kom to dager senere. Det henger dårlig sammen med løfter om forutsigbarhet og forpliktende opptrappingsplan frem mot 2010. Handlefrihet i budsjettet er bra for Finansdepartementet, men ikke for mottakerne.

Vi vil følge opp de positive signalene Djupedal gav. Det dreier seg om videreføring av de overordnede målene fra Stortingets behandling av forskningsmeldingen, men også en sterkere vektlegging av grunnforskning, en klarere miljøprofil, men også satsing på petroleumsforskning og marin sektor. Biotechnolo-

gisk forskning vil få andre rammebetingelser med den nye regjeringen.

Innen høyere utdanning ble det varslet fortsatt distriktspolitisk satsing. Økt bevilgning til desentraliserte kurs er et konkret tiltak i så måte. Større skepsis er det nok til statsrådets utsagn om kvalitet kombinert med nye veier for å oppnå generell studiekompetanse. Mange erfarer at det teoretiske grunnlaget allerede i dag er for svakt, og det er viktig å gi nye studenter klar beskjed om hva som faktisk kreves for å lykkes i høyere utdanning.

Fra Forskerforbundets side var vi spesielt glade for å høre statsrådets klare løfte om at adgangen til å tilsette folk i prosjektstilling i 12 år ikke vil bli videreført. Arbeidsmiljøloven er allerede vesentlig forbedret i det justerte lovforslaget, og Tjenestemannsloven vil også

bli reversert. Dette er positive tiltak for alle forbundets medlemmer. Stillingsvern er også en faktor av betydning for den akademiske frihet.

En sak statsråden trakk frem i sitt foredrag var likestilling mellom kvinner og menn. Som han forsiktig uttrykte det: her gjenstår det et arbeid for å få frem kvinner i ledende posisjoner. Samme dag hadde Kari Nyheim Solbrække fra UHR en lengre kronikk med forslag til tiltak i Dagens Næringsliv. Gudmund Hernes sa i sin tid at utfordringen for norsk kunnskapspolitikk er at landet ikke får nok kompetanse ut av befolkningens talent. Rekrutteringen til lederstillinger og vitenskapelige toppstillinger er dessverre fortsatt skjev, og det burde være noe den nye kunnskapsministeren griper fatt i.

Viktige datoer i 2006

Forskningspolitisk seminar arrangeres tirsdag **7. november 2006** – sett av datoen!

Forskerforbundets Hovedstyre har følgende møteplan i 2006:

26. januar, 2. mars, 27. april, 1. juni, 28. september, 26. oktober og ca **30. november** i forbindelse med studietur. Det blir møte i Forskerforbundets Landsråd **20.-21. mars** og møte i Representantskapet **30.-31. oktober**.

Cresco Unique: 2,25% sparereente

Cresco Unique er en konto som tilbys medlemmer i Forskerforbundet. Betingelsene er til enhver tid blant de beste i markedet enten det gjelder sparing eller kortsiktig lån. Cresco Unique-kontoen gir 2,25% sparereente fra første krone (betingelser per januar 2006), og har ingen begrensninger i antall uttak. Kontoen gir også en kredittreserve på inntil kr 75 000,- til 9,15% nominell rente.

Du kan prøve kontoen og kortet i ett år uten å måtte betale årsavgiften på kr 250,-. På den måten får du prøvd om dette er en medlemsfordel som passer for deg. Mer informasjon samt søknadsskjema finner du på www.unique.cresco.no eller ved å kontakte Cresco Kundeservice på telefon 815 00 073.

Kontingentsatser 2006

Forskerforbundets kontingentsatser for 2006 er fastsatt til:

- Ordinær kontingent: kr. 284,- per mnd. (ansatt i mer enn halv stilling)
- Redusert kontingent: kr. 155,- per mnd. (ansatt i halv stilling eller mindre)
- Stipendiat: kr. 155,- per mnd.
- Dobbeltmedlem: kr. 684,- per år
- Ikke yrkesaktiv: kr. 336,- per år (pensjonist, student, arbeidsledig, ulønnet permisjon)

Premien for den obligatoriske medlemsforsikringen er uforandret (kr. 160,- per mnd.) Satsene er økt med 5% fra 2005. Kontingentsatser for perioden 2004-06 ble vedtatt på Forskerforbundets representantskapsmøte høsten 2003.

Kolbjørn Hagen nestleder i Unio Stat

Forskerforbundets leder Kolbjørn Hagen er valgt som nestleder i Unios forhandlingsutvalg for statlig sektor. Utvalget ledes av Arne Johannessen fra Politiets Fellesforbund. Forskerforbundets representanter i utvalget i tillegg til Kolbjørn Hagen er seniorrådgiver Eirik Rikardsen, ass. generalsekretær Sigrid Lem og forhandlingsjef Frank O. Anthun.

NORSK FORSKERFORBUND

Telefon: 21 02 34 00

Leder: professor Kolbjørn Hagen, NTNU

SEKRETARIATET

Generalsekretær: Kari Kjenndalen
 Sekretær: Gerd Sandvik
 Organisasjonssekretær: Turid Cordtsen
 Sekretær: Kristine Brox
 Ass. generalsekretær: Sigrid Lem
 Rådgiver: Bjørn T. Berg
 Informasjonsrådgiver: Unn Rognmo
 Forhandlingssjef: Frank Anthun
 Advokat: Ann Turid Opstad
 Juridisk rådgiver: Lars Petter Eriksen
 Juridisk rådgiver: Mariann H. Olsen
 Juridisk rådgiver: Brita Alsos (perm)
 Juridisk rådgiver: Eirik Utstumo (vikar)
 Seniorrådgiver: Eirik Rikardsen
 Org. sjef: Joar Flynn Jensen
 Rådgiver: Elisabeth Tindeland
 Kontorsjef: Aina Nilsen
 Sekretær: Lisa Wilhelmsen
 Sekretær: Lena Holum
 Sekretær: Hans Askildsen
 Kasserer: Marit Brendengen
 Sekretær: Seija Hjelteig
 Sekretær: Linda Pettersson

**FORSKER
FORBUNDET**

INNSPILL

Gode nyheter for våre faglige rettigheter

Samme dag som Stoltenberg-regjeringen presenterte sine endringsforslag til neste års statsbudsjett ble det lagt fram to odelstingsproposisjoner, en med forslag til endringer i arbeidsmiljøloven (Ot.pr. nr. 24 (2005-2006)) og en som foreslår å oppheve Bondevik-regjeringens vedtatte tjenestemannslov og videreføre loven fra 1983 (Ot.pr. nr. 25 (2005-2006)). For mange av våre medlemmer kan disse forslagene være langt viktigere enn endringene i statsbudsjettet, men dette har så langt fått mye mindre oppmerksomhet.

Regjeringen foreslår nå vesentlige endringer i stillingsvernbestemmelsene i den arbeidsmiljøloven som ble vedtatt i juni. Dette gjelder bl.a. lovens regler om midlertidig tilsetting som nå foreslås igjen å bli strengere. Muligheten for midlertidig tilsetting uten vilkår i 6 pluss 6 måneder oppheves. Adgangen til midlertidig tilsetting når "arbeidstakeren bare trengs for å utføre et bestemt oppdrag" endres til "når arbeidets karakter tilsier det og arbeidet atskiller seg fra det som ordinært utføres i bedriften". Dette er endringer Forskerforbundet støtter. Svært positivt er det

også at retten til å fortsette i stilling til det foreligger rettskraftig dom i oppsigelsessaker nå gjeninnføres. Lovforslaget inneholder også en reversering av Bondevik-regjeringens forslag til overtidsbestemmelser og regler om gjennomsnittsberegninger av arbeidstiden. Dette er bra. Langt fra så bra er det imidlertid at loven unntar fra arbeidstidsbestemmelsene store grupper som defineres å ha ledende eller særlig selvstendige stillinger. Her er Bondevik-regjeringens lovforslag bedre. Også personer i ledende stillinger bør ha krav på beskyttelse mot lange og helseskadelige arbeid dager.

Regjeringen varsler i Ot.prp. nr. 25 at den kommer til å videreføre gjeldende tjenestemannslov fra 1983 og ikke iverksette Bondevik-regjeringens vedtatte lov. Dette er svært viktig for Forskerforbundets medlemmer i statlig sektor. Statsansatte sikres derfor fortsatt et sterkt stillingsvern. De sikres også ventelønn og fortrinnsrett til annen stilling i staten i forbindelse med oppsigelser som resultat av omstillinger etc. Det sterke stillingsvernet har blant annet sikret våre medlemmer rett

Av Forskerforbundets leder
Kolbjørn Hagen

til å ytre seg fritt. Autonomi, uavhengighet og integritet er svært viktige verdier for forskere, og det er utvilsomt i allmennhetens interesse at spesielt forskere kan uttale seg fritt og uavhengig, uten frykt for å miste jobben. Stillingsvernet handler derfor om noe mer enn individuell stillingstrygghet. Totrinnsbehandling ved ansettelser, med separate innstillings- og ansettelsesorganer, sikres. Arbeidstakernes organisasjoner har dessuten fortsatt forhandlingsrett på endringer i personalreglementet.

Stoltenberg-regjeringen bør få ros for nesten alt som foreslås i de to odelstingsproposisjonene. Her har det nye flertallet i Stortinget holdt det de lovet før valget. Det er bra! Forskerforbundet forutsetter at eventuelle framtidige endringer i tjenestemannsloven ikke svekker grunnleggende rettigheter for arbeidstakerne i staten, noe Bondevik-regjeringens forslag utvilsomt gjorde.

Fujitsu Siemens Computers anbefaler
Windows®XP Professional.

We make sure

FUJITSU COMPUTERS
SIEMENS

TMM Reklamebyrå - nov 05

Dobbel kraft med en prosessor!

Blir du frustrert av å stirre på timeglasset når du prøver å jobbe med mer enn 3 programmer samtidig, spesielt når du jobber med digitale media? Med Esprimo P som kjører AMD Athlon 64 X2 Dual-Core prosessor, får du økt ytelsen med opp til 80%! Dette gir bedre effektivitet og større arbeidsglede

ESPRIMO E5600

En maskin for alle typer gjøremål på kontoret.

- AMD Athlon 64 3400+
- Microsoft® Windows® XP Professional MUI
- SiS761 chipset
- 512 MB internminne
- 160 GB harddisk
- DVD-brenner (DL)
- LAN, USB, audio
- 1 år Bring Inn Service inkl.

Utvidet service:
FSP:GB3S10000NOBD1
3 års På Stedet Service innen 48t
kr. 690,- eks. mva.

KAMPANJEPRIS

Best.nr. VFY:E5600-02NO

Kr. 4.990,- eks. mva

Veil inkl. mva kr. 6.238,-

TECH SAFE leie pr. mnd kr. 170,- eks. mva *)

ESPRIMO P5600

Dual-Core løsning som gir økt prosessorkraft med opp til 80%

- AMD Athlon 64 X2 3800+
- Microsoft® Windows® XP Professional MUI
- SiS761 chipset
- 512 MB internminne
- 160 GB harddisk
- DVD-brenner (DL)
- LAN, USB, audio
- 1 år Bring Inn Service inkl.

Utvidet service:
FSP:GB3S10000NOBD1
3 års På Stedet Service innen 48t
kr. 690,- eks. mva.

VEIL. KAMPANJEPRIS

Best.nr. LKN:NOR1008901-014

Kr. 6.990,- eks. mva

Veil inkl. mva kr. 8.738,-

TECH SAFE leie pr. mnd kr. 216,- eks. mva *)

www.fujitsu-siemens.no/handleguide eller telesales.no@fujitsu-siemens.com

*) SIEMENS FINANS AB NUF TILBYR LEIEPRISER FOR DE NEVNTÉ PRODUKTER. LEIEPRISEN ER ANGITT EKS. MVA. INKL. ETABLERINGSGEBYR. I TILLEGG KOMMER FRAKTKOSTNADER, SAMT TERMINGEBYR PÅ KR. 65,- EKS. MVA. PR. TERMIN. GJELDER BARE FOR BEDRIFTER OG VED EN 36 MÅNEDERS AVTALE. LEIEAVTALEN INNEHÅLLER AV SIEMENS FINANS AB NUF. FORBEHOLD OM KREDITTGODKJENNING. Tilbudene gjelder så langt lageret rekker. Det tas forbehold om endringer i tekniske spesifikasjoner og priser.